

SOS. DEM. NAISLIITON
TOIMINTAKERTOMUKSET

V U O S I L T A

1953-54-55

A L U S T U K S I A

Sos.-dem. Naisliiton XXI edustajakokoukselle
huhtikuun 22 ja 23 pnä 1956

*Sos.-dem. Naisliiton XXI. edustajakokous Helsingissä
huhtikuun 22. ja 23. pñä 1956*

ESITYSLISTA

1. Kokouksen avaus, liiton puheenjohtaja Tyyne Leivo-Larsson
2. Kutsuvieraiden tervehdykset ja kirjallisten tervehdysten esittäminen
3. Kokouksen laillisuuden toteaminen
4. Valtakirjojen tarkastajien lausunto ja edustajien vai-
tuuksien hyväksyminen
5. Valitaan kokouksen virkailijat: puheenjohtajat, sihteerit ja pöytäkirjan tarkastajat
6. Päätetään pöytäkirjan laajuudesta ja sen painattamisesta
- T. Työjärjestyksen ja kokoussääntöjen hyväksyminen
8. Asetetaan tarvittavat valiokunnat
9. Liittotoimikunnan kertomus vuosilta 1953—55
10. Tilikertomukset vuosilta 1953—55
11. Päätetään -vastuuvapauden myöntämisestä
12. Selostus poliittisesta ja taloudellisesta tilanteesta
13. Liiton-puheenjohtajan vaali
14. Liiton toimikunnan jäsenten vaali
15. Liittoneuvoston asettaminen
16. Tilintarkastajien vaali
17. Toimintasuunnitelmia, liittotoimikunnan.esitys, siv. 69
18. Terveystenhoito-olojen uudistaminen, - liittotoimikunnan alustus, siv. 76

A

19. Kouluruokailu nykyistä tarkoituksenmukaisemmaksi, liittotoimikunnan alustus, siv. 80
20. Liiton sääntöjen muutokset, liittotoimikunnan alustus, siv. 82
21. Kotitaloudellisen liiton perustaminen, Uudenkoiviston sos.-dem. naisyhdistyksen alustus, siv. 83
22. Pohjois-Suomen valistus- ym. kenttätöön uudelleenjärjestely, Oulun 1. sos.-dem. piiritoimikunnan naisjaoston alustus, siv. 86
23. Naiset ja ammatillinen järjestäytyminen, Helsingin sos.-dem. työväenyhdistyksen naisjaoston alustus, siv. 89
24. Onko meillä tarpeeksi sosiaalista valppautta? Helsingin sos.-dem. naisyhdistyksen esitys, siv. 91
25. Tylsämielisten lasten hoito, Kajaanin sos.-dem. ty:n naisjaoston esitys, siv. 93
26. Vajaamieliset lapset, Vaasan ty:n naisjaoston esitys, siv. 95
27. Lasten päiväkotien kannatusyhdistyksiä perustamaan, Viipurin sos.-dem. naisyhdistyksen esitys, siv. 97
28. Eläketurva huoltajaa vailla olevalle perheelle, Lapin 1. sos.-dem. piirin naisjaoston esitys, siv. 98
29. Lautamiehiksi myös naisia, Virkkalan ty:n naisjaoston esitys, siv. 99
30. Naisia lautamiesten tehtäviin, Tainionkosken naisyhdistyksen esitys, siv. 99
31. Kotiapulaisten nykyinen asema, Helsingin taloustyöntekijäin yhdistyksen esitys, siv. 100
32. Kunnallista verotuslakia muutettava, Joutsenon sos.-dem. ty:n naisjaoston esitys, siv. 101
33. Enemmän korkeakouluja ja ammatillisia oppilaitoksia, Tampereen sos.-dem. naisyhdistyksen esitys, siv. 102
34. Arava-osakkeiden omistussuhteet, Kerttulin sos.-dem. yhd. naisjaoston esitys, siv. 103
35. Naisten työllisyyskysymys, Lappeenrannan sos.-dem. naisyhdistyksen esitys, siv. 103
36. Kokouksen lopettaminen

Sos.-dem. Naisliiton toimintakertomukset vuosilta 1953—54—55.

YLEISKATSAUS

Kansainvälisessä tilanteessa on kertomuskauden kuluessa ollut havaittavissa eräänlaista jännityksen lievenemistä, eikä niin paljon ole enää puhuttu sodan uhkasta. Koreassa vuonna 1950 alkanut sota loppui vuonna 1953 aselevon solmimiseen ja rauhoitti osaltaan maailmantilannetta. Yhä edelleenkin on kuitenkin tapahtunut Itä-Aasiassa ja Lähi-Idässä levottomuuksia, jotka ajoittain ovat puhjenneet aseellisiin välienselvittelyihin. Kahden suuren valtar ryhmän, lännen ja idän, politiikkaan löi leimansa Eisenhowerin virkaanastuminen ja republikaanisen hallituksen muodostaminen Amerikassa vuonna 1953 sekä samana vuonna tapahtunut Neuvostoliiton johtajan Stalinin kuolema ja vallan siirtyminen ensiksi Malenkovin ja hänen vallasta luovuttuaan sittemmin Bulganinin ja Hruštševin johtamalle ryhmälle. Niin ikään Englannissa vetäytyi Churchill vuonna 1954 vanhuuden lepoon ja pääministerin ohjaket siirtyivät entiselle ulkoministeri Edenille, joten siis konservatiivinen suuntaus edelleen jatkui. Maailmanpolitiikkaa kuvattaessa on tullut muotiasiksi puhua »Geneven hengestä», joka johtui siitä rauhallisuuteen pyrkivästä neuvottelevasta hengestä, joka neljän suuren konferenssissa Genevessä vuonna 1954 vallitsi. Konkreettisimpia tuloksia tästä Geneven hengestä on ollut Länsi-Saksan vapautuminen miehityksestä ja Itävallan vapautuminen neljän miehitysvallan alaisuudesta vuonna 1955. On kuitenkin olemassa vielä monia kohtia, joissa toivoisi tämän rauhanomaisen hengen tuottavan parannuksia koko maailman politiikkaan, jotta vapauduttaisiin vähäisimmästäkin sodan uhkasta ja jännityksen aiheesta.

Kansainvälinen sosialidemokratia on elänyt edelleen nousukautta, Sosialistisen Internationaalen kokouksessa vuonna 1955 Lontoossa voitiin todeta myös Aasian sosialististen puolueiden voittaneen omissa maissaan entistä enemmän jalansijaa. Sosialidemokratia eteni myös Saksassa eräissä osavaltioissa, samoin Pohjoismaissa, erityisesti Tanskassa ja Norjassa on sosialidemokratia voimakkaasti saanut uutta kannatusta.

Suomen suhteet ulkomaihin nähden ovat jatkuvasti kehittyneet parempaan suuntaan. Erityisesti myönteistä on kehitys ollut vuoden 1955 aikana, jolloin Neuvostoliitto antoi Suomelle takaisin rauhansopimuksessa sille 50 vuodeksi vuokra-alueeksi luovutetun Porkkalan. Sillä oli huomattava ulkopoliittinen merkitys, sillä poistihan se vieraan vallan sotilastukikohdan maamme alueelta. Tämä samoin kuin Suomen hyväksyminen Yhdistyneitten Kansakuntien jäseneksi ja liittyminen Pohjoismaiden Neuvostoon, toivat Suomen jälleen esille maailman lehdistössä. Meille mieluista oli myös, että vuonna 1955 Parlamenttienvälisen liiton arvovaltainen kokous pidettiin Helsingissä.

Näiden ulkopoliittisten asioiden ohessa ovat huomattavimpia tapahtumia omassa maassamme olleet hallitusvaihdokset, joita kertomuskauden kuluessa tapahtui viisi kertaa, ja luonnollisesti eduskuntavaalit. Vuonna 1952 alkanut, monin tavoin merkille pantava, huonontuneita suhteita hyväksikäyttävä, porvarillinen ryhdistäytyminen huipentui pääministeri Kekkosen keväällä 1953 esittämään K-ohjelmaan, jonka hyväksyminen olisi tietänyt mm. lapsilisien poistamista ja 10 %:n palkanalennusta kaikista palkkatuloista, joka olisi tapahtunut ilman takeita siitä, että hintoja olisi saatu vastaavasti alennetuksi. Puolueemme taholta esitettiin vastaavasti nk. kynnysohjelma talouspoliittisen kriisin ratkaisemiseksi, ja kun tätä ei porvarillisella taholla hyväksytty, vetäytyivät sosialidemokraatit hallitusvastuusta, ja Kekkosen neljäs puhtaasti porvarillinen vähemmistöhallitus muodostettiin. Tämä hallitus kesti vielä puolueemme taholta eduskunnassa esitetyn työllisyyspolitiikkaa koskevan välikysymyskäsittelyn — senkin kommunistien tuella — mutta kaatui kuitenkin Arava-käsittelyyn syksymmällä. Tasavallan presidentti Paasikivi päätti tällöin hajottaa eduskunnan ja määräsi uudet vaalit toimitettaviksi. Tuomiojan hallitus hoiti sitten maan asioita vaaleihin asti, jotka suoritet-

tiin maaliskuussa, 1954.. Vaalit «eivät.-kuitenkaan tuoneet huomattavampaa muutosta tilanteeseen; monien neuvottelujen jälkeen päädyttiin, pääministeri Törngrenin johdolla muodostettuun hallitukseen, johon kuuluivat sos.-dem., maalaisi, ja lisäksi ruotsalainen kansanpuolue. 'Tässä hallituksessa ei kuitenkaan löytynyt yhteistä linjaa eikä yhteistyötä, ja hallitus elikin vain keväästä syksyyn. Tilanne alkoi muodostua vaikeaksi Maataloustuottajain Keskusliiton vaatiessa huomattavia hinnankorotuksia ja **SAK** puolestaan huomattavasti kohonneen elinkustannusindeksin palauttamista 100:aan. Monien neuvottelujen jälkeen löydettiin sosialidemokraattien ja maalaisliiton kesken sellainen pohja yhteiselle hallitusohjelmalle, että se takasi menestymisen mahdollisuuksia pitemmälläkin tähtäimellä. Esim. elinkustannusten alentaminen subventioiden avulla vastasi samaa kuin jos olisi saatu 7,5 %:n palkankorotus. Tämä hallitus muodostuikin pitkäaikaiseksi kestäen aina tammikuussa 1956 suoritettujen presidentinvalitsijamiesvaalien yli. Porvarillinen oppositio yritti tosin jo joulukuussa 1954 kaataa hallituksen kieltäytymällä julistamasta valtakia kiireelliseksi, mutta hallituksen jätettyä eronpyyntönsä peräytyi oppositiokin, valtalain ikää jatkettiin ja hallitus istui edelleen. Ennen joulua 1955 nähtiin kuitenkin ennen pitkää edessäoleva hallituksen vaihtuminen, sillä tällöin niukka porvarillinen enemmistö esti valtalain pidentämisen. Maalaisliittolais-socialidemokraattinen hallitus oli kuitenkin saanut työrauhan tehdäkseen monta hyvää esitystä, joista esitys kansaneläkelainsäädännön ja huoltoavun laiksi olivat huomattavimpia. Huomattavaa on, että hallitusyhteistyössä on pakko joskus' tyytyä myös vastapuolen esityksiin, ja silloin kun socialidemokraatit eivät ole määräävinä ja enemmistönä, ei suinkaan aina voida saada sitä aikaan mitä toivotaan, vaan on pakko neuvotella ja tinkiäkin, jotta joitakin edistysaskeleita edes voitaisiin tehdä.

Erityisen myönteisesti merkillepantavaa on ollut se, että kaikissa edellä mainituissa hallituksissa on varattu myös naiselle paikka, jopa niin, että kummassakin socialidemokraattien ja maalaisliiton yhteishallituksessa on ollut kaksi naista. Liittomme puheenjohtaja Tyyne Leivo-Larsson on toiminut sosiaaliministerinä kummassakin hallituksessa.

JOUKOSTAMME POISTUNEITA

Kolme vuotta on pitkä aika. Sen kuluessa saattaa inhimillisen elämän puitteissa tapahtua paljon arvaamatonta. Moni hyvä toveri, joka vielä edellisen edustajakokouksen aikoina uurasti vieressämme yhteisellä työsaralla, on odottamatta poistunut sinne, jonne eivät jokapäiväiset murheemme enää ylety. Mitä korvaamattomimmalta tuntunut toveri, jonka päivät ovat olleet työtä ja kiirettä täynnä, ja joka on merkinnyt meille sekä ihmisenä että työntekijänä paljon, on saattanut saada kesken tärkeimpienkin asioiden kutsun, joka ei odota. Paikka, joka on tuntunut mahdottomalta täyttää, on ollut pakko täyttää, ja vaikka ajassa ja työssä olisi ikäänkuin tapahtunut seisahtus, on elämä kuitenkin kulkenut eteenpäin ja työ jatkunut. Me olemme hiljaisia ja nöyriä tämän väistämättömän tosiasian edessä, koska niin olemme oppineet olemaan. Me kunnioitamme sitä työtä, jonka joukostamme poistuneet ovat tehneet ja ajatteleamme heitä kiitollisina. Ja vaikka heidän nimiään ei historian lehdille painettaisikaan eivätkä kauniit sanat heistä säilyisi arkistoituna, ovat he kuitenkin kiitollisissa ajatuksissamme, sillä me jatkamme heidän työtään. Heidän työnsä on ollut meille itsekullekin niin arvokasta, että me haluamme sitä jatkaa.

Kolmivuotiskausi on vienyt joukostamme myös monia sellaisia henkilöitä, joiden nimet on sosialidemokraattisen naisliikkeen historiaan kirjoitettu sen ensimmäisille lehdille.

Marraskuun 5. p:nä 1953 sammui Turussa *Tekla Tuomolan* elämä. Tekla Tuomolan nimen näemme ensi kerran Sos.-dem. Naisliiton perustavan kokouksen osanottajien joukossa, jolloin hän edusti Turun ty:n ompelijatarosastoa. Ja vielä vuoden 1953 edustajakokouksessa oli hän myös mukana. Turkulaiseen puolue-elämään osallistui Tekla Tuomola aviopuolisonsa kanssa aktiivisesti aina viime vuosiin asti. Monella tavoin jäi hänen muistonsa elämään Turun sos.-dem. naisliikkeessä, eikä vähiten Turun sos.-dem. naisyhdistyksen jäsenten parissa, joka yhdistys on jo vuosikymmeniä harjoittanut äitien ja lasten kesävirkestystoimintaa Tekla ja Frans Tuomolan tarkoitusta varten lahjoittamassa kesäkodissa Piikkiössä.

Suruliputus kesäkuun 17, p:nä 1955 Helsingin työväentalossa ja Sos.-dem. Puolueen talossa kertoi murheellisen viestin: Sos.-dem. Puolueen kunniaveteraani ja Sos.-dem. Naisliiton kunniapuheenjohtaja *Ida Aalle-Teljo* oli poistunut joukostamme. Vielä runsas kuukausi aikaisemmin oli hän 80-vuotispäivänään vastaanottanut työväenjärjestöjen onnittelut ja kunnioittavat kiitokset hänelle ominaisella lämpimällä hyväntuulisuudella. Lyhyt sairaus mursi kuitenkin voimakkaan elämänrakkauden, tai ehkä myös *Ida Aalle-Teljo* jo tunsu tehneensä sen mikä hänen tehtäväkseen oli annettu.

Ida Aalle-Teljo oli niitä, jotka eniten antoivat, jos puhumme yksilön merkityksestä joukkoliikkeelle. Hän oli jo viime vuosisadan lopulla perustamassa Helsingin ty:n naisosastoa, hän oli kutsumassa koolle liittomme perustavaa kokousta, hän oli liiton ensimmäinen puheenjohtaja, ensimmäisen eduskunnan jäsen, suurlakkokomitean jäsen, puoluetoimikunnan jäsen pitkät ajat, hän oli myös niitä, joilta kansalaissodan raskaina päivinä vaadittiin paljon. Viimeisinä vuosikymmeninään osallistui hän aktiivisesti liittotoimikunnan työhön ja antoi huomattavan panoksensa myös vanhainkotitoimintaan vanhainkoti Käpyrinteen ja Koteja Vanhuksille-järjestön puheenjohtajana. Liittotoimikunta on tahtonut osoittaa kunnioitustaan *Ida Aalle-Teljo*n työtä kohtaan ja niinpä hänen merkkipäiväkseen valmistuikin hänen elämäntyötään käsittelevän kokooma-teoksen käsikirjoitus. Tämä kirja, »Uranuurtajan tie», tulee kertomaan myös sosialidemokraattisen naisliikkeen niin nykypolvelle kuin tulevillekin, mitä veteraanimme ovat saaneet kokea ja mitä toimintarikas elämä voi työväenliikkeelle antaa.

Aivan erityisesti Keski-Suomen mutta myös koko maan sosialidemokraattiselle järjestöväelle tuli pienviljelijänais-ten erikoiskysymysten tuntijana ja asioitten ajajana tutuksi *Hilma Koivulahti-Lehto*, joka kuoli syyskuun 27. p:nä 1955. Neljän vuosikymmenen ajan hän ajoi eduskunnassa kohennusta työväestön oloihin, parhaansa tehden erityisesti maaseudun vähäväkisen kansanosan hyväksi. Monenkaltaista uurastusta on mahtunut myös *Hilma-Koivulahti-Lehdon* työntäyteiseen elämään ja jättäessään 75-vuotiaana ne työt toisten jatkettaviksi, monet kauniit ajatukset ovat hänen muistolleen omistettuja.

LIITTOTOIMIKUNTA.

Liiton[^]puheenjohtajana on ollut kuluneena kolmivuotis-
kautena Tyyne *Leivo-Larsson*, joka yksimielisesti valittiin
liiton puheenjohtajaksi edelleen vuoden 1953 edustajako-
kouksessa.

Liittotoimikuntaan kuuluivat vuoden 1950 edustajako-
kouksen valitsemina vakinaisina jäseninä Martta *Salmela-
Järvinen*, Ulla *Tiilikainen*, Meeri *Kalavainen*, Kaisa *Hii-
lelä*, Aino *Malkamäki* ja Lempi *Lehto* sekä varajäseninä
Aune *Seme*, Elsa *Lappe*, Selma *Hiisivaara-Mörk*, Tyyne
Paasivuori, Ida *Aalle-Teljo* ja Elsa *Peräläinen*.

Edustajakouksessa vuonna 1953 valittiin liittotoimi-
kuntaan Meeri *Kalavainen*, Martta *Salmela-Järvinen*, Ulla
Tiilikainen, Aino *Malkamäki*, Elli *Nurminen* ja Kaisa *Hii-
lelä* vakinaisiksi sekä varajäseniksi Lempi *Lehto*, Martta
Kulonen, Impi *Lukkarinen*, Vappu *Heinonen*, Laura *Brän-
der-Wallin* ja Selma *Hiisivaara-Mörk*.

Liiton varapuheenjohtajana on ollut koko ajan Aino
Malkamäki ja sihteerinä heinäkuun 15. päivään 1953 asti
Martta *Salmela-Järvinen*, syyskuun 1. päivästä 1953 läh-
tien Anu *Karvinen*. Pöytäkirjaa liittotoimikunnan ko-
kouksissa on pitänyt Irja *Salmela*.

Toimikuntaan vuoden 1953 kuluessa pitänyt 22 kokous-
ta, joista pöytäkirjaan on kertynyt 207 pykälää, vuonna
1954 17 kokousta, 165 pykälää ja vuonna 1955 14 kokousta
ja 160 pykälää.

Toimikunnan jäsenet ovat osallistuneet kokouksiin seu-
raavasti:

Vuonna 1953: Tyyne *Leivo-Larsson* 21 kertaa, Meeri *Ka-
lavainen* 18, Martta *Salmela-Järvinen* 17, Ulla *Tiilikainen*
15, Aino *Malkamäki* 21, Elli *Nurminen* 15, Kaisa *Hii-
lelä* 18 kertaa, varajäsenet Lempi *Lehto* 9, Martta *Kulonen* 12,
Impi *Lukkarinen* 12, Vappu *Heinonen* 14, Laura *Brän-
der-Wallin* 13, Selma *Hiisivaara-Mörk* 7, Elsa *Lappe* 5, Ida
Aalle-Teljo 3 ja Elsa *Peräläinen* 5 kertaa.

Vuonna 1954: *Leivo-Larsson* 15 kertaa, *Kalavainen* 17,
Salmela-Järvinen 15, *Tiilikainen* 12, *Malkamäki* 16, *Nur-
minen* 13 ja *Hii-lelä* 16 kertaa, varajäsenet *Lehto* 8, *Kulo-
nen* 13, *Lukkarinen* 17, *Heinonen* 17, *Bränder-Wallin* 16
ja *Hiisivaara-Mörk* 5 kertaa.

Vuonna 1955: *Leivo-Larsson* 14 kertaa, *Kalavainen* 13,
Salmela-Järvinen 10, *Tiilikainen* 13, *Malkamäki* 11, *Nur-*

minen 11 ja Hiilelä 13 kertaa, varajäsenistä Lehto 10, Kulonen 7, Lukkarinen 13, Heinonen 13, Bränder-Wallin 13 ja Hiisivaara-Mörk 7 kertaa.

Työvaliokuntaan, joka on kokoontunut tarpeen vaatiessa, ovat kuuluneet puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, sihteeri ja toimikunnan jäsenet Kaisa Hiilelä ja Lempi Lehto. Edustajakokouksen jälkeen valittiin työvaliokuntaan Lempi Lehdon tilalle Meeri Kalavainen.

Liiton tilintarkastajina ovat olleet ennen ja jälkeen edustajakokouksen vakinaisina Terttu Salminen ja Lahja Simonen sekä varalla Bertta Latvala ja Vera Sumu.

JAOSTOT.

Ammattiyhdistysjaostoon ovat kuuluneet Tyyne Leivo-Larsson, Elsa Lappe, Lempi Lehto, Elina Vuohio, Siiri Saarinen ja Kerttu Muhonen. Edustajakokouksen jälkeen valittiin jaostoon Tyyne Leivo-Larsson, Lempi Lehto, Kaisa Hiilelä, Siiri Saarinen ja Kerttu Muhonen.

Talousjaostoon ovat kuuluneet Tyyne Leivo-Larsson, Aino Malkamäki, Martta Salmela-Järvinen, Elli Nurminen, Kerttu Hiltunen, Terttu Sainio ja Anu Karvinen.

Kotitalousjaostoon kuuluivat liittokokoukseen asti Elli Nurminen, Selma Hiisivaara-Mörk, Lempi Lehto ja Aune Seme, edustajakokouksen jälkeen valittiin jaostoon Elli Nurminen, Tyyne Paasivuori, Laura Brander-Wallin ja Aune Seme.

Sanomalehti jaostoon ovat kuuluneet Martta Salmela-Järvinen, Eila Vuokko, Tyyne Paasivuori, Irja Salmela ja Anu Karvinen.

Palkkajaostoon ovat kuuluneet Martta Salmela-Järvinen, Kaisa Hiilelä, Lempi Lehto, Elsa Lappe ja Terttu Sainio, edustajakokouksen jälkeen valittiin Elsa Lappen tilalle Impi Lukkarinen.

Kerhuhuoneiston hoitotoimikuntaan ovat kuuluneet Tyyne Leivo-Larsson, Elli Nurminen, Selma Hiisivaara-Mörk ja Ulla Tiilikainen, edustajakokouksen jälkeen valittiin Leivo-Larssonin tilalle Laura Brander-Wallin.

Kummivaliokuntaan ovat kuuluneet Selma Hiisivaara-Mörk, Airi Rantanen ja Terttu Sainio, edustajakokouksen jälkeen valittiin Rantasen tilalle Vappu Heinonen. «

Tulevaisuus-lehden toimitusneuvostoon ovat kuuluneet

Tyyne Leivo-Larsson, Martta Salmela-Järvinen, Aino Makkamäki ja Meeri Kalavainen, edustajakokouksen jälkeen valittiin Kalavaisen tilalle Impi Lukkarinen.

TOIMIHENKILÖT.

Liiton sihteerinä on ollut heinäkuun 15. päivään 1953 asti Martta Salmela-Järvinen, joka siirryttyään Ensi Kotien Liiton toiminnanjohtajaksi jätti silloin pitkäaikaisesti hoitamansa liiton sihteerin tehtävän. Hänen jälkeensä valitsi liittotoimikunta 31.8. 1953 liiton sihteeriksi ja toiminnanjohtajaksi Tulevaisuus-lehden toimittajan Anu Karvisen, joka ryhtyi uutta tehtäväänsä hoitamaan syyskuun 1. pstä alkaen. Samoin pitkäaikaisesti kotitaloustoiminnanjohtajana ollut Elli Nurminen erosi tehtävästään 31.8. 1953.

Liiton taloudenhoitajana on ollut Terttu Sainio. Järjestösihteerinä on ollut Irja Salmela 31.10. 1955 asti ja samoin siihen asti kotitaloussihteerinä Aune Seme. Liiton tehtävien jatkuvasti kasvaessa ja monipuolistuessa päätti liittotoimikunta syksyllä 1955 suorittaa tehtävien uudelleen järjestelyn siten, että 1.11. 1955 lähtien hoitaa järjestösihteerin tehtäviä Aune Seme ja opintosihteerin tehtäviä Irja Salmela, joka hoitaa myös Äitien Lomahuollon sihteerin tehtäviä. Kotitaloussihteerin tehtäviä hoitamaan valittiin 1.11. 1955 lähtien kotitalousteknikko Hilma Aatrakivi. Tulevaisuuden toimitussihteerinä on ollut 30.9. 1953 asti Anu Karvinen, 1.10. 1953—30.9. 1955 Meri Utrio ja 1.10. 1955 alkaen Laila Lindbergh. Tulevaisuuden päätoimittajana on ollut vuoden 1953 loppuun Martta Salmela-Järvinen, sen jälkeen Anu Karvinen.

Kirjanpitäjänä on edelleen ollut Hilma Juntunen, kasanhoitajana ja konekirjoittajana Hilikka Rapo, Tulevaisuuden tilausten hoitajana Lyyli Järvinen (ent. Lehto), postittajana Liisi Lahtinen ja lähettinä 31.10. 1954 asti Lydia Joki (sairaslomalla vuoden loppuun), 24.11. 1954—30.11. 1955 osapäivätyöntekijänä Kerttu Helander ja sen jälkeen samoin osapäivätyöntekijänä Kerttu Likovuori.

Poliittisina järjestäjinä ovat olleet: Hilja Tiainen koko kolmivuotiskauden, Pirkko Värtinen 30.4. 1955 asti, 1.8. 1955 alkaen Sirkka Lipponen ja tilapäisinä työntekijöinä Taimi Rinne-Virolainen ajalla- 1.9. 1953—28.2. 1954 sekä valtiollisten vaalien alla tammi—helmikuussa 1954 Kerttu

Värn, Siiri Metsä ja Aino Räisänen kukin noin kuukauden ajan.

Kotitalousneuvojina ovat olleet: Aili Kiljunen ja Lyyli Koivunen koko toimintakauden ajan, Hilda Leander 4.—20.5. ja 16.—30.11. 1953 ja jatkuvasti 15.1. 1954 alkaen, Emmi Lehtonen 1.10. 1953 alkaen, Toini Leppämäki vuoden 1954 loppuun sekä Helmi Hirvonen 1.1.—30.6., Vieno Karpinen 1.1.—15.6., Martta Kreutzer vuoden 1953 loppuun, Kerttu Riihimäki 7.4.—19.4., 4.5.—18.5., 1.10.—31.12. 1953, Ester Salminen 1.5.—15.5., 15.9.—15.12. 1953, Aino Trast 1.1.—15.4. 1953 ja Edith Terästä 7.4.—17.4., 1.12.—12.12. 1953.

|

TOIMISTO.

Liiton toimisto on sijainnut Helsingin työväenyhdistyksen talossa Paasivuorenk. 5., viidennessä kerroksessa huone 44.

Liiton toimistossa on hoidettu kaikki liiton toimialaan kuuluvat tehtävät. Myös liiton kirjanpito hoidetaan toimistossa, jolloin kassanhoitaja kirjaa tulot päiväkirjaan ja muun kirjanpidon hoitaa kirjanpitäjä. Taloudenhoitajan tehtävänä on taloudellisen toiminnan valvominen ja aloitteiden tekeminen varojen hankkimiseksi liitolle. Kuukausittain on liittotoimikunnalle jätetty raportti taloudellisesta tilanteesta, ja liittotoimikunnan keskuudestaan valitsemat tilientarkkailijat ovat suorittaneet tehtävänsä neljännesvuosittain.

Vuonna 1953 lähetettiin liiton toimistosta kaikkiaan 11.408 postilähetystä, näistä kirjeitä 2.482, paketteja 1.121, kortteja 543, pikkupaketteja 87, express-lähetystyksiä 63, ristisiteitä 6.674, postiennakkolähetystyksiä 411, kirj. lähetystyksiä 23 ja postiosoituksia 4.

Vuonna 1954 lähetettiin toimistosta kaikkiaan 12.331 postilähetystä, joista kirjeitä 2.128, paketteja 539, kortteja 555, pikkupaketteja 60, express-lähetystyksiä 27, ristisiteitä 8.885, postiennakolta 104, kirjattuja lähetystyksiä ja postiosoituksia 33.

Vuonna 1955 oli postilähetysten yhteismäärä 11.684, joista kirjeitä 2.018, paketteja 489, kortteja 503, pikkupaketteja 53, express-lähetystyksiä 32, ristisiteitä 8.531, postiennakolta 48 ja kirjattuja lähetystyksiä 10 kappaletta.

Raha-asiat on hoidettu yleensä postisiirron n.o 6487 välityksellä.

m^:...^ TALOUDELLINEN TOIMINTA..; • v:

Kuluneen kolmivuotiskauden* aikana on liiton talous huomattavasti parantunut edelliseen kolmivuotiskauteen verrattuna ja voidaan katsoa liiton tähän, mennessä pääseen pahimmasta taloudellisesta ahdinkotilastaan. Tilanteen-parantumiseen ovat huomattavasti vaikuttaneet vuosina —53 ja —55 pidetyt Kansan Pika-arpajaiset r.y:n toimeenpanemat suurarpajaiset, joissa liitto on muiden järjestöjen mukana ollut osallisena ja joissa, varsinkin ensimmäituissa arpajaisissa, taloudellinen tulos oli huomattava. Arpajaisten onnistumisen hyväksi on liiton oma jäsenistö sekä muukin puolueväki tehnyt uutterasti työtä.

Liiton toimisto on kuluneen toimintakauden aikana välittänyt paitsi Työväen Kukkasrahaston adresseja ja Tulevaisuus-lehteä, myös naistenpäivämerkkejä, joulukortteja, reliefejä, liittomerkkejä- ja huiveja, keramiikkakoruja, Työn Naisen Juhlakirjaa sekä ohjelmistoa ja mainoksia.

TESTAMENTIT.

Mielihyvää tuntien voidaan panna merkille, että liittomme suorittamalle työlle on annettu arvoa sekä omien että ulkopuolisten keskuudessa. Erittäin huomattavana todistuksena tästä on kaksi testamenttia, jotka liitto on saanut vastaanottaa. Toinen Ida Aalle-Teljon jälkisäädös jättää vainajan omaisuudesta puolet naisliitolle ja toisen puolen jaettavaksi Käpyrinteen ja Kotkan vanhainkotien kesken. Ida Aalle-Teljo toivoo, että liitolle jääneestä summasta muodostetaan opintorahasto, jonka korkotulot käytetään puolueeseen kuuluville, lahjakkaille, vähävaraisille naisopiskelijoille apurahoiksi.

Leskirouva, entinen siivooja *Helena Saksa* on osoittanut jälkisäädöksessään koko omaisuutensa Naisliitolle sairaiden naisvanhusten avustamiseksi heidän avuttomaan tilaan joutuessaan.

Liittotoimikunta on ryhtynyt toimenpiteisiin toteuttaakseen vainajien toivomukset.

KUMMILAPSET.

Edelleenkin on liitolla ollut sotavuosien aikana otettuja kummilapsia, joille liiton avustusrahosta on maksettu

kullekin 450:— suuruisen kummiraha kuukautta kohti. Kummilasten lukumäärä' on vuosittain kuitenkin pienentynyt niiden lasten osalta, jotka ovat täyttäneet 16 vuotta..

Vuonna 1953 oli liitolla 13 kummilasta

»	1954	»	»	1	2	»
»	1955	»	»	7		»

Tämän lisäksi on avustettu muusta syystä tilapäiseen avun tarpeeseen joutuneita liittotoimikunnan päätöksen mukaan.

TYÖVÄEN KUKKASRAHASTO.

Työväen Kukkasrahastoa on jatkuvasti hoidettu liiton toimistossa ja sen välittämät surunvalittelu- ja onnittelu- adressit ovat edelleenkin olleet suosittuja. Asiamieshankintaa on liiton toimihenkilöitten välityksellä sekä lehti-ilmoitusten avulla pyritty suorittamaan ja on asiamiesten lukumäärä jonkin verran lisääntynytkin, joskin osa toimivista asiamiehistä vuosittain erilaisten esteiden takia myös luopuu asiamiestehtävästään.

Vuosi:	Asiamiesten lukumäärä:	Myyty kpl.:
1953	587	9.102
1954	629	9.285
1955	696	10.142

Vuoden 1953 aikana on Sos.-dem. Naisliiton liittotoimikunta luovuttanut Työväen Kukkasrahastoon kertyneistä varoista 1 milj. markkaa Ensi Kotien Liitolle ja Koteja Vanhuksille r.y:lle, puolet kummallekin.

KERHOHUONEISTOT.

Liiton hallinnassa on ollut edelleen Miina Sillanpään liitolle luovuttama osakehuoneisto Saariniemenkatu 8, joka on kuitenkin ollut vuokrattuna asuintarkoitukseen. Vuokra on vastannut huoneistosta maksettua vastikevuokraa. Huoneiston asioita on hoitanut liittotoimikunnan valitsema hoitotoimikunta. Liitolla on ollut myös nimissään huoneisto OTK:n talossa Hämeentie 15, jossa on asunut yksityisiä henkilöitä ja joka on ollut vuokrattuna myös kerhohuoneistoksi yhdistyksille. Saatu vuokra on vastannut maksamaamme vuokraa.

TIEDONANNOT OSASTOILLE.

Piiritoimikunnille ja osastoille lähetetyissä kiertokirjeissä on annettu liiton taholta ohjeita toiminnan järjestämisestä vaaleja, juhlia, kokouksia ym. silmälläpitäen. Vuonna 1953 lähetettiin sekä osastoille että naispiirijärjestöille 7 yhteiskirjettä. Vuonna 1954 lähetettiin 6 yhteiskirjettä kummallekin ja vuonna 1955 lähetettiin 8 kiertokirjettä naispiirijärjestöille ja 7 kirjettä osastoille. Vuonna 1953 lähetettiin myös kaikille työväenyhdistyksille yhteiskirje, naisten toimintaa koskeva alustus ja kyselykaavake naisten toiminnan tarpeellisuudesta. Myös puoluepiireille on aina tarpeen vaatiessa kirjoitettu.

JÄRJESTÖNAINEN.

Järjestöjen toimihenkilöille tarkoitettu tiedonantolehti Järjestönainen on ilmestynyt kunakin kertomusvuonna neljä kertaa. Siinä on julkaistu tiedoituksia ja ohjeita toiminnan suhteen. Lehti on lähetetty maksuttomasti perusjärjestöjen puheenjohtajille, sihteereille, rahastonhoitajille ja Tulevaisuuden asiamiehille, jonka lisäksi sen on saanut tilata eri maksusta muillekin järjestöjen jäsenille. Vuosikerran hinta on ollut 50 mk. Lehdessä on julkaistu myös piirijärjestöjen ja osastojen osoitelmoitukset, joista on peritty 400 mk vuodessa.

YHTEISTOIMINTA ERI JÄRJESTÖJEN KANSSA.

Paitsi yhteyttä Sos.-dem. puolueen kanssa, jonka jäseninä liittomme jäsenet ovat, on liitollamme ollut yhteistyötä eri järjestöjen kanssa, joihin liittotoimikunta on valinnut edustajansa.

Vuonna 1953.

Edustajinamme eri järjestöissä ja tilaisuuksissa ovat olleet seuraavat henkilöt:

Sos.-dem. Puoluetoimikunnassa Martta Salmela-Järvinen.

Sos.-dem. puolueuuvoston kokouksissa liiton edustajina Aino Malkamäki ja Terttu Sainio, Tulevaisuuden edustajana Anu Karvinen.

Yhteismainos, Kansan Elokuva, Ohjelmapalvelu, Kansan Pika-arpajaiset yhtiöitten vuosikokouksissa Tyyne Leivo-Larsson.

Lomaliiton naisjaostossa Tyyne Paasivuori, Kokouksissa Martta Kulonen ja Aune Seme.

Naisten Raittiuskeskus, Ulla Tiilikainen, johtokunnassa Vappu Heinonen.

Työväen Matkailuliitto, Tyyne Leivo-Larsson, toimikunnan varajäsen Martta Salmela-Järvinen, 15-vuotisjuhlassa Anu Karvinen.

Väestöliiton vuosikokouksessa Selma Hiisivaara-Mörk ja Tyyne Paasivuori, var. Terttu Sainio ja Irja Salmela. Hallituksessa Martta Salmela-Järvinen ja Aino Malkamäki.

Kotitalouskeskus: Lempi Lehto, Aune Seme ja Tyyne Paasivuori, var. Terttu Sainio, Laura Brander-Wallin ja Irja Salmela. Hallituksessa Elli Nurminen, var. Martta Salmela-Järvinen.

Kansalaisjärjestöjen raittiustoiminnan Keskusliitto: Tyyne Paasivuori ja Elsa Lappe. Toimikunnassa Martta Salmela-Järvinen.

Työväen Akatemian kannatusyhdistys: Elsa Peräläinen, johtok. Terttu Sainio, hallintoneuvosto Vappu Heinonen.

Työväen Sivistysliitto: Elsa Lappe, Ulla Tiilikainen, Tyyne Paasivuori, var. Elsa Peräläinen, Anu Karvinen, Terttu Sainio, toimikunnassa Tyyne Paasivuori.

Huolto- ja avustusjärjestöjen neuvottelukunta: Meeri Kalavainen.

Nuorten Tuki: Tyyne Leivo-Larsson, var. Elli Nurminen.

Rauhan Yhteistyötoimikunta: Emmi Leimu, var. Impi Lukkarinen.

Mannerheim-liiton sotakummivaliokunta: Selma Hiisivaara-Mörk. Tilien tarkkailijana Terttu Sainio.

Ensi Kotien Liiton vuosikokouksessa: Elsa Lappe.

Nuorten Kotkien Ystävät: Terttu Sainio, Martta Salmela-Järvinen, Aino Malkamäki.

Oy. Ursula: Elsa Peräläinen.

Suomen Naisjärjestöjen Keskusliitto: toimikunnan jäsen Elsa Peräläinen, vsk. Meeri Kalavainen, syyskokouksessa Vappu Heinonen, var. Laura Brander-Wallin. Lakikomiteassa Ulla Tiilikainen, siveellisyyskomiteassa Martta Kulonen, naisedustuskomiteassa Impi Lukkarinen, naispoliisikomiteassa Tyyne Leivo-Larsson, kasvatuskomiteassa Aino Malkamäki, rauhankomiteassa Lyyli Takki, ammattikomiteassa Meeri Kalavainen, asuntokomiteassa Lempi Lehto, finanssikomiteassa Edla Vuori ja keräystoimikunnassa Terttu Sainio. Vuonna 1954 pidettävää kansainvälistä kongressia valmisteleviin toimikuntiin valittiin kunniatoimikuntaan Ida Aallteljo, ohjelmatoimikuntaan Tyyne Leivo-Larsson, kansliatoimikuntaan Irja Salmela, vieraanvaraisuustoimikuntaan Selma Hiisi-

vaara-Mörk, raha-asiainvaliokuntaan Edla Vuori, näyttely toimikuntaan Elli Nurminen ja sanomalehtitoimikuntaan Anu Karvinen.

Vuonna 1954.

Edellisestä vuodesta poikkeavasti ovat edustajinamme eri järjestöissä olleet:

Sos.-dem. puolueuuevoston kokouksissa liiton edustajana Anu Karvinen, Tulevaisuuden edustajana Meri Utrio.

Lomaliiton liittokokouksessa Vappu Heinonen.

Työväen Sivistysliitto: Tyyne Paasivuori ja Elsa Lappe, varalla Elsa Peräläinen ja Terttu Sainio.

Väestöliiton vuosikokouksessa Selma Hiisivaara-Mörk ja Tyyne Paasivuori, varalla Terttu Sainio ja Irja Salmela.

Kansalaisjärjestöjen Raittiustoiminnan Keskusliitto: vuosikokouksessa Martta Kulonen, Martta Salmela-Järvinen ja Aune Seme.

Huolto- ja avustusjärjestöjen neuvottelukunta: Terttu Sainio.

Oy. Ursula: yhtiökokouksessa Meeri Kalavainen.

Ammattiyhdistysopiston vuosikurssin lopettajaisissa Meri Utrio.

Yhteismainos, Kansan Elokuva. Ohjelmapalvelu, Kansan Pika-arpajaiset yhtiöitten vuosikokouksissa Terttu Sainio.

Huvi- ja kansanpuistojen keskusjärjestöjen vuosikokouksissa Terttu Sainio, varalla Martta Salmela-Järvinen.

Nuorten Kotkain Keskusliiton edustajakokouksessa Kaisa Hiihelä.

Sos.-dem. Raittiusliiton 40-vuotisjuhlassa Anu Karvinen.

Työväen Musiikkiliiton laulujuhlla Elli Nurminen.

Kansan Sivistysrahaston perustavassa kokouksessa Aino Malkamäki, johtokunnassa Tyyne Leivo-Larsson, hallintoneuvostossa Anu Karvinen, varalla Martta Kulonen.

Työväenyhdistysten Keskusliitto, ylim. edustajakok. Terttu Sainio. -

Työväenyhteisöjen Keskus, hallintoneuvosto Terttu Sainio, var. Aune Seme.

Kotitalouskeskuksen kuluttajain neuvosto: Aune Seme.

Liittotoimikunnan kutsumana järjestettiin tammikuussa Työväen Urheiluliiton naistoimikunnan ja SAK:n naisjaoston kanssa yhteinen neuvottelutilaisuus.

Samoin liittotoimikunnan kutsumana pidettiin helmikuussa Käpyrinteessä Lomaliiton naisjäsenten kanssa yhteinen tutustumistilaisuus, jossa keskusteltiin äitien kesävirkestystoiminnasta.

Vuonna 1955.

Sos.-dem. Puolueen puoluekokous: Aino Malkamäki, Tulevaisuus-lehti Anu Karvinen.

Sos.-dem. Puolueen puoluetuomikuntaan valittiin puoluekokouksessa kesäkuussa liiton edustajina Tyyne Leivo-Larsson (puolueen varapuheenjohtaja) ja Aino Malkamäki.

Puolueuuevoston kokouksissa ovat olleet Aino Malkamäki ja lehden edustajana Anu Karvinen.

Työväen Raittiuspäivän toimikuntaan Aune Seme.

Naisten Raittiuskeskus: vuosikok. Ulla Tiilikainen, var. Aune Seme. Neuvottelukokous: Martta Kulonen, suuressa johtokunnassa Aune Seme.

Huolto- ja avustustoiminnan neuvottelukunta: Meeri Kalavainen.

Yhteismainos ja sen sisärjärjestöt: yhtiökok. Aune Seme.

Ursula Oy., yhtiökokous Vappu Heinonen.

Mannerheim-liiton sotakummivaliokunnan tilien tarkkailijana Meeri Kalavainen.

Kotitalouskeskus, vuosikokouksessa Lempi Lehto ja Tyyne Paasivuori.

Kansan Sivistysrahasto, vuosikok. Meri Utrio.

Äitien Lomahuollon, Ensi Kotien Liiton ja Koteja Vanhuksille liiton neuvottelukokouksessa Anu Karvinen.

Ammattiyhdistysopiston kurssien alkajaisissa Meeri Kalavainen.

Sos.-dem. puolueen maaseutuvaltuuskunta: Hilma Aatrakivi, neuvottelukokouksessa Anu Karvinen.

Suomen Naisjärjestöjen Keskusliiton ylim. edustajakok. Meeri Kalavainen, Emma-osakeyhtiössä Marjatta Joutsen.

Sos.-dem. Naisliiton kutsumana pidettiin yhteinen neuvottelutilaisuus marraskuussa TUL:n naistoimikunnan ja SAK:n naisjaostojen kanssa. Vuoden alkupuolella osallistuttiin TUL:n naistoimikunnan järjestämään yhteiseen neuvottelutilaisuuteen.

KUNNIANOSOITUKSIA.

Vuonna 1953.

Tov. Kerttu Hiltusen täyttäessä 50 v. 21.3. käytiin häntä tervehtimässä ja ojennettiin liiton puolesta kukkasia ja adressi.

Päätoimittaja Atte Pohjanmaan 50-vuotispäivänä ojennettiin hänelle kukkia ja liiton juhlaKirja.

Vieno Simosen tultua ministeriksi liiton puheenjohtaja onnitteli häntä liiton puolesta.

Tekla Tuomolan hautajaisissa 5.11. edusti liittoa Anu Karvinen vieden liiton puolesta kukkatervehdyksen ja adressin.

Liiton pitkäaikaisten työntekijöitten Martta Salmela-Järvisen ja Elli Nurmisen kunniaksi järjestettiin illanvietto, jossa ojennettiin heille liiton puolesta asiakirjasalkut.

Oskari Tokoille Amerikkaan lähetettiin hänen 80-vuotispäiväkseen onnentoivotussähke.

Kansanedustaja Aino Luostarisen hautajaisiin lähetettiin surunvalittelusähke.

Vuonna 1954.

Toveri Elsa Peräläisen 60-vuotispäivänä käytiin hänen luonaan tervehdyskäynnillä samalla antaen hänelle liiton veteraanimerkin.

Itävaltalaiselle toverille Gabriella Proffille hänen 75-vuotispäivänään samoin kuin Tukholmassa maanpaossa elävälle Klara Kalnins'ille hänen 85-vuotispäivänään lähetettiin tervehdykset.

Toverit Anna Haverinen ja Helmi Peiramo täyttivät toimintavuoden aikana 70 vuotta ja liiton puolesta muistettiin kumpaakin adressein.

Toveri Eino Vuokon täyttäessä 50 vuotta käytiin häntä onnittelemassa kukkasin.

Vuonna 1955.

s

Toveri Fiina Pietikäisen 85-vuotispäivänä käytiin häntä onnittelemassa kukin ja adressein.

Liiton varapuheenjohtajan Aino Malkamäen täyttäessä 1.4. 60 vuotta kävi liittotoimikunnan lähetystö hänen luonaan onnittelukäynnillä ja liitto osallistui eräiden muiden järjestöjen kanssa kouluneuvoksen arvonimen anomiseen merkkipäivän viettäjälle, joka arvonimi hänelle myönnettiin.

Liittotoimikunnan jäsenen Vappu Heinosen täyttäessä 1.5. 50 vuotta käytiin hänen luonaan onnittelukäynnillä.

Liiton kunniapuheenjohtajan Ida Aalle-Teljon täyttäessä toukokuun 6, p:nä 80 vuotta kävi koko liittotoimikunta hänen luonaan Käpyrinteen vanhainkodissa tervehdyskäynnillä. Liiton puolesta oli Ida Aalle-Teljon elämästä laadittu kokoomateos, jonka kirjoittivat Martta Salmela-Jär-

vinen, Terttu Sainio ja Helvi Raatikainen ja jonka käsi-kirjoituksen alkuperäiskappale kauniisti sidottuna ojen-nettiin merkkipäivän viettäjälle juhlapäivänään vaatimat-tomana kunnianosoituksena ja kiitoksena siitä työstä, jon-ka hän puolueen ja naisliikkeen hyväksi oli tehnyt. Run-saan kuukauden kuluttua tämän jälkeen, kesäkuun 17. p:nä, loppui lyhyen sairauden jälkeen Ida Aalle-Teljon rikas, toisille paljon antanut elämä.

Liiton pitkäaikaisen toimistoapulaisen Liisi Lahtisen 50-vuotispäivänä muisti liittotoimikunta häntä kukkasin ja vaatimattomalla lahjalla.

Puoluetovereiden Jalmari Laakson 60-vuotis-, Untamo Utrion 50-vuotis- ja Visa Kiven 50-vuotispäivinä muistet-tiin liiton taholta heitä onnitteluaadressein.

KANSAINVÄLINEN TOIMINTA.

Kansainvälisen yhteistoiminnan vilkastuessa on myös kansainvälinen naisten toiminta saanut entistä enemmän eloa. Valitettavasti ei kuitenkaan liitollamme ole ollut vielä taloudellisia mahdollisuuksia lähettää edustajaansa kaikkiin niihin kokouksiin ja tilaisuuksiin, joihin olisi ol-lut toivottavaa. Sosialistiselle Internationaalelle ja sen naissihteeristölle on lähetetty selostus Suomen sosiaalisesta lainsäädännöstä sekä liiton organisaatiosta ja propagan-dasta. Sosialistisen Internationaalen ja samanaikaisesti pi-dettyyn naisten kokoukseen Tukholmassa v. 1953 osallistui-vat Suomesta puoluetoimikunnan edustajana Aino Malka-mäki ja eduskuntaryhmän edustajana Martta Salmela-Jär-vinen. Englannin Työväenpuolueen yhdessä Sosialistisen Internationaalen naissihteeristön kanssa järjestämään ke-säkouluun 18.—25.7. -53 osallistuivat Irja Salmela ja Anu Karvinen.

Kansainväliseen kesäkouluun, joka vuonna 1954 pidet-tiin Oslossa, osallistui Suomesta Meri Utrio. Kansainväli-seksi naistenpäiväksi, joka maasta riippuen pidettiin ku-nakin vuonna maalis—toukokuussa, lähetettiin liiton puo-lesta aina joka maahan tervehdys. Vuonna 1954 pidetty-jen valtiollisten vaalien jälkeen lähetettiin liitosta Inter-nationaalen kaikkiin maihin vaaleja, sen tuloksia puolueen ja naisten kannalta selostava kirje. Monista maista saa-pui liitolle onnittelevia kirjeitä ja useiden maiden nais-

järjestöjen äänenkannattajissa selostettiin vaaliemme tuloksia.

Itävallan sos.-dem. puolueen puoluekokouksessa marraskuussa 1955, jolloin vietettiin myös Itävallan miehityksestä vapautumisen juhlaa, oli puolueemme edustajana Tyyne Leivo-Larsson, joka samalla edusti liittoa Itävallan nais-sihteeristön kokouksessa.

Sosialistisen Internationaalen ja sen naissihteeristön kokous pidettiin 1955 heinäkuussa Lontoossa. Naisliiton edustajana oli kokouksessa Martta Salmela-Järvinen. Liiton puheenjohtaja Tyyne Leivo-Larsson osallistui myös kokoukseen.

Sosialistisen Internationaalen naissihteeristössä on pohjoismailla ollut yhteinen edustaja, viimeksi Inga Thorsson. Lontoon kokouksessa valittiin naissihteeristön puheenjohtajaksi tanskalainen Nina Andersson.

POHJOISMAINEN YHTEISTYÖ

on jatkunut entisiä perinteitä noudattaen. Pohjoismaisten naisjärjestöjen edustajien kokous pidettiin Helsingissä tammikuun 4. p:nä ja heidän sekä pohjoismaisten ammattiyhdistysnaisten edustajien yhteinen kokous Kiljavalla tammik. 5. p:nä 1953. Pohjoismaisen yhteistyöjärjestön kokoukseen 8.—9.11. osallistui puolue toimikunnan edustajana Tyyne Leivo-Larsson. Pohjoismainen opintoviikko pidettiin kesäkuun 8.—14. päivinä Voionmaa opistossa Ylöjärvellä. Kurssilaisia osallistui päiville Ruotsista 10, Tanskasta 7, Norjasta 2 ja Suomesta 9. Kursseilla pidettiin seuraavat luennot: Rakel Seweriin, Norja: Äitiyssuojelu; Tyyne Leivo-Larsson: Poliittinen ja taloudellinen tilannekatsaus; Gunnel Olsson, Ruotsi: Kansainväliset yhteistyöelimet; Martta Salmela-Järvinen: Perheneuvonta ja synny väisyyden säännöstely; Else Larssen, Tanska: Pohjoismainen yhteistyö ja pohjoismainen neuvosto.

Vuonna 1954 pidettiin pohjoismaiden sos.-dem. naisjärjestöjen neuvottelukokous Kööpenhaminassa ja edusti siellä liittoa Anu Karvinen. Tässä kokouksessa päätettiin kesällä pidettävien pohjoismaisten naistenpäivien ajasta ja ohjelmasta. Tässä kokouksessa päätettiin myös ryhtyä toimenpiteisiin sellaisen puolueettoman asianajajan yhteiseksi kustantamiseksi, joka ryhtyisi ajamaan Anna Kethlyn vapauttamista syyttömästä vankilatuomiosta.

Kesäkuussa pidettiin Tanskassa Odensessa pohjoismaiset sos.-dem. naistenpäivät, joihin Suomesta osallistui 34 henkeä. Retken ohjaajana toimi Anu Karvinen, esitelmän Suomen osalta piti Marjatta Joutsen, kokouspuheenjohtajana toimi Aune Sihvo ja lopettajaispuheen piti Vappu Heinonen. Naistenpäivillä pidettiin seuraavat esitelmät: Tekla Torbrink, Ruotsi: Uusia teitä vanhusten huollossa; Aase Hauch, Tanska: Pikkulasten kasvatus; Marjatta Voionmaa-Joutsen, Suomi: Nuorisokasvatuskysymyksiä; Rebekka Selte, Norja: Koululasten kasvatus yhteiskunnan jäseniksi. Lisäksi oli päivien ohjelmassa retkeilyä ja lopuksi naisjaostojen 25-vuotisen toiminnan merkeissä suurjuhla.

Pohjoismaisen yhteistoiminnan vuonna 1955 aloitti yhteinen neuvottelukokous Oslossa tammikuussa, jossa oli liiton puheenjohtaja Tyyne Leivo-Larsson. Vuoden merkittävämmäksi tapahtumaksi pohjoismaisella sos.-dem. naisten rintamalla muodostui pohjoismainen sos.-dem. naisten opintoviikko Oslossa Sörmarken opistossa. Valitettavasti ei tähän kokoukseen voinut Suomesta osallistua muut kuin liiton edustaja Selma Hiisivaara-Mörk, jonka pitämän luennon aiheena oli maalais- ja kaupunkilaisperheenäitien ongelmia, muina aiheina, olivat ammatinvalinta ja koulu-nuoriso-ongelmat.

Norjan sos.-dem. puolueen ja sen naissihteeristön edustajakokoukseen osallistui puolueen edustajana Tyyne Leivo-Larsson. Sos.-dem. puolueiden pohjoismaisen yhteistyöjärjestön kokoukseen osallistui Aino Malkamäki.

Toukokuussa vieraili Helsingissä Suomen Naisjärjestöjen Keskusliiton luentopäivillä Ruotsin hallituksen jäsen, ministeri ja puoluetoveri Ulla Lindström, jonka kunniaksi järjestettiin yhteinen kahvitilaisuus Käpyrinteessä.

LIITON EDUSTAJAKOKOUS.

Edustajakokous pidettiin huhtik. 19—20. p:nä 1953 Helsingissä. Kokoukseen osallistui 324 täysivaltaista edustajaa edustaen 238 järjestöä. Kokouksen osanottajamäärä oli tähän astisista suurin. Kokoukseen osallistui myös eri piirien nimeämiä veteraanijäseniä sekä kutsuvieraina puoluejärjestöjen, sosiaaliministeriön, lääkintöhallituksen ja muiden järjestöjen edustajia. Ruotsista oli edustajakokouksessa Annie Wallentheim ja Eivor Söderqvist ja Nor-

jästä Rakel Seweriin, myös useilta muilta ulkomaisilta sisarjärjestöiltä oli saatu kirjalliset tervehdykset.

Kokouksessa käsiteltiin liiton toimintakertomus ja tili-kertomukset, joiden johdosta ei ollut huomattavampaa sanomista. Samoin käsiteltiin toimintasuunnitelmat ja liiton samoin kuin perusjärjestöjen lähettämät alustukset ja sääntöjen muutosehdotukset. Liiton puheenjohtajan ja toimikunnan jäsenten vaalista on mainittu kertomuksen alussa.

SOS.-DEM. PUOLUEEN XXIII PUOLUEKOKOUS.

Sos.-dem. puolueen XXIII puoluekokous pidettiin kesäkuussa 1955. Sos.-dem. Naisliiton taholta oli kokoukselle tehty kaksi esitystä. Esityksessä »Naisten valistustoiminnan tehostaminen» kehoitettiin puoluekokousta velvoittamaan puoluetoimikunta maksamaan naisliitolle naisjäsenen maksamista puolueveroista 2,2 milj. mk. Puoluekokous kuitenkin hyväksyi puoluetoimikunnan esittämän ja a.o. valiokunnan senjälkeen huomattavasti parantaman ponnien, jossa puoluetoimikunta velvoitettiin vuosittain kustantamaan naisliiton käyttöön kolmen järjestäjän palkan ja heidän matka- ja päivärahakulunsa. Tämä päätös astui voimaan vuoden 1956 alusta.

Toisessa naisliiton esityksessä kiinnitettiin erityistä huomiota nimenomaan maaseudulla elävien naisten asemaan ja heidän vetämisekseen puoluetoiminnan ja naisliiton piiriin. Puoluekokous hyväksyi esitetyt ponnit.

Puoluekokouksessa lisättiin puoluetoimikunnan jäsenmäärää, jolloin naisedustuskin suureni. Puoluetoimikuntaan valittiin liiton liittoneuvoston esittämistä ehdokkaista Tyyne Leivo-Larsson, joka sitten valittiin puolueen varapuheenjohtajaksi ja Aino Malkamäki sekä lisäksi Turun kunnallisjärjestön esityksestä Sylvi Siltanen.

LIITTONEUVOSTO.

Edustajakokouksessa valittiin liittoneuvostoon piirien ehdotuksesta seuraavat henkilöt:

Hämeen eteläisestä vaalipiiristä Lydia Louhi, varalle Elin Toivonen.

Hämeen pohjoisesta vaalipiiristä Kaisa Hiilelä, varalle Anni Flinck.

Kuopion itäisestä vaalipiiristä Vieno Karvinen, varalle Helga Holopainen.

Kuopion läntisestä vaalipiiristä Elli Nurminen, varalle Edit Terästö.

Kymen vaalipiiristä Meeri Kalavainen, varalle Lempi Leino.

Lapin vaalipiiristä Kerttu Värn, varalle Hilja Minkkinen.

Mikkelin vaalipiiristä Aili Siiskonen, varalle Tyyne Vihne.

Oulun vaalipiiristä Helmi Peiramo, varalle Hanna Ojala.

Saimaan piiristä Aino Räisänen, varalle Hilja Henttonen.

Satakunnan vaalipiiristä Laura Brander-Wallin, varalle Hilma Laine.

Turun eteläisestä vaalipiiristä Sylvi Kaskinen, varalle Sylvi Siltanen.

Uudenmaan ja Helsingin vaalipiireistä Aili Viitamäki, varalle Eva Kuittinen.

Vaasan eteläisestä vaalipiiristä Meeri Härmä, varalle Katri Iitiä.

Vaasan itäisestä vaalipiiristä Impi Lukkarinen, varalle Kirsti Laukkanen.

Vaasan pohjoisesta vaalipiiristä Katri Lagerström, varalle Jenny Latvasalo.

Liittoneuvosto kokoontui syyskuussa 1953 käsitellen poliittista tilannetta ja antaen julkilausuman naisten innostamiseksi kunnallisvaaleihin. Poliittista tilannetta selosti Tyyne Leivo-Larsson ja toimintasuunnitelmia Anu Karvinen, Irja Salmela, Terttu Sainio ja Aune Seme.

Erityisesti vaaliasiat olivat esillä tammikuussa 1954 pidetyssä liittoneuvoston kokouksessa, jossa olivat myös kaikki ehdokkaiksi asetetut sos.-dem. naiset. Tilanneselostuksen antoi Tyyne Leivo-Larsson ja vaalityöalustuksen piti Anu Karvinen ja piirien edustajat kertoivat oman piirinsä vaalityösuunnitelmista.

Lokakuussa 1954 pidettiin myös liittoneuvoston kokous ja käsiteltiin niin liiton kuin piirienkin toimintasuunnitelma ja poliittista tilannetta. Tilannekatsauksen antoi Tyyne Leivo-Larsson ja toimintasuunnitelmia esittivät Anu Karvinen, Irja Salmela, Aune Seme, Terttu Sainio ja Meri Utrio.

Ennen puoluekokousta, huhtikuussa 1955 pidetyssä liittoneuvoston kokouksessa esitti tilannekatsauksen Tyyne Leivo-Larsson, Aino Malkamäki esitteli puoluekokousalustuksia ja Anu Karvinen liiton toimintasuunnitelmia. Kokouksessa, jossa olivat läsnä myös puoluekokousedustajina olevat naiset, päätettiin yksimielisesti esittää puolue-toimikuntaan Naisliiton edustajina Tyyne Leivo-Larsson, Martta Salmela-Järvinen, Aino Malkamäki ja Anu Karvinen. Martta Salmela-Järvinen kieltäytyi ehdokkuudesta puoluekokouksessa. Liittoneuvoston kokous antoi hyväksymisensä niin Naisliiton kuin naisjärjestöjenkin tekemille puoluekokouksesityksille.

ALOTTEITA JA LAUSUNTOJA.

Liiton nimissä lähetettiin kesäkuussa 1953 maatalousministeriölle lausunto maatalousneuvonnan keskittämisestä.

Liiton puheenjohtaja esiintyi allekirjoittajana Liike- ja Virkanaisten Kansallisliiton ja SNKL:n puheenjohtajan kanssa esityksessä kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriölle, jotta ministeriö kiinnittäisi huomiota vallitsevaan naistyöttömyyteen ja ryhtyisi sen vaatimiin toimenpiteisiin.

Joulukuussa kävi liittotoimikunta sosiaaliministeri Kaitilan luona esittämässä liiton toivomuksen, jotta hallitus asettaisi kiireellisesti samapalkkaisuutta tutkivan komitean.

Heinäkuussa antoi liittotoimikunta julkilausuman, joka koski hallituksen tekemää esitystä lapsilisien supistamiseksi. Liittoneuvoston nimissä annettiin julkilausuma syyskuussa naisten huomion kiinnittämiseksi kunnallisvaaleihin.

Liittotoimikunta kääntyi sekä vuonna 1953 että vuonna 1954 hallituksen muodostamisen ollessa ajankohtainen sos.-dem. puoluetolimikunnan ja sos.-dem. eduskuntaryhmän puoleen esittäen kummallakin kerralla omina ehdokkainaan hallitukseen Tyyne Leivo-Larssonin ja Aino Malkamäen. Vuonna 1954 esitys huomioitiinkin ja Tyyne Leivo-Larsson valittiin sosiaaliministeriksi ja samoin hallitusvaihdoksen tapahduttua.

Vuonna 1954 lähetettiin kullekin perusjärjestölle allekirjoitettavaksi vetoamus, joka SNKL:n toimesta sittemmin

jätettiin valtioneuvostolle ja jossa toivottiin valtion taholta tehokkaita toimenpiteitä naisten ja lasten siveellisen koskemattomuuden suojan lisäämiseksi.

Vuonna 1955 kävivät liittotoimikunnan, jäsenet ministeri Vennamon luona esittäen että hallituksen toimesta ryhdyttäisiin tutkimaan, missä määrin eräät lakiemme vanhentuneet säädökset yhä ovat esteinä naisten nimittämiseksi valtion virkoihin ja yhtymään toimenpiteisiin täydellisen tasa-arvon toteuttamiseksi kaikilla aloilla.

JUHLIVIA JÄRJESTÖJÄ.

Vuonna ,1953.

Lappeenrannan Sos.-dem. Naisyhdistys vietti 50-vuotisjuhlaansa, liiton tervehdysten esitti Martta Salmela-Järvinen. Tainionkosken Sos.-dem. Naisyhdistyksen 50-vuotisjuhlassa oli puhujana Tyyne Leivo-Larsson. Kymen Sos.-dem. Naispiirijärjestön 25-vuotisjuhlassa puhuivat Martta Salmela-Järvinen ja Väinö Leskinen. Liiton edustajana Iisalmen Ty:n Naisjaoston 20-vuotisjuhlassa oli Elli Nurminen, Ryttylän Ty:n Naisjaoston 20-vuotisjuhlassa Aino Malkamäki ja Myllykosken Ty:n Naisjaoston 20-vuotisjuhlassa Meeri Kalavainen, Tiutisen Sos.-dem. Naisyhdistyksen 30-vuotisjuhla oli 26.12.

Vuonna 1954.

Porin sos.-dem. naisyhdistyksen juhlassa esitti liiton tervehdysten Tyyne Leivo-Larsson, Turengin ty:n naisjaoston 30-vuotisjuhlassa Martta Salmela-Järvinen ja Jämsän ty:n naisjaoston 20-vuotisjuhlassa puhui Kaisa Hiihelä, Raunistulan ty:n naisjaoston 20-vuotisjuhlassa puhui Martta Salmela-Järvinen, Mikkelin sos.-dem. naisyhdistyksen 50-vuotisjuhlassa esitti liiton tervehdysten Tyyne Leivo-Larsson, edelleen Varkauden sos.-dem. naisyhdistyksen 40-vuotisjuhlassa Tyyne »Leivo-Larsson, joka puhui myös Kokkolan . sos.-dem. naisyhdistyksen 25-vuotisjuhlassa ja Hämeenlinnan sos.-dem. naisyhdistyksen 50-vuotisjuhlassa. Haminan sos.-dem. naisyhdistyksen 30-vuotisjuhlassa puhui Irja Salmela, Kymintehtaan sos.-dem. naisyhdistyksen 50-vuotisjuhlassa Meeri Kalavainen ja Voikkaan sos.-dem. naisyhdistyksen 50-vuotisjuhlassa Aino Malkamäki.

Vuonna 1955.

Vuosia täyttivät seuraavat järjestömme:

Helsingin naisyhdistys 35 vuotta, liiton tervehdys esitti Selma Hiisivaara-Mörk, Kuusankosken naisyhdistys 50 vuotta, liiton tervehdys Tyyne Leivo-Larsson, Salon ty:n naisjaosto 20 vuotta, liiton tervehdys Vappu Heinonen, Käpylän naisyhdistys 25 vuotta, liiton tervehdys Tyyne Leivo-Larsson, Uudenkoiviston naisyhdistys 50 vuotta, liiton tervehdys Laura Brander-Wallin, Toejoen sos.-dem. naisyhdistyksen 50-vuotisjuhlassa puhui Kaisa Hiilelä, Riihimäen ty:n naisjaoston 10-vuotisjuhlassa Anni Flinck, Leppäkosken ty:n naisjaoston 15-vuotisjuhlassa Aino Malkamäki, Oulun sos.-dem. naisyhdistyksen 30-vuotisjuhlassa Kerttu Värn ja Pankakosken ty:n naisjaoston 10-vuotisjuhlassa Impi Karvonen.

OPINTORAHASTO.

Opintorahastoon on edelleen liittokokouksen päätöksen mukaan peritty 10 mk jäsentä kohti vuodessa. Vuoden 1953 apurahat annettiin Väinö Voionmaan opistossa opiskeleville Sirkka Lipposelle Kiteeltä ja Liisa Aholalle Juuasta sekä Työväen Akatemiassa opiskeleville Sirkka-Liisa Oksaselle Kotkasta ja liiton entiselle kurssineuvolle Helmi Hirvoselle.

Vuonna 1954 jaettiin opintoapurahat seuraavasti: Yhteiskunnallisessa Korkeakoulussa opiskelevalle Alli Lahtiselle Kotkasta 16.000 mk, Toini Tirroselle Helsingistä opiskelua varten Kemijärven seminaarissa 8.000 mk, Työväen Akatemiassa opiskeleville Sirkka-Liisa Karviselle Joensuusta 10.000 mk, Ritva Hauta-aholle Korsosta 10.000 mk ja Leila Alingille Konnevedeltä 5.000 mk, Voionmaa-opistossa opiskeleville Rauha Koikkalaiselle Savonlinnasta 10.000 mk, Aino Kantolalle Rovaniemeltä 8.000 mk ja Pirkko Pollarille Äänekoskelta 8.000 mk sekä Ammattiyhdistysopistossa opiskeleville Ellen Kalliolle Hyvinkäältä 5.000 mk. Yhteensä jaettiin 80.000 mk.

Vuonna 1955 apurahat jaettiin: Työväen Akatemiassa opiskeleville Aino Leppäselle Heraniemeltä, Paula Helinille Messukylästä ja Hilikka Harjulle Kotkasta sekä Voionmaa-opistossa opiskeleville Aila Toivoselle Jokioisista, Meeri Lipposelle Haarajärveltä ja Marja-Riitta Nenolalle Kemistä kullekin 10.000 mk, yhteensä 60.000 mk. Lisäksi

myönnettiin Miina Sillanpään rahastosta Pieksämäen Kasvattajaopistossa opiskelevalle Oili Jokelalle Veitsiluodosta 15.000 mk ja Helsingin Yliopistossa opiskelevalle Virpi Koliselle Tampereelta 10.000 mk.

Yhteensä kolmivuotiskautena on jaettu 229.000 markan edestä apurahoja liiton jäsenille.

SUULLINEN VALISTUSTYÖ.

Järjestäjien peruspalkan maksoi liitto ja matka- ja päivärahat niissä piireissä, joissa oli oma naiskansanedustaja a.o. piiri, muussa tapauksessa liitto. Järjestäjien tehtävänä on ollut puheiden pitäminen selostus- ja juhlatilaisuuksissa, naisjaostojen perustaminen, asiamiesten ja yhdysnaisten hankkiminen.

Järjestäjien matkat ovat jakautuneet eri vaalipiirien osalle seuraavasti:

Järjestäjien matkat v. 1953.

t		0 3 ^m _{<->}	0 3 _{us}	0 3 _v	• S a. .2.	Jt J*	'5 S	a C g M	o cg at D
Pirkko Värtinen:									
Vaasan it. piiri		—	2	85	34	437	—	1	
Uudenmaan piiri ...		—	—	—	16	240	—	1	
Turun 1. et. vp	1	60	—	—	18	179	—	1	
Kuopion it. vp.	2	250	1	20	12	57	—	—	
Hilja Tiainen:									
Vaasan 1. pohj. vp. ..	1	45	1	35	29	373	2	—	
Vaasan 1. et. vp	—	—	1	70	18	214	1	—	
Mikkelin piiri.	2	160.	—	—	6	82	—	—	
Satakunnan piiri ...	—	—	—	—	17	250	1	3	
Lapin piiri.	1	70	1	28	17	237	1	—	
Kainuun alipiiri	—	—	—	—	9	103	—	1	
Taimi Rinne-Virolainen:									
Oulun piiri	1	100	6	140	2	30	—	—	
Lapin piiri	—	—	2	20	11	165	—	—	
Anja Kassinén:									
Kuopion 1. it. vp	2	100	4	32	13	113	—	1	
Yhteensä	10	785	18	430	202	2480	5	8	

Järjestäjien matkat 1954.

Hilja Tiainen on ollut matkoilla 159 matkapäivää eri vaalipiireissä. Erilaisia tilaisuuksia ja niissä kuulijoita on ollut seuraavasti:

	^s 2	^{!2} 3	^{'S} J ^o O	^{'O} 3	^{ö.5} c 3 c a	³ =	^{z *} s E	^S »
	4	Λ	u	u;	j.«	uj	a.j,	D
10/1—3/2								
Mikkelin piiri	5	284	9	131	8	192	3	—
10/2—5/3								
Kuopion länt. piiri	1	78	1	11	22	429	—	—
23/3—9/4								
Vaasan et. piiri	1	28	12	209	—	—	1	—
26/4—16/5								
Vaasan pohj. piiri ...	3	430	11	129	—	—	1	1
10/9—24/9								
Lapin piiri	—	—	7	53	—	—	1	—
10/10—29/10								
Hämeen etel. piiri	2	86	16	192	—	—	—	—
10/11—29/11								
Oulun piiri	—	—	13	169	—	—	—	—
1/12—16/12								
Satakunnan piiri_____	2	41	7	96	1	48	—	—
	14	947	76	990	31	669	6	1

Tilaisuuksia on ollut yhteensä 121 ja kuulijoita 2606.

Pirkko Värtinen on ollut matkoilla 165 matkapäivää eri vaalipiireissä. Erilaisia tilaisuuksia ja niissä kuulijoita on ollut seuraavasti:

	a '5 — s	as n 40	m *6 "3 K	OV 4 Q J .2.	at 'o S	Z JS .2 l	og .. m S
10/1—2/2 ja 28/4—21/5			1				
Uudenmaan piiri ..	1	130	29	388	—	—	—
10/2—5/3							
Turun etel. piiri	—	—	12	186	5	122	2
21/3—9/4 ja 10/9—24/9							
Kuopion it. piiri ..	3	260	27	370	—	—	6
10/10—31/10							
Kymen piiri	2	85	15	298	1	7	1
8—27/11							
Hämeen pohj. piiri.	—	—	15	196	—	—	—
1/12—16/12							
Mikkelin piiri	5	395	8	112	—	—	—
	11	870	106	1550	6	129	9

Tilaisuuksia yhteensä 123 ja kuulijoita 2549.

Taimi Rinne on ollut matkoilla yhteensä 47 matkapäivää. Erilaisia tilaisuuksia ja niissä kuulijoita on ollut seuraavasti:

Juhlina	Kuulijoita	Kokouksia	Kuulijoita	Luento- ja puhel.	Kuulijoita	Piirin Nj. kokouksia	Uus. jaost.
---------	------------	-----------	------------	----------------------	------------	-------------------------	-------------

7/1—13/1							
Lapin piiri	—	—	4	28	2	20	—
18/1—30/1 ja 2/2—1/3							
Oulun piiri	1	100	8	98	43	1279	—
	1	100	12	126	45	1299	—

Tilaisuuksia yhteensä 58 ja kuulijoita 1525.

Järjestäjien matkat 1955.

Hilja Tiainen on ollut matkoilla 183 matkapäivää eri vaalipiireissä. Erilaisia tilaisuuksia ja niissä kuulijoita on ollut seuraavasti:

	01					
	o	jj	a	i	BS i 3	«5
	H.M	Mü	MM	»S	»C	OO 3-S
7/1—28/1						
Vaasan etel. piiri	3	—	10	4	2	207
14/2—4/3						
Vaasan pohj. piiri	—	1	9	5	1	315
14/3—4/4						
Oulun piiri	—	1	8	3	1	261
14/4—30/4						
Kainuun piiri	1	—	4	5	1	437
9/5—26/5					J	
Lapin piiri	1	1	10	1	1	219
5/9—26/9					•1	
Satakunnan piiri	1	2	15	4	—	269
3/10—23/10						
Hämeen etel. piiri	1	—	11	6	—	397
31/10—21/11						
Kymen piiri	1	—	14	2	1	289
28/11—19/12						
Kuopion it. piiri	1	—	7	10	—	286
Til. ja kuulij. yhteensä	9	5	88	40	7	2680

Pirkko Värtinen on ollut matkoilla 79 matkapäivää eri vaalipiireissä. Erilaisia tilaisuuksia ja niissä kuulijoita on ollut seuraavasti:

	johtok. kok.	kuuk. kok.	kesk. kok.	puhe- til.	piirin nl. kok.	o.san- ottajia	uusia jaostoja
--	-----------------	---------------	---------------	---------------	--------------------	-------------------	-------------------

9—28/1

Turun etel. piiri — 1 12 5 — 251 —

14/2—6/3

Vaasan it. piiri — 1 6 5 — 178 2

14/3—3/4

Kuopion it. piiri — 2 6 8 — 493 3

13/4—30/4

Mikkelin piiri = 4 4 5 — 351 2

Til. ja kuulij. yhteensä — 8 28. — 23 1273 7

Sirkka Lipponen on ollut matkoilla 72 matkapäivää. Erilaisia tilaisuuksia ja niissä kuulijoita on ollut seuraavasti:

	johtok. kok.	kuuk. kok.	kesk. kok.	puhe- til.	piirin nl. kok.	o.san- ottajia	uusia jaostoja
--	-----------------	---------------	---------------	---------------	--------------------	-------------------	-------------------

7/9—24/9

Vaasan pohj. piiri — 1 9 6 — 224

3/10—21/10

Vaasan etel. piiri — — H 2 — 143

31/10—18/11

Uudenmaan piiri — 1 6 7 — 267

28/11—13/12

Mikkelin piiri — — 3 7 1 162 —

Til. ja kuulij. yhteensä — 2 29 22 1 796

TILAPÄISPUHEET

Piirijärjestöjen neuvottelu- ja vuosikokouksissa on tavallisesti aina ollut liiton edustaja esittäen tilannekatsauksen tai muun toivotun esityksen. Liiton toimistosta on vuoden mittaan välitetty puhujia eri tilaisuuksiin. Yleensä on puhujatilauksia tehdessä mainittu määrätyn henkilön nimi, enimmäkseen tällaiset tilaukset ovat kohdistuneet liiton puheenjohtajaan tai kansanedustajiin, joten ei suinkaan kaikkia tilauksia ole toivomusten mukaan voitu täyttää, koska mainitut henkilöt joutuvat olemaan paljon matkoilla tai muiden syiden johdosta estyneitä saapumaan. Liittotoimikunnan jäsenet ovat käyneet puhumassa seuraavasti:

	v. 1953 til.	v. 1954 til.	v. 1955 til.
Työne Leivo-Larsson	37	48	57
Meeri Kalavainen	47	50	43
Martta Salmela-Järvinen ..	42	47	69
Ulla Tiilikainen	25	36	31
Elli Nurminen	27	52	34
Kaisa Hiilelä	29	33	41
Aino Malkamäki	49	37	30
Lempi Lehto	27	49	44
Martta Kulonen	1 12	22	26
Impi Lukkarinen	44	62	54
Vappu Heinonen	41	40	30
Laura Brander-Wallin . . .	48	62	39
Selma Hiisivaara-Mörk , .	1	—	—

Liiton toimihenkilöt ovat käyneet puhumassa seura-

	v. 1953 til.	v. 1954 til.	v. 1955 til.
Anu Karvinen	18	27	32
.	10	9	16
Aune Seme	25	17	35
Irja Salmela	37	53	42
Meri Utrio	7	5	5

Muita puhujia oli seuraavasti:

	v. 1953 til.	v. 1954 til.	v. 1955 til.
Elsa Kolin	2	—	—
Kaarina Rantanen	1	—	2
Emmi Leimu	1	2	—
Laila Leskinen	1	—	2

	v. 1953 til.	v. 1954 til.	v. 1955 til.
Salli Hantunen . . .	2		2
Anni Rinne	—	2	2
Elsa Peräläinen .		2	
Tyyne Paasivuori	5	3	4
Anni Flinck		—	3

KUNNALLISPÄIVÄT.

Tammikuun 25. pnä 1953 järjestettiin liiton toimesta koko maata käsittävät kunnallispäivät Helsingin kaupunginvaltuuston istuntosalissa, jonne saapui toista sataa sos.-dem. naisvaltuutettua. Kunnallispäivien ohjelmassa oli Tyyne Leivo-Larssonin alustus Lapsilisä- ja perhelisälain käytäntöönpano kunnissa, Elli Nurmisen alustus Kodinhoitajalaki ja sen soveltaminen ja Martta Salmela-Järvisen alustus Aloitteet ja lautakunnat. Kunnallispäivien osanottajat tutustuivat myös Käpyrinteen vanhainkotiin.

Piirittäisiä kunnallispäiviä ja neuvottelukokouksia pidettiin vuonna 1953 seuraavasti:

Kymin piirin sos.-dem. naisten neuvottelukokous elokuun 24—25. pnä. Liiton edustajana Aune Seme.

Satakunnan sos.-dem. naisten kunnallispäivät 22.—23. pnä elokuuta. Liiton edustajana Kaisa Hiilelä.

Mikkelin piirin sos.-dem. naisten neuvottelukokous elokuun 28.—30. pnä. "Liiton edustajina Tyyne Leivo-Larsson ja Anu Karvinen.

Hämeen et. piirin sos.-dem. naisten kunnallispäivät syyskuun 29. pnä. Liiton edustajana Aino Malkamäki.

Turun et. piirin sos.-dem. naisten kunnallispäivät syyskuun 29. pnä. Liiton edustajana Vappu Heinonen.

Saimaan sos.-dem. naisten kunnallispäivät syyskuun 29. pnä. Liiton edustajana Irja Salmela.

Vuonna 1954

pidettiin liiton toimesta myös koko maata käsittävät kunnallispäivät Helsingin kaupunginvaltuuston istuntosalissa tammikuun 24. päivänä. Osanottajia oli tällä kertaa 208 valtuustoissa ja kunnallisissa lautakunnissa toimivia sos.-dem. naisia. Alustuksen lautakuntatyöstä piti liiton puheenjohtaja Tyyne Leivo-Larsson. Verotuskysymyksistä puhui Aino Malkamäki. Asemakaavoituksen periaatteista

esitelmöi arkkitehti Inkeri Siltavuori esitellen samalla eri asemakaavapiirustuksia. Rainakuvin opasti rakennuspiirustusten lukemiseen arkkitehti Helena Mannio. Seuraavana päivänä olivat kunnallispäivien osanottajat tutustumassa kunnalliseen eläkeläisten taloon, kotitalouslautakunnan opetuskeittiöön sekä kunnalliseen opetus- ja perhepesulaan ja lisäksi vielä Käpyrinteen vanhainkotiin.

*

EDUSKUNTAVAALIT.

Vuoden 1954 valtiolliset vaalit pidettiin epätavalliseen aikaan, neljä kuukautta ennen kuin odotettiin, maaliskuun 7.—8. pñä. Tasavallan presidentin hajotettua eduskunnan voitiin vaalityöhön ryhtyä vasta joulukuun alkupuolella, joten vaalityötä huomattavasti häirtasivat myös pyhät. Puolueäänestys suoritettiin koko maassa tammikuun 10.—11. pñä.

Liittotoimikunnan edustajat kuuluivat myös puolueen asettamaan isoon vaalikomiteaan, joka ohjasi vaalityötä ympäri maata. Erityisesti naisten kannalta tärkeää materiaalia julkaistiin myös puolueen kustantamissa vaalijulkaisuissa Vaaliaapisessa ja Polttopisteessä.

Kolmen vakinaisessa työssä olevan liiton poliittisen järjestäjän lisäksi palkattiin tilapäisiksi järjestäjiksi ennen vaaleja Kerttu Värn, Aino Räisänen ja Siiri Metsä. Järjestäjien matkat järjestettiin ennen vaaleja suuntautumaan erityisesti niihin piireihin, joissa entisen naisedustajan valitseminen oli epävarmaa ja niihin piireihin, joissa oli mahdollisuus saada lisäedustajia tai uusi edustaja.

Liiton toimesta painatettiin erityinen lentolehtinen, jonka teema oli »Kohtaloa voi auttaa» ja jossa humoristisella horoskoopilla vedettiin lukijan huomio sisäsivuilla esitettyihin vakavampiin asioihin. Lentolehtisen yksi sivu painatettiin vaihtosivuna jolloin piirit saivat siihen oman ehdokkaansa kuvan, listan numeron ja muun haluamansa tekstin. Kaikissa piireissä lentolehtisen jako suoritettiin hyvässä yhteisymmärryksessä puoluepiirin kanssa, luunnottamatta Mikkelin piiriä, jossa kiellettiin lentolehtisen levittäminen piirin naisehdokkaan kuvalla varustetuna. Lentolehtisen koko painosmäärä oli 154.000 kpl.

Liiton toimesta suoritettiin myös kaikkien eduskunnassa olleitten sos.-dem. naisten tekemistä aloitteista ym. työstä kokoelma joka antoi arvokkaita viitteitä vaalivalistus-

työn suorittamiseen. Laaja kokoelma, jota monistettuna säilytetään liitossa, on myös erinomainen lähdeaineisto sos.-dem. naisten eduskuntatyötä kerran kirjoitettaessa.

Tulevaisuus ilmestyi myös ennen vaaleja vaalinumero-na, jossa oli kaikkien naisehdokkaiden kuvat, listojen numerot ja ansioluettelot. Järjestönaisessa tähdennettiin vaalityön tärkeyttä ja annettiin ohjeita sen suorittamiseen. Kiertokirjeen ohessa lähetettiin kaikille perusjärjestöille alustus »Vaaleihin», jossa annettiin ohjeita vaalityöhön samoin kuin ajankohtaista tietoutta tärkeimmistä vaaliteemoista.

VAALIEN TULOS.

Vuoden 1954 valtiollisissa vaaleissa käytti äänioikeuttaan 2.019.042 valitsijaa, eli 79,9 % kaikista äänioikeutetuista, joka merkitseekin ennätystä. Äänioikeuttaan käytti 960.957 miestä, äänestysprosentti 82,9 ja 1.058.085 naista, äänestysprosentti 77,4. Sosialidemokraattinen puolue sai vaaleissa 527.094 ääntä eli 26,2 % kaikista annetuista äänistä, joten puolue säilytti asemansa maan suurimpana puolueena ja sai eduskuntaan 54 paikkaa, yhden enemmän kuin aikaisemmin. Kun vuonna 1951 annettiin puolueelle 480.754 ääntä (v. 1948 494.719 ääntä), oli äänimäärän lisäys 46.340 ääntä eli 9,6 % kaikista annetuista äänistä. Väestön kasvun ja samalla äänioikeutettujen määrän lisääntyttä voivat kaikki puolueet kokoomusta ja ruotsalaista kansanpuoluetta lukuunottamatta iloita »vaalivoitosta».

Entiseen tapaan naiset antoivat suuressa määrin äänensä miesehdokkaille, niin että miesehdokkaiden listat kokosivat yhteensä 1.665.614 ääntä, kun taas naisehdokkaiden listat saivat 342.462 ääntä. Sosialidemokraattiset naisehdokkaat kokosivat näistä äänistä 101.639 eli 19,3 % puolueen äänimäärästä ja ääniä enemmän kuin muiden puolueiden naisehdokkaat.

Eri puolueiden naisehdokkaiden saamat yhteiset ääni-
määrät valtiollisissa vaaleissa v. 1954.

Vaalipiirit	g 3 to	3 a.2 S 3	3 H S W	3 M H S W	3 d 3 2	3 a cc 9	3 S S a	3 G W G
Helsingin kaup.	24.720		14.085	12.424	9.130	5.756	1.316	67.451
Uudenmaan 1. .	8.504	1.043	13.905	3.105	5.593	5.137	—	33.287
Turun 1. etel. .	8.222	2.813	12.511	2.730	9.574	1.275	—	37.125
Turun 1. pohj.	5.894	2.475	5.816	5.207	906			20.298
Ahvenanmaan I.			277					277
Hämeen. 1. etel.	10.935	438	2.823	2.144	4.892			21.232
Hämeen 1. pohj. I	11.458	1.646	11.019	4.684	3.329			32.136
Kymen 1.	10.919	4.082	2.325	4.526	2.581			24.433
Mikkelin 1.	3.762	4.325	4.516	4.739				17.342
Kuopion 1. länt.	5.074	5.497	6.043	1.794				18.408
Kuopion 1. it.	1.392	7.555	3.900	1.592	303	—		14.742
Vaasan 1. it. ..	5.885	3.311	8.1281	3.511				20.835
Vaasan 1. etel.	824	944	940	1.458	—	1.592	—	5.758
Vaasan 1. pohj.	1.680		894	1.575				4.149
Oulun 1.	15.24	5.456	7.865	809	914	—	—	16.618
Lapin 1.	796	1.122	6.100	353				8.371
Koko maa	101.639	40.707	101.147	50.651	33.242	13.760	1.316	342.462
Pros, puolueen koko äänimäärästä	19,3	8,4	23,3	19,7	21,0	9,8	16,1	17,1

Vuoden 1951 vaaleihin verrattuna lisäsivät sos.-dem. naiset äänimääräänsä 21.962 äänellä, sillä silloinhan sos.-dem. naisten listat keräsivät yhteensä 79.677 ääntä. Näinollen puolueelle koituneesta ääntenlisäyksestä tuli puolet puolueen naisten listoille.

Sos.-dem. naisten listat eri vaalipiireissä keräsivät ääniä seuraavasti:

Helsingin	vaalipiiri:	
Tyyne Leivo-Larsson		10.955 ääntä
Martta Salmela-Järvinen		7.960 »

Lempi Lehto 2.798 ääntä
 Tyyne Paasivuori 3.007 » 24.720 ääntä

Uudenmaan vaalipiiri:

Martta Salmela-Järvinen 5.714 ääntä
 Irja Salmela 1-265 »
 Terttu Hautamäki-Hiltunen .. 1.525 » 8.504 aanta

Turun etel. vaalipiiri: •

Vappu Heinonen 6.580 ääntä
 Sylvi Siltanen 1-642 » 8.222 ääntä

Turun pohj. vaalipiiri:

Laura Brander-Wallin •••• 5.894 ääntä

Hämeen etel. vaalipiiri:

Aino Malkamäki 6.803 ääntä
 Lyyli Aalto 2.237 »
 Margit Helin 1.895 • » 10.935 ääntä

Hämeen pohj. vaalipiiri:

Kaisa Hiilelä 5.675 ääntä
 Anni Flinck 4.350 »
 Aune Salama 1-433 » 11.458 ääntä

Kymen vaalipiiri:

Meeri Kalavainen 7.702 ääntä
 Aino Räisänen 3.217 » 10.919 ääntä

Mikkelin vaalipiiri:

Aili Siiskonen 3.762 ääntä

Kuopion länt. vaalipiiri:

Elli Nurminen 3.648 ääntä
 Edit Terästö 1.426 » 5.074 ääntä

Kuopion it. vaalipiiri:

Vieno Karvinen •••• 1-392 ääntä

Vaasan it. vaalipiiri:

Impi Lukkarinen 4.601 ääntä
 Aune Salama 1.284 » 5.885 ääntä

Vaasan etel. vaalipiiri:

Kerttu Riihimäki 668 ääntä

Vaasan pohj. vaalipiiri:

Kerttu Riihimäki 829 ääntä

Vuokko Pöyhölä 640 » . 1.469 ääntä

Oulun vaalipiiri:

Taimi Rinne-Virolainen 738 ääntä

Katri Honkala 836 » 1.574 ääntä

Lapin vaalipiiri:

Kerttu Värn 796 ääntä

*Ruotsal. vaaliliitto:**Vaasan et. vaalipiiri:*

Rehell, Maija 156 ääntä

Vaasan pohj. vaalipiiri:

Bähls, Rigmor. 211 ääntä

Yhteensä 101.639 ääntä

Merkittävää oli, että piireissään ensimmäisinä suurim-
malla äänimäärällä tulivat valituiksi Tyyne Leivo-Larsson,
 jonka äänimäärä oli suurin henkilökohtainen yhdessä vaa-
 lipiirissä saatu äänimäärä, Vappu Heinonen ja Elli Nurmi-
 nen.

Valituiksi tulivat äänimääräjärjestyksessä seuraavat
 sos.-dem. naisehdokkaat: Tyyne Leivo-Larsson, Martta
 Salmela-Järvinen, Meeri Kalavainen, Aino Malkamäki,
 Vappu Heinonen, Laura Brander-Wallin, Kaisa Hiilelä,
 Impi Lukkarinen, Anni Flinck, Elli Nurminen, Tyyne Paa-
 sivuori ja Lempi Lehto.

Eri puolueiden naisedustajien yhteinen lukumäärä li-
 sääntyi yhdellä edustajalla. Nyt on eduskunnassa 30 nais-
 ta, joista 12 sosialidemokraattia, 7 skdhsta, 5 maalaisliitto-
 laista, 2 kansanpuolueen ja 4 kokoomuksen naisedustajaa.
 Sos.-dem. naisedustajien lukumäärä lisääntyi edellisiin
 vaaleihin verrattuna kolmella.

KUNNALLISVAALIT 1953

Lokakuun 4. ja 5. pnä toimeenpantiin kunnallisvaalit, jotka aiheuttivat sekä liiton toimistolle että perusjärjestöille runsaasti työtä. Tarkoituksenamme oli luonnollisesti herättää naisten kiinnostus vaaleja kohtaan mahdollisimman suuressa määrin, jotta he nimeäisivät naisehdokkaita puolueäänestystä varten ja myös äänestäisivät naisia. Erityisen tärkeätä tämä oli nyt syystä, että ensimmäistä kertaa olivat näissä vaaleissa käytännössä yhden hengen listat. Valitettavasti on kuitenkin todettava, että vielä nytkin oli erittäin paljon sellaisia kuntia, joissa ei ollut sos.-dem. naisia vaaleissa ehdokkaina.

Merkittävää oli, että nyt suoritettut kunnallisvaalit olivat osanotoltaan vilkkaimmat kuin mitkään aikaisemmat kunnallisvaalit. Keskimääräinen äänestysprosentti oli 71,1, miehistä käytti äänioikeuttaan 75,1 %, naisista 67,8 % (v. 1947 63,5 %, v. 1950 59,1 %). Ehdoton vaalivoitto muodostui sosialidemokraateille, sillä puolueemme sai 449.027 ääntä (v. 1950 377.294 ääntä) eli 25,6 % kaikista äänistä ja lisäsi äänimääräänsä edellisistä vaaleista 19 %:lla, kun porvarillisten puolueiden äänimäärän lisäys oli vain 15,6 % ja kansandemokraattien 17,1 %. Valituiksi tuli 2.802 sos.-dem. valtuutettua (v. 1950 2.689 valt:)

Sosialidemokraattisia naisia tuli valtuustoihin 228, v. 1950 201, v. 1947 124, joten lisäystä on viime vuosina tapahtunut. Kaikkiaan valittiin naisia valtuustoihin 915 (v. 1950 831).

Liitto kustansi vaaleja varten oman lentolehtisen, josta otettiin 100.000 kpl:n painos, samoin toimitettiin liitosta runsaasti artikkeleita ja muuta materiaalia sanomalehteä varten.

Yhden hengen listoista ei ollut naisten menestymisen kannalta mainittavaa haittaa, monin paikoin oli tilanne pikemmin päinvastainen. Esimerkiksi Helsingin kaupungissa saivat sosialidemokraatit 18 paikkaa, josta naiset valtasivat puolet eli 9 paikkaa. Samoin Karhulan kauppalassa valittiin valtuustoon 8 sos.-dem. naista.

LIITTOJUHLAT.

Liittomme kolmannet liittojuhlat vietettiin Tampereella kesäkuun 13.—14. pnä 1953. Juhlat onnistuivat kokonaisuudessaan erinomaisesti ja vastasi niiden järjestelystä Hä-

meen pohj. vaalip. sos.-dem. naispiiritoimikunta yhdessä naisliiton kanssa. Juhliin osallistui n. 3.000 liittomme jäsentä eri puolilta Suomea, sekä lisäksi pohjoismaisella opintoviikolla olevat juhluvieraat muista pohjoismaista. Varsinaiset avajaistilaisuudet pidettiin Tampereen työväentalon konserttisalissa ja teatterisalissa. Toisessa avajaistilaisuudessa puhui naispiirin puheenjohtaja Kaisa Hiilelä, ja toisessa juhlassa piirin sihteeri Anni Flinck, lisäksi eri järjestöjen ohjelmansuorittajat esittivät hauskoja ohjelmanumeroita, juhlat päättyivät railakkaaseen yhteistanssiin torvisoitokunnan säestyksellä.

Pääjuhla pidettiin Pyynikin kentällä, jonne saavuttiin halki kaupungin komeana juhlakulkueena, johon osallistui kolmattatuhatta henkeä ja runsaasti lippuja. Pääjuhlassa esitti tervehdys sanat Tampereen naisyhdistyksen puheenjohtaja Elsa Kolinén ja juhlapuheen liittomme puheenjohtaja Tyyne Leivo-Larsson, myös Ruotsin, Tanskan ja Norjan osanottajien edustajat esittivät tervehdyksensä. Juhlassa esiintyivät Tampereen työväenorkesteri, Pohjois-Hämeen TUL:n naisvoimistelijat, sos.-dem. naisjärjestöjen n. 500 henkeä käsittävä kansantanhuryhmä ja lähes 300 henkeä käsittävä naisjärjestöjen kuorolausuntaryhmä esitti Martta Kulosen liittojuhlia varten kirjoittaman juhlarunon. Päättäjäisjuhlassa Tampereen työväentalossa puhui Martta Salmela-Järvinen. Liittojuhlien yhteydessä käytiin myös tamperelaisten sos.-dem. naisliikkeen veteraanien haudoilla tervehdyskäynnillä.

Liittojuhlien ohjelmaan oli sijoitettu myös retkeilyä, jolloin busseilla kiertäen voitiin tutustua kaupunkiin. Ravintolatoimikunta huolehti myös kiitettävästi yhteisruokailun järjestämisestä. — Liittojuhlista teetettiin värillinen kaitafilmi.

RETKEILYPÄIVÄT. -

Sen johdosta, että liiton jäsenet ovat aina tunteneet suurta harrastusta retkeilyyn, päätti liittotoimikunta järjestää retkeilypäivät, jotka varsinaisista liittojuhlista poikkeaisivat kevyemmän ohjelman johdosta. Retkeilypäivät vietettiinkin kesäkuun 11.—12. p:nä 1955 Kuopiossa. Yhdessä Naisliiton kanssa vastasi retkeilypäivistä Kuopion 1. sos.-dem. naisten piiritoimikunta. Lauantaina retkeilypäivien ensimmäisenä päivänä olivat ohjelmassa avajaisjuhlat, joista toinen pidettiin työväentalossa ja toinen kaupungintalossa,

edellisessä puhui piirisihteeri Edit Terästö, jälkimmäisessä Kuopion naisyhdistyksen puheenjohtaja Edit Paasonen. Lauantaina päivällä oli myös laivaretkiä ja bussimatkoja. Lauantai-iltana pidettiin kalakukkojuhla, jossa oli Martta Salmela-Järvisen puheen lisäksi kevyttä ohjelmaa ja tanssia. Sunnuntaina suoritettiin aamupäivällä retkeilyjä Kallavedelle ja Puijolle ja käytiin mm. Minna Canthin patsaalla kunniakäynnillä. Iltapäivällä oli retkeilypäivien pääjuhla Väinölänniemen urheilukentällä, jonne yhteisenä kulkueena menttiin. Pääjuhlassa piti tervehdyspuheen Elli Nurminen ja juhlapuheen Tyyne Leivo-Larsson. Ohjelmaan kuului myös yhteisvoimistelu ja kansantanssi. Lopettajaisjuhla pidettiin samana iltana työväentalossa ja puhui siellä Anu Karvinen. Retkeilypäiville osallistui lähes kolmetuhatta sos.-dem. naista.

PUHUJAKURSSIT.

Liiton neljännet puhujakurssit pidettiin elokuun 16.—26. pnä 1953 Työväen Akatemiassa. Kursseille osallistui 28 sos.-dem. naista eri puolilta maata. Pääosan kurssiohjelmasta käsitti puhetaidon opetus luentoineen ja harjoitukseineen, lisäksi pidettiin harjoituskokouksia, väittelytilaisuuksia ja illanviettoja. Kurssiohjelmaan sisältyivät puhetaidon opetuksen lisäksi myös seuraavat luennot: Tyyne Leivo-Larsson: Sosiaalinen toiminta ja vastuu; Irja Salmela: Järjestö- ja kokoustekniikka; Väinö Liukkonen: Talouspolitiikkamme perusongelmia; Impi Lukkarinen: Kunnallispolitiikan periaatteet; Irja Salmela: Kunnallisvaalien valistustyö; Anu Karvinen: Järjestöpropaganda; Anni Vallanti: Juhlakulttuuri ja opintokerhotyö; Aune Semme: Liiton kotitaloudellinen ja sosiaalinen toiminta; Aino Malkamäki: Puolueen periaateohjelma; Terttu Sainio: Järjestöjen taloudenhoito; Martta Salmela-Järvinen: Naisliikkeen historiallinen katsaus. Puhetaidon opettajana toimi Martta Salmela-Järvinen ja kurssiohjaajana Irja Salmela.

Vuoden 1954 puhujakurssit pidettiin Ammattiyhdistysopistossa Kiljavalla elokuun 15—25. pnä. Kursseille osallistui 37 sos.-dem. naista ympäri maata. Puhetaitoa ohjasi tänäkin vuonna Martta Salmela-Järvinen ja kurssiohjaajana toimi Irja Salmela. Luento-ohjelma oli tällä kertaa seuraava: Puolueen periaateohjelma ja sosiaalinen toiminta ja vastuu, Tyyne Leivo-Larsson; Järjestö- ja kokous-

tekniikka, Irja Salmela; Järjestöpropaganda, Meri Utrio; Kunnallispolitiikan periaatteet, Impi Lukkarinen; Liiton kotitaloudellinen toiminta, Elli Nurminen; Liiton sosiaalinen toiminta, Aune Seme; Talouspolitiikka, Kaarlo Pitsinki; Naisliikkeen historiallinen katsaus, Martta Salmela-Järvinen; Järjestöjen taloudenhoito, Terttu Sainio; Juhlakulttuuri ja opintokerhotyö, Anni Vallanti sekä Lähivuosien toiminta ja tavoitteet, Anu Karvinen.

Kuudennet puhujakurssit *vuonna 1955* pidettiin elokuun 1—10. pnä Väinö Voionmaa Opistossa Ylöjärvellä. Kursseilla oli 30 osanottajaa. Puhetaitoa opetti Martta Salmela-Järvinen ja kurssiohjaajana toimi Irja Salmela. Luento-ohjelmassa olivat seuraavat esitelmät: Tyyne Leivo-Larsson: Tilannekatsaus: Irja Salmela: Järjestötyö ja kokoustekniikka, Laura Brander-Wallin: Liiton sosiaalinen toiminta, Elli Nurminen: Liiton kotitaloudellinen toiminta, Impi Lukkarinen: Kunnallispolitiikan periaatteet, Anni Flinck: Työväenliike tänään, Helvi Raatikainen: Puolueen periaateohjelma, Anu Karvinen: Valistustyö ja propaganda sekä Lähivuosien toiminta ja tavoitteet, Terttu Sainio: Järjestöjen taloudenhoito, Kaarina Rantanen: Naisten yhteiskunnallinen vastuu, Annikki Saarela-Johansson: Kasvatus- ja lopintotyö, Uuno Nokelainen: Järjestötyön pulmakysymyksiä sekä Kaisa Hiilelä: Naisliikkeen historiallinen katsaus.

PIIRITOIMITSIJAKURSSIT.

Liiton ja naispiirien välisen yhteistoiminnan kehittämiseksi pidettiin Naisliiton toimesta vuonna 1955 tammikuun 30. ja helmikuun 5. päivien välisenä aikana erityiset piiri-toimitsijakurssit, joille liittotoimikunta toivoi erityisesti naispiirien sihteereitten ja jonkun muun aktiivisen piiri-toimikunnan jäsenen osallistuvan jokaisesta piiristä. Kursseilla olivatkin edustettuina Vaasan eteläistä ja Mikkelin piiriä lukuunottamatta kaikki piirit, joskaan naispiirisih-teerit eivät kaikista mukanaolleistakaan piireistä voineet kursseille osallistua. Yhteensä oli kursseilla 20 osanottajaa piireistä ja lisäksi liiton toimitsijoita. Kurssiohjaajana toimi Irja Salmela. Kursseilla pidettiin seuraavat luennot: Aune Seme: Piiritoimikunnan työskentely: Anu Karvinen: Valistustyö ja propaganda, Impi Lukkarinen: Puolueen kunnallispoliittinen ohjelma, Anni Flinck: Asiamiesten

hankinta ja huolto, Irja Salmela: Kasvatustyö ja opinto-toiminta, Helvi Raatikainen: Puolueen periaateohjelma ja puolueen kulttuuri- ja sivistyspoliittinen ohjelma, Aino Malkamäki: Puolueen verotusohjelma, Elli Nurminen: Kotitaloudellinen toiminta, Laura Brander-Wallin: Sosiaalinen toiminta, Martta Salmela-Järvinen: Puolueen sosiaalipoliittinen ohjelma, Terttu Sainio: Piirin taloudenhoito ja varojen hankinta, Tyyne Leivo-Larsson: Poliittinen tilannekatsaus. — Luentojen lisäksi muodosti kurssin pääasiallisen ohjelman ryhmätyö, jossa kolmen ryhmän puitteissa käsiteltiin kaikki päivän mittaan kuullut käytännölliset aiheet ja tehtiin luennoitsijan esittämiin kysymyksiin tyhjentävät vastaavat yhteenvedot. Ensimmäisenä vastaavanlaisena onnistui kurssi hyvin.

KURSSIT LIITTOTOIMIKUNNALLE.

Vuoden 1955 alussa järjestettiin työnjohto-opistolla kurssit, joihin osallistuivat liittotoimikunnan ja TUL:n nais-toimikunnan jäsenet. Kurssit kestivät kolme päivää ja käsiteltiin niillä ihmissuhde-kysymyksiä. Kursseilla pidettiin mm. seuraavat luennot: Opetusneuvos A. Rautavaara: Työnhalun ja työnilon ongelma sekä Johtajuus, johtaja ja alainen; Maist. E. Mielonen: Oman työn psykologinen rationalisointi ja Suomalainen kansanluonne sekä Naistyövoiman käsittely ja kohtelu työelämässä, maist. K. Rainio: Yksilön tarvedynamiikka ja sosialipsykologia. Niinikään suoritettiin kursseilla keskustelu aiheesta Vanhenevan naisen probleema työelämässä, josta aiheesta alustivat tri Anitra Karsten, tri Martti Paloheimo ja varatuom. Tapani Virkkunen.

LIITON OSASTOT.

Vuonna 1953.

Vuoden alussa oli toiminnassa 54 sos.-dem. naisyhdistystä ja 368 työväenyhdistysten naisjaostoa. Yhteensä 422 osastoa. Vuoden kuluessa perustettiin yksi naisyhdistys ja 35 naisjaostoa. Toimintansa ilmoitti lopettavansa 7 naisjaostoa, joten vuoden päättyessä oli toiminnassa 55 naisyhdistystä ja 396 jaostoa, yhteensä 451 osastoa.

Vuonna 1954.

Vuoden alussa oli toiminnassa 55 sos.-dem. naisyhdistystä ja 396 naisjaostoa. Vuoden kuluessa perustettiin 30 naisjaostoa ja vuoden kuluessa lakkautti toimintansa 9 jaostoa ja 1 naisyhdistys. Vuoden päättyessä oli osastojen lukumäärä 54 naisyhdistystä ja 417 naisjaostoa, yhteensä 471 osastoa.

Vuonna 1955.

Vuonna 1955 perustettiin 28 naisjaostoa ja lakkautti toimintansa 6 naisjaostoa, joten vuoden 1955 lopussa oli liiton jäsenyydessä 54 naisyhdistystä ja 439 naisjaostoa, yhteensä 493 osastoa.

JUHLATOIMINTA.

Naistenpäivä- ja äitienpäiväjuhlien järjestäminen on edelleen ollut ohjelmassa. Äitienpäiväjuhlia järjestettiin osastojen ilmoitusten mukaan vuonna 1953 151 ja naistenpäiväjuhlia 79, vaikka kumpiakin vietettiin varmasti enemmän, joskin kaikki osastot eivät ole niistä ilmoittaneet. Useihin juhliin on liitosta käsin välitetty puhuja, jolloin tilaava järjestö on maksanut matka- ja päivärahat. Useilla paikkakunnilla ovat nuoriso-osastot, Nuoret Kotkat ja Päivän Nuoret avustaneet juhlien järjestämisessä, varsinkin äitienpäiväjuhlien ollessa kysymyksessä. Mikkelinpäiväjuhlia on sen sijaan järjestetty vain muutamilla paikkakunnilla. Juhlia varten on liitosta laadittu erityinen ohjelmakokoelma ja myös erillisiä ohjelmanumeroita on ollut saatavissa.

NAISTEN MAALISKUU V. 1953.

Maaliskuu vietettiin erityisenä liiton taholta organisoituna valistuskuukautena, jolloin tavanmukaisten naistenpäiväjuhlien lisäksi vietettiin myös muita valistustilaisuuksia ja järjestettiin nk. hyökkäysmatkoja.

Tavallista suurempia valistustilaisuuksia järjestettiin seuraavilla paikkakunnilla:

8/3 Helsingissä, puhujina Martta Salmela-Järvinen, Jane Hakulinen ja Irja Salmela.

15/3 Rovaniemellä talvipäivien yhteydessä, puhujana Martta Salmela-Järvinen.

15,3 Hämeenlinnassa, puhujana Meeri Kalavainen.

15/3 Pietarsaassa, puhujina Tyyne Leivo-Larsson ja Olavi Lindblom.

22/3 Turussa talvipäivien yhteydessä, puhujana Eero Antikainen.

29/3 Lappeenrannassa ja Imatralla, puhujina Martta Salmela-Järvinen, Aino Räisänen ja Veikko Puskala.

15/3 Tampereella, puhujina Elsa Kolinen, Kaarina Rantanen ja Väinö Tanner.

Liiton taholta oli osastoja kehoitettu järjestämään vastaavanlaisia hyökkäysmatkoja sellaisille paikkakunnille, joissa ei ole naisjaostoa, mutta ilmoitusten mukaan jäivät sellaiset vähäisiksi.

Puoluepiirien vuosikokouksiin oli liiton taholta lähetetty alustus naisten toiminnan kaikinpuolisesta tukemisesta ja työväenyhdistyksille alustus »Onko naisjaosto yhdistyksessämme tarpeellinen», tämän alustuksen oheen oli liitetty kyselykaavake, jonka palautti 91 työväenyhdistystä.

OSASTOJEN TOIMINTA.

Tilastokaavakkeiden mukaan on tietoja toiminnastaan vuonna 1953 antanut 52 naisyhdistystä ja 241 naisjaostoa. Näiden mukaan ovat liiton osastot toimintavuoden aikana pitäneet 1.543 johtokunnan, 1922 kuukausi- ja 287 keskustelukokousta. Naistenpäiväjuhlia on järjestetty 79, äitienpäiväjuhlia 151 ja muita juhlia 323.

.Ompelukerhoja on ollut toiminnassa 250 osastolla. Opintokerhoja on osastoissa kaikkiaan 85.

Vuonna 1954 on toiminnastaan antanut tietoja 315 osastoa. Äitienpäiväjuhlia on pidetty 136, naistenpäiväjuhlia 63 ja muita juhlia 530. Ompelukerhoja on ollut 279 ja opintokerhoja 92.

SOS.-DEM. NAISTEN PIIRITOIMIKUNNAT JA PIIRITOIMIKUNNAN NAISJAOSTOT.

Naispiirijärjestöjen tehokasta työskentelyä on edelleenkin vaikeuttanut se, että toiminta on ollut pelkästään vapaaehtoisuuden pohjalla, vain yhdellä piirijärjestöllä, Kuopion 1. länt., on käytettävissään palkattu naispiirisihteerinsä. Liiton vähistä järjestäjistä ei ole riittänyt piireille niin paljon apua kuin olisi ollut toivottavaa. Naiskansanedusta-

jien ja muiden piirien toimihenkilöiden työosuus piireissä on kuitenkin ollut tuntuva, ja piirijärjestöjen ja liittotoimikunnan yhteistoiminta sujunut hyvän yhteisymmärryksen merkeissä. Liiton järjestäjien palkkaus on järjestetty siten, että liitto on suorittanut järjestäjien peruspalkan ja niissä piireissä, joissa ei ole omaa naiskansanedustajaa myös matka- ja päivärahat, muut piirit ovat maksaneet matka- ja päivärahat itse.

PIIRIJÄRJESTÖJEN VUOSI- JA NEUVOTTELUKOKOUKSET

Vuonna 1953

Piirittäisissä neuvottelukokouksissa on ollut läsnä liiton edustaja esittäen joko tilannekatsauksen tai muun toivotun alustuksen. Kevätkauden neuvottelukokouksiin valmistettiin liiton taholta kunnallisvaaleja koskeva alustus.

Kymen piirin sos.-dem. naisten vuosikokous tammikuun 31. pñä. Liiton edustajana Martta Salmela-Järvinen.

Kuopion länt. vaalipiirin sos.-dem. naisten piirikokous helmikuun 1 pñä. Liiton edustajana Elli Nurminen.

Hämeen et. vaalipiirin sos.-dem. naisten piirikokous huhtikuun 3 pñä. Liiton edustajana Anu Karvinen.

Satakunnan piirin sos.-dem. naisten piirikokous maaliskuun 22 pñä. Liiton edustajana Aune Seme.

Hämeen pohj. vaalipiirin sos.-dem. naisten piirikokous huhtikuun 3 pñä. Liiton edustajana Aune Seme.

Vaasan it. piirin sos.-dem. naisten piirikokous maaliskuun 29. pñä. Liiton edustajana Tyyne Leivo-Larsson.

Mikkelin piirin sos.-dem. naisten piirikokous huhtikuun 26 pñä. Liiton edustajana Irja Salmela.

Uudenmaan ja Helsingin piirin sos.-dem. naisten piirikokous toukokuun 17 pñä. Liiton edustajana Tyyne Leivo-Larsson. j

Vuonna 1954

Vuoden aikana lisääntyi naispiirijärjestön luku yhdellä, sillä silloin perustettiin Kajaanin sos.-dem. alipiirin naisjaosto. Piirikokouksissa käsiteltiin liiton alustus »Periaateohjelmamme ja sen toteuttaminen käytännössä.»

Vuoden aikana pidettiin seuraavat piirikokoukset ja muut piirittäiset neuvottelukokoukset, joiden lisäksi tulevat varsinaiset Tulevaisuuden asiamieskokoukset.

Hämeen etel. piiritoimikunnan naisjaoston piirikokous huhtikuun 25 pnä Forssassa. Liiton edustajana Terttu Sainio.

Mikkelin sos.-dem. naispiirin vuosikokous huhtikuun 25 pnä Mikkelissä. Liiton edustajana Anu Karvinen.

Lapin naispiirin vuosikokous huhtikuun 25 pnä Rovaniemellä. Liiton edustajana Irja Salmela.

Vaasan itäisen ja Hämeen pohjoisen naispiirien yhteiset retkeilypäivät Keuruulla syyskuun 4—5 pnä. Puhujana Tyyne Leivo-Larsson.

Satakunnan naispiirin neuvottelukokouksessa Kyläsäaren Kivinillä elokuun 14—15 pnä oli liiton edustajana Martta Kulonen.

Kymen piirin neuvottelukokouksessa Heinlahden Kesärannassa Kotkan naisyhdistyksen kesäkodissa oli liiton edustajana Anu Karvinen.

Lapin piirin naisten opintopäivillä Rovaniemellä Seutulanharjun lomakodissa elokuun 21—22. pnä oli liiton edustajana Aune Seme.

Satakunnan naispiirin vuosikokouksessa helmikuun 21. pnä oli liiton edustajana Anu Karvinen.

Helsingin sos.-dem. naisten keskus huhtikuun 8. pnä vuosikokous. Liiton edustajana Tyyne Leivo-Larsson.

Uudenmaan ja Helsingin sos.-dem. naispiirin vuosikokous huhtikuun 25. pnä. Liiton edustajana Martta Salmela-Järvinen.

Turun etel. piiritoimikunnan naisjaoston vuosikokous maaliskuun 21. pnä. Liiton edustajana Irja Salmela.

Hämeen pohj. sos.-dem. naisten piiritoimikunnan vuosikokous huhtikuun 16. pnä. Liiton edustajana Tyyne Leivo-Larsson.

Kymen sos.-dem. naispiirin vuosikokous maaliskuun 25. pnä Popinniemiessä.

Saimaan sos.-dem. naispiirin piirikokous maaliskuun 21. pnä Lappeenrannassa. Liiton edustajana Anu Karvinen.

Kuopion länt. naispiirin vuosikokous maaliskuun 25. pnä. Liiton edustajana Aune Seme.

Vaasan it. naispiirin vuosikokous huhtikuun 10. pnä Äänekoskella. Liiton edustajana Martta Salmela-Järvinen.

Vaasan etel. piirin naisjaoston vuosikokous huhtikuun 4. pnä Laihialla. Liiton edustajana Kaisa Hiilelä.

Oulun sos.-dem. piirin naisjaoston vuosikokous maaliskuun 26. pnä Oulussa. Liiton edustajana Anu Karvinen.

Vuonna 1955.

Piirikokouksissa käsiteltiin liiton alustus »Toimiiko järjestömme tehokkaasti?»

Helsinki 13/3, liiton edustaja Tyyne Leivo-Larsson.

Uusimaa 15/5, liiton edustaja Lempi Lehto.

Turun etel. 31/4, liiton edustaja Meeri Kalavainen.

Satakunta 13/3, liiton edustaja Laura Brander-Wallin.

Hämeen etel. 15/5, liiton edustaja Aino Malkamäki.

Hämeen pohj. 8/4, liiton edustaja Laura Brander-Wallin.

Kymen piiri 13/3, liiton edustaja Tyyne Leivo-Larsson.

Saimaan 3/4, liiton edustaja Tyyne Leivo-Larsson.

Mikkelin 20/2, liiton edustaja Laura Brander-Wallin.

Kuopion länt. 27/3, liiton edustaja Tyyne Leivo-Larsson.

Vaasan it. 19/3, liiton edustaja Anu Karvinen.

Vaasan pohj. 3/4, liiton edustaja Anu Karvinen.

Oulu 26/2, liiton edustaja Irja Salmela.

Lapin piiri 13/3, liiton edustaja Aune Seme.

VÄHÄVARAISTEN SEUTUJEN AVUSTAMINEN.

Kuusamon sos.-dem. naisten aloitteesta ryhdyttiin liitosta välittämään vähävaraisilla seuduilla puutteellisissa oloissa asuvien suurperheisten osoitteita muille sos.-dem. naisjärjestöille, jotka puolestaan lähettivät näille perheille joululahjapaketteja. Kaikkiaan välitettiin liitosta 107 perheen osoitteet.

TULEVAISUUS.

Tulevaisuus-lehden neuvottelukuntaan valittiin edustajakokouksen jälkeen seuraavat:

Laura Brander-Wallin Porista, Kaisa Hiilelä Tampereelta, Meeri Härmä Vaasasta, Meeri Kalavainen Helsingistä, Vieno Karvinen Joensuusta, Sylvi Kaskinen Turusta, Martta Kulonen Helsingistä, Katri Lagerström Kokkolasta, Lydia Louhi Hämeenlinnasta, Elli Nurminen Helsingistä, Ellen Oittinen Helsingistä, Helmi Peiramo Oulusta, Helvi Raatikainen Helsingistä, Aili Viitamäki Keravalta, Aino

Räisänen Lappeenrannasta, Aili Siiskonen Mikkelistä, Anna Lumme Mikkelistäpä Kerttu Värn Rovaniemeltä.

Tulevaisuuden toimitusneuvostoon ovat kuuluneet Tyyne Leivo-Larsson, Aino Malkamäki, Meeri Kalavainen ja Martta Salmela-Järvinen. Edustajakokouksen jälkeen valittiin Kalavaisen tilalle Impi Lukkarinen. Päätoimittajana on ollut vuoden 1953 loppuun Martta Salmela-Järvinen, sen jälkeen Anu Karvinen. Toimitussihteerinä vuoden 1953 syyskuun loppuun Anu Karvinen, sen jälkeen toimittaja Meri Utrio vuoden 1955 syyskuun loppuun ja siitä alkaen Laila Lindbergh.

Lehti on ilmestynyt kerran kuukaudessa, 12 numeroa vuodessa. Vuonna 1953 oli lehden tilaushinta 500 mk v:ssä, 300 mk puolessa vuodessa, ulkomaille 1.000 mk, joten hintaa oli korotettu 150 mk:lla. Näin toimitetulla hinnannousulla voitiin lehden ulkoasua ja sisältöä huomattavasti entisestään parantaa, niinpä vuoden aikana ilmestyi viisi 36-sivuista numeroa, muut 28-sivuisia, lehden paperi oli -täysivalkoista ja kansikuvat olivat 2—4 värisiä koko kannen täyttäviä värikuvia. Parannukset vaikuttivat vastaavasti tilaajamäärän nousuun ja oli lehdellä vuoden aikana 19.800 vakinaista tilaajaa, lisäksi myytiin irtomateriaalia jonkin verran.

Vuoden 1953 aikana suoritettiin tavanmukainen asiamieskilpailu ja lisäksi osallistuivat asiamiehet Sos.-dem. puoluettoimikunnan sos.-dem. aikakauslehdille julistamaan asiamieskilpailuun, johon Tulevaisuus-lehden lisäksi ottivat osaa Sosialistinen Aikakauslehti, Vihuri, Pelto ja Koti, Työläisopiskelija ja Työväen Kalenteri. Tämän kilpailun tuloksena oli, että Tulevaisuus-lehden asiamiehet voittivat kaikki kilpailun palkinnot ja palkintomatkan — viikon kestävän vapaan matkan Kööpenhaminaan — saivat Anni Mannström Äänekoskelta, Vappu Heinonen Turusta, Alli Salmi Salosta, Elli Ahonen Tampereelta ja Kalle Lehti Parolasta.

Myös oma asiamieskilpailu tuotti hyviä tuloksia.

Asiamieskilpailun paras palkinto — tusina hopeisia ruokalusikoita — annettiin asiamiehelle, joka sai parhaan tuloksen koko maassa, kuitenkin vähintään 275 vuositilausta. Tämä oli Anni Mannström Äänekoskelta 334 tilauksella.

Seuraavaan erään, jossa arvottiin 1/2 tusinaa hopeisia ruokalusikoita kaikkien vähintään 200 vuositilausta hankineiden asiamiesten kesken osallistuivat seuraavat seit-

semän asiamiestä: "Vappu Heinonen Turusta, Elli Ahonen Tampereelta, Alli Salmi Salosta, Kalle Lehti Parolasta, Varkauden Sos.-dem. Naisyhdistys, Olga Eronen Jyväskylästä ja Tilda Tiihonen Kotkasta. Alli Salmi Salosta 207 tilauksella voitti palkinnon.

Seuraavat 1/2 tusinaa ruokalusikoita voitti Ida Luukkonen Lappeenrannasta 166 til. voittaen pienten kaupunkien ja kauppaloitten sarjan arvonnassa.

Maaseutusarjassa luvattiin 1/2 tusinaa ruokalusikoita sarjansa parhaalle, kuitenkin vähintään 100 til. saaneelle, ja jälleen kiistattomasti ja mutkattomasti paras oli Kalle Lehti Parolasta 206 tilauksella, vaikka sarjassa oli useita maaseutupaikkakunnille yli 100 tilausta keränneitä.

Satoja asiamiehiä osallistui sitten kilpailuun, jossa arvottiin viisi kertaa 1/2 tusinaa hopeisia teelusikoita, mutta tähän kilpailuun kuten edellisiinkin osallistuivat kilpailusääntöjen mukaan vain ne, jotka olivat myös rahat tilauksistaan lähettäneet. Kilpailu arvottiin siis kaikkien vähintään 25 vuositilausta hankkineiden asiamiesten kesken. Lusikoitten voittajiksi selviytyivät arvonnassa Aino Riuttu Pitäjänmäeltä 78 til., Heli Manninen Tikkakoskelta 108 til., Hulda Böhling Helsingistä 36 til., Tuulikki Terho Kuusankoskelta 52 til. ja Toivo Kaukonen Helsingistä 57 til. Niille, joita ei tässä kilpailussa onnistunut, mutta jotka kuitenkin ovat hankkineet 50 tilausta koko vuodeksi, lahjoitettiin pieni kaunis hopealusikka muistoksi hyvin suoritettusta työstä.

Tulevaisuus-lehden asiamieskokoukset v. 1953.

Tulevaisuus-lehden asiamieskokoukset pidettiin v. 1953 lokakuun 18 ja marraskuun 29 p:n välisenä aikana. Kaikkiaan järjestettiin 14 kokousta, joissa oli yhteensä 493 osanottajaa 170 järjestöstä. Sen lisäksi pidettiin Tampereella ja Helsingissä aluekokoukset, joissa oli yhteensä 90 osanottajaa 28 järjestöstä, joten osanottajia oli kaikkiaan 583 henkeä 198 järjestöstä.

Kokoukset pidettiin aikajärjestyksessä seuraavasti:

Uudenmaan ja Helsingin piirin kokous pidettiin Helsingissä lokakuun 18. p:nä. Osanottajia oli 114 henkeä 51 järjestöstä. Liiton edustajina olivat Meri Utrio, joka alusti keskustelun Tulevaisuus-lehdestä ja Anu Karvinen, joka selosti liiton toimintasuunnitelmia. Kokouksen ohjelmassa oli lisäksi Tyyne Leivo-Larssonin tilanneselostus ja pääjohtaja Reino Oittisen selostus koulupolitiikan tämän hetken näkymistä.

Turun eteläisen viirin kokous pidettiin Turussa marraskuun 8. pnä. Kokouksessa oli 57 osanottajaa 18 järjestöstä. Liiton edustajana oli Irja Salmela, joka puhui sekä lehdestä että liiton toimintasuunnitelmista. Kokouksen ohjelmassa oli lisäksi Elli Nurmisen esitelmä kotien osuudesta raittiuskasvatustyössä.

Hämeen eteläisen viirin toinen neuvottelukokous pidettiin Lahdessa marraskuun 8. pnä. Liiton edustajana oli Tyyne Paasivuori. Kokouksessa oli 40 osanottajaa 10 järjestöstä. Kokouksen ohjelmassa oli liiton edustajan esittelemien toimintasuunnitelmien ja Tulevaisuus-lehden asioiden lisäksi Aino Malkamäen pitämä poliittinen tilannekatsaus.

Vaasan itäisen viirin neuvottelukokous pidettiin marraskuun 8. pnä Jyväskylässä. Läsnä oli 32 henkeä 13 järjestöstä. Liiton edustajana oli Anu Karvinen, joka esitteli Tulevaisuus-lehden asiat ja liiton toimintasuunnitelmat. Lisäksi esitteli Impi Lukkarinen piirin toimintasuunnitelmat.

Satakunnan piirin kokous pidettiin Porissa marraskuun 15. pnä. Liiton edustajana oli Tyyne Leivo-Larsson, joka esitteli Tulevaisuus-lehden asiat, liiton toimintasuunnitelmat ja piti poliittisen tilanneselostuksen. Piirin toimintasuunnitelmat esitteli Laura Brander-Wallin. Lisäksi esitettiin liittojuhlia kuvaava väriefilmi.

Vaasan vohjoisen viirin kokous pidettiin Kokkolassa marraskuun 15. pnä ja osanottajia oli vain 8 henkeä. Liiton edustajana oli Aune Seme, joka esitteli Tulevaisuus-lehden asiat ja liiton toimintasuunnitelmat.

Hämeen eteläisen viirin toinen kokous pidettiin Valkeakoskella marraskuun 15. pnä. Osanottajia oli 46 henkeä 11 järjestöstä. Liiton edustajana Meri Utrio, joka esitteli Tulevaisuus-lehden asiat ja liiton toimintasuunnitelmat. Lisäksi Aino Malkamäki esitti poliittisen tilannekatsauksen.

Lavin viirin neuvottelukokous pidettiin Kemissä marraskuun 15. pnä. Liiton edustajana oli Anu Karvinen, joka esitteli sekä Tulevaisuus-lehden asiat, että liiton toimintasuunnitelmat. Lisäksi esitteli Kerttu Värn piirin toimintasuunnitelmat ja Heino Uksila kunnallisvaalien tulokset Lapissa. Osanottajia oli 20 henkeä 8 järjestöstä.

Mikkelin viirin neuvottelukokous pidettiin Pieksämäellä marraskuun 22. pnä. Osanottajia oli 25 henkeä 6 järjestöstä. Liiton edustajana oli Meri Utrio esittäen Tulevaisuus-lehden asiat ja liiton toimintasuunnitelmat. Lisäksi oli kokouksen ohjelmassa kansanedustaja K. F. Haapasalon poliittinen tilanneselostus, Maire Haapasalon katsaus kunnallisvaaleihin ja Aili Siiskosen alustus »Naiset ja eduskuntavaalit».

Vaasan eteläisen piirin neuvottelukokous pidettiin Vaasassa marraskuun 22. pñä. Osanottajia oli 17 henkeä 5 järjestöstä. Liiton edustajana oli Irja Salmela esitellen Tulevaisuus-lehden asiat ja liiton toimintasuunnitelmat.

Oulun piirin kokous pidettiin Oulussa marraskuun 22. pñä. Liiton edustajana oli Terttu Sainio, joka esitteli Tulevaisuus-lehden asiat ja liiton toimintasuunnitelmat. Lisäksi kansanedustaja Arvi Turkka piti poliittisen tilanneselostuksen ja Hanna Rautiainen esitteli piirin toimintasuunnitelmat.

Saimaan piirin kokous pidettiin Lappeenrannassa marraskuun 29. pñä. Osanottajia oli 26 henkeä 10 järjestöstä. Liiton edustajana oli Meri Utrio, joka esitteli Tulevaisuus-lehden asiat. Aino Räisänen esitteli eduskuntavaalien ehdokaskysymystä. Samana iltana pidettiin Lappeenrannan Sos.-dem. Naisyhdistyksen 50-vuotisjuhla, jossa liittoa edusti ja piti juhlapuheen Martta Salmela-Järvinen.

Kuopion piirin kokous pidettiin Kuopiossa marraskuun 29. pñä. Osanottajia oli 20 henkeä 9 järjestöstä. Liiton edustajana oli Irja Salmela, joka esitteli Tulevaisuus-lehden asiat ja liiton toimintasuunnitelmat. Lisäksi piti Elli Nurminen poliittisen tilannekatsauksen. Juhlakokouksessa esitettiin liiton filmi.

Kuopion itäisen piirin neuvottelukokous pidettiin Joensuussa 29. pñä marraskuuta. Liiton edustajana oli Anu Karvinen, joka esitteli Tulevaisuus-lehden asiat ja liiton toimintasuunnitelmat. Lisäksi Helga Holopainen selosti piirin toimintasuunnitelmia ja Impi Karvonen kertoi lomakodin toiminnasta.

Edellämäinittujen kokousten lisäksi käsiteltiin Tulevaisuuden levitystyötä aluekokouksissa Tampereella ja Helsingissä.

Tampereen aluekokous pidettiin marraskuun 8. pñä ja edusti liittoa Meri Utrio. Lisäksi oli kokouksen ohjelmassa Kaisa Hiilelän poliittinen tilanneselostus, jossa hän erikoisesti puhui naisten samapalkkaisuuskysymyksestä ja Anni Flinckin selostus toimintasuunnitelmista. Osanottajia 48 henkilöä 16 järjestöstä.

Helsingin aluekokous pidettiin marraskuun 19. pñä. Osanottajia oli 42 henkeä 12 järjestöstä. Meri Utrio esitteli Tulevaisuus-lehden asioita ja Irja Salmela selosti piirin toimintasuunnitelmia.

Vuonna 1954.

Tulevaisuuden tilanne säilyi suurin piirtein ennallaan. Kesäkuussa suoritetussa virallisessa levikintarkastuksessa todettiin, että lehden levikki oli 24.000 kpl., josta vakinaisia tilaajia 19.822 kpl. Vuoden alkupuolella arvottiin kaikkien

Tulevaisuuden tilaajien kesken Tukholman-matka, jonka voitti Tyyne Heikkilä Lahdesta. Tavanmukaisessa asiamieskilpailussa lankesivat voitot seuraavasti:

Ensimmäisen palkinnon voitti Vieno Jauhiainen Äänekoskelta suurimmalla tilaajamäärällä koko maassa: 336 Vi vsk. Palkintona oli vapaa matka ja oleskelu Pohjoismaisille Naistenpäiville Odensessa 28.6.—4.7. 1954.

Toiseksi paras tulos koko maassa oli Vappu Heinosella Turusta. Hän voitti Tukholman lentomatkan, samoin Tilda Tiuhonen Kotkasta, joka voitti pienempien kaupunkien (poissa ovat H:ki, Turku ja Tampere) ja kauppaloitten sarjan, ja kolmantena maaseudun edustaja Kalle Lehti.

Kaikkien vähintään 25 vsk. hankkineitten kesken arvottiin 5 kpl. viikon kestävää vapaata oleskelua jossakin Äitien Lomahuollon alaisessa lomakodissa, ja ne joutuivat seuraaville: Siiri Hilden, Nokia, Eva Leinonen, Mänttä, Kaisu Myyrä, Korso, Taimi Nurminen, Pispala, Eila Tienhaara, Laukaa.

Kaikille vähintään viisikymmentä vuosikertatilausta hankkineille lähetettiin hopeinen mokkalusikka, johon oli kaiverrettu sana »Tulevaisuus».

Tulevaisuuden asiamieskokoukset v. 1954.

Tulevaisuuden asiamieskokouksia järjestettiin v. 1954 lokakuun 10. ja marraskuun 7. päivien välisenä aikana kaikkiaan 14. Kokouksiin osallistui 197 järjestöstä 461 henkeä. Liiton edustaja esitti alustuksen Tulevaisuus-lehdestä ja selosti liiton toimintasuunnitelmia.

Kokoukset pidettiin seuraavasti:

Uudenmaan ja Helsingin piirin kokous Helsingissä lokakuun 10. pnä. Osanottajia 45 järjestöstä 97 henkeä. Liiton edustajana Anu Karvinen. Martta Salmela-Järvinen piti tilannekatsauksen ja Aune Seme esitti piirin toimintasuunnitelman.

Turun eteläisen piirin kokous Salossa lokakuun 10. pnä. Osanottajia 12 järjestöstä 25 henkeä. Liiton edustajana Meri Utrio. Lisäksi Vappu Heinosen tilanneselostus ja Sylvi Kaskisen esitys piirin toimintasuunnitelmista.

Vaasan eteläisen piirin kokous Vaasassa lokakuun 10. pnä. Osanottajia 14 kuudesta järjestöstä. Liiton edustajana Irja Salmela.

Vaasan pohjoisen piirin kokous Kokkolassa lokakuun 17. pnä. Osanottajia 5 järjestöstä 11 henkeä. Liiton edustajana Meri Utrio.

Kuopion itäisen piirin kokous Joensuussa lokakuun 17. pnä. Osanottajia 12 järjestöstä 25. Liiton edustajana Irja Salmela, joka lisäksi esitteli värirainan kesäkodeista. Helga Holopainen esitti piirin toimintasuunnitelman.

Kuopion läntisen piirin kokous Kuopiossa lokakuun 17. pnä. Osanottajia 12 järjestöstä 54 henkeä. Liiton edustajana Anu Karvinen. Elli Nurminen piti tilanneselostuksen ja Edit Terästä esitti piirin toimintasuunnitelman.

Hämeen pohjoisen piirin kokous Tampereella lokakuun 24. pnä. Osanottajia 29 järjestöstä 58 henkeä. Liiton edustajana Anu Karvinen. Kaisa Hiilelä esitti tilannekatsauksen.

Saimaan piirin kokous Lappeenrannassa lokakuun 24. pnä. Osanottajia 9 järjestöstä 18 henkeä. Liiton edustajana Aune Seme.

Oulun piirin kokous lokakuun 24. pnä Oulussa. Osanottajia 5 järjestöstä 18 henkeä. Liiton edustajana Meri Utrio. Hanna Ojala esitti piirin toimintasuunnitelman.

Satakunnan piirin kokous lokakuun 31. pnä Porissa. Osanottajia 18 järjestöstä 44 henkeä. Liiton edustajana Irja Salmela, joka lisäksi esitteli värirainan kesäkodeista. Laura Brander-Wallin piti tilannekatsauksen ja esitti piirin toimintasuunnitelman.

Lapin piirin kokous lokakuun 31. pnä Kemissä. Osanottajia 5 järjestöstä 19 henkeä. Liiton edustajana Meri Utrio. Kerttu Värn esitti piirin toimintasuunnitelman.

Vaasan itäisen piirin kokous marraskuun 7. pnä Jyväskylässä. Osanottajia 9 järjestöstä 20 henkeä. Liiton edustajana Meri Utrio. Impi Lukkarinen piti tilannekatsauksen ja Fanny Front esitti piirin toimintasuunnitelman.

Mikkelin piirin kokous marraskuun 7. pnä Savonlinnassa. Osanottajia 6 järjestöstä 21 henkeä. Liiton edustajana Aune Seme. Aili Siiskonen esitti piirin toimintasuunnitelman.

Hämeen eteläisen piirin kokous marraskuun 7. pnä Riihimäellä. Osanottajia 26 järjestöstä 42 henkeä. Liiton edustajana Anu Karvinen. Aino Malkamäki piti tilannekatsauksen.

Vuonna 1955.

Myönteinen kehitys vallitsi myös vuoden 1955 aikana, jolloin lehden levikki nousi 20.300 tilaajaan, johon lisäksi tuli irtonumeromyynti. Erityisen mieltä oli havaita, että loppuvuotena myös ilmoitushankinta tarmokkaan ilmoitushankkijan ansiosta nousi melkoisesti. Varsinaiseen mainontaan ei kuitenkaan ole liennyt varoja vielä siinä määrin kuin olisi välttämätöntä.

Tavanomaisen asiamieskilpailun lisäksi suoritettiin arvonta kaikkien niiden asiamiesten kesken, jotka onnistuivat loppuvuodeksi hankkimaan kolme uutta tilausta. Arvonnassa sai Helsingin-matkan Eeva Piironen Pankakoskelta, ja Helsingissä käydessään oli onnellisella voittajalla tilaisuus valita eri liikkeistä ilmaisia tuomisia. Kaikkien niiden lukijoiden kesken, joiden maksettu vuoden 1956 tilaus oli lehden konttorissa ennen joulukuun 1. päivää, arvottiin Helsinginmatka ja 15.000 mk jouluostoksia varten. Tämä kiihotti tilaushankintaa seuraavalle vuodelle.

Kahden perättäisen lakon aiheuttamien viivytysten vuoksi pidennettiin asiamiesten kilpailuaikaa huhtikuun 15. päivään. Siihen mennessä oli eniten tilauksia hankkinut Hanna Sorri Äänekoskelta voittaen ensimmäisen palkinnon, joka oli joko seuramatka Köpenhaminaan tai hopeinen kermakko. Toiseksi parhaan tuloksen koko maassa saavutti turkulainen Vappu Heinonen. Hänellä, samoin kuin pienten kaupunkien ja kauppaloitten sarjan voittaneella kotkalaisella Tilda Tiihosella ja maaseudun parhaalla, Parolan Kalle Lehdellä, oli valittavanaan joko Tukholman matka taikka puoli tusinaa hopeisia ruokalusikkeitä. Kolmansia palkintoja on viisi kappaletta ja ne arvottiin kaikkien niiden kesken, jotka olivat hankkineet vähintään 25 tilausta. Arvonnassa suoritti Sos.-dem. Naisliiton liittotoimikunta ja seuraavat onnelliset saavat seinälleen arvokkaan litografian:

Sylvi Lecklin, Kyminlinna, Vieno Jahn, Valkeakoski, Rauha Alho, Kouvola, Ida Helle, Kirkniemi ja Lydia Järvinen, Voikka.

Lisäksi saivat kaikki, jotka ovat hankkineet vähintään 50 kokovuosikertatilausta, hopeisen teelusikan, johon on kaiverrettu sana »Tulevaisuus».

Tulevaisuuden asiamieskokoukset v. 1955.

Tulevaisuuden asiamieskokouksia järjestettiin v. 1955 elokuun 20. ja lokakuun 30. päivien välisenä aikana kaikkiaan 15. Kokouksiin osallistui 174 järjestöstä 523 henkilöä. Liiton edustaja esitti alustuksen Tulevaisuus-lehdestä ja liiton toimintasuunnitelman.

Kokoukset pidettiin seuraavasti:

Lapin piirin kokous Rovaniemellä Seutalanharjun lomakodissa pidettiin elokuun 20—21. päivinä. Osanottajia 5 järjestöstä.

yhteensä 15 henkilöä. Lauantaina illanvietto ja sauna, sunnuntaina ylimääräinen piirikokous. Liiton edustaja Irja Salmela. Kansanedustaja Vilho Väyrynen piti poliittisen tilanneselostuksen ja Kerttu Värn esitti Naispiirin toimintasuunnitelman.

Vaasan itäisen piirin kokous Nurmelan kesäkodissa elokuun 20—21. pnä. Osanottajia 10 järjestöstä yhteensä 31 henkilöä Liiton edustajana Anu Karvinen. Alustuksen vaaliasioista esitti piiris sihteeri Paavo Virtanen. Impi Lukkarinen esitti Naispiirin toimintasuunnitelman.

Satakunnan piirin kokous Kyläsaaren Kivinillä elokuun 26—28. päivinä. Osanottajia 18 järjestöstä yhteensä 51 henkilöä. Lauantaina illanvietto ja sauna, sunnuntaina kokous. Liiton edustajana Meri Utrio. Poliittisen tilanneselostuksen ja alustuksen Naispiirin suunnitelmista esitti Laura Brander-Wallin.

Turun eteläisen piirin kokous Ruissalon Vuorikodissa syyskuun 10—11 pnä. Osanottajia 20 järjestöstä yhteensä 70 henkilöä. Liiton edustajana Vappu Heinonen. Lauantaina liiton toimintasuunnitelma, jonka esitti Vappu Heinonen. Sylvi Kaskisen selostus Naispiirin toimintasuunnitelmista sekä illanvietto. Sunnuntaina oli Tyyne. Leivo-Larssonin poliittinen tilanneselostus, kotitalousopettaja Lempi Mattilan esitys aiheesta »mitä perheelle ruoaksi kokospäivänä», piiris sihteeri Aapeli Saarisen alustus Presidentin vaaleista sekä Vappu Heinosen alustus Tulevaisuus-lehdestä.¹

Kuopion läntisen piirin kokous Hakalahdessa syyskuun 18. pnä. Osanottajia 7 järjestöstä yhteensä 40 henkilöä. Liiton edustajana Meri Utrio. Poliittisen tilanneselostuksen esitti Elli Nurminen ja Edit Terästä esitti naispiirin toimintasuunnitelman.

Vaasan eteläisen piirin kokous Vaasan työväentalossa syyskuun 18. pnä. Osanottajia 4 järjestöstä yhteensä 11 henkilöä. Liiton edustajana Aune Seme. Alustuksen vaaliasioista esitti piiris sihteeri Eero Viitala.

Mikkelin piirin kokous Mäntyniemen lomakodissa lokakuun 1—2. pnä. Osanottajia 4 järjestöstä yhteensä 20 henkilöä. Lauantaina illanvietto ja sauna. Sunnuntaina asiamieskokous. Liiton edustajana Irja Salmela. Piirin toimintaa selosti Aili Siiskonen. >

Oulun piirin kokous Oulun teatteritalossa lokakuun 2. pnä. Osanottajia 1 järjestöstä (Oulun Sos.-dem. Naisyhdistys) 7 henkilöä. Liiton edustajana Aune Seme. Piirin toimintaa selosti Hanna Ojala.

Vaasan pohjoisen piirin kokous Kokkolassa lokakuun 2 päivänä. Osanottajia 4 järjestöstä yhteensä 10 henkilöä. Liiton edustajana Terttu Sainio.

Uudenmaan ja H:gin piirin kokous H:gin työväentalossa B-salissa lokakuun 9. pnä. Osanottajia oli 46 järjestöstä yhteensä 111 henkilöä. Liiton edustajana Irja Salmela. Alustuksen »Presidentin valtaoikeudet» piti varatuomari Aatto Väyrynen ja poliittisen tilanneselostuksen esitti Tyyne Leivo-Larsson.

Kymen piirin kokous Karhulan länt. työväentalossa lokakuun 9. pnä. Osanottajia oli 7 järjestöstä yhteensä 50 henkilöä. Liiton edustajana Anu Karvinen. Alustuksen aiheesta »Kunnallinen vaalilaki» esitti piirasiamies Ahola ja aiheesta »Kuntien talous» kamreeri Ripatti.

Saimaan piirin kokous Imatrankoskella työväentalossa lokakuun 9. päivänä. Osanottajia 12 järjestöstä yhteensä 12 henkilöä. Liiton edustajana Terttu Sainio. Tavanomaisen esityksen lisäksi hän esitti myöskin poliittisen tilannekatsauksen.

Kuopion itäinen piiri Pohjois-Karjalan lomakodissa Uimaharjun Niskasaareissa lokakuun 23. pnä. Osanottajia 11 järjestöstä yhteensä 30 henkilöä. Liiton edustajana Laila Lindbergh. Piirin toimintaa ja presidentin vaaleihin liittyviä kysymyksiä selosti Helga Holopainen.

Hämeen pohjoisen piirin kokous pidettiin Tampereen työväentalossa lokakuun 30. pnä. Osanottajia 11 järjestöstä yhteensä 34 henkilöä. Liiton edustajana Laila Lindbergh. Muuna ohjelmana taiteellisia ohjelmanumeroita ja Kaisa Hiilelän puhe aiheesta suurlakon tapahtumat.

Hämeen eteläisen piirin kokous pidettiin Parolan työväentalossa lokakuun 30. pnä. Osanottajia 14 järjestöstä yhteensä 31 henkilöä. Liiton edustajana Terttu Sainio. Poliittisen tilanneselostuksen esitti Aino Malkamäki.

KOTITALOUDELLINEN TOIMINTA.

Vuosi 1953.

Liiton toiminnassa on kotitaloudellisella neuvonta- ja kasvatustyöllä ollut edelleenkin tärkeä osuutensa noudattaen kertomuskauden aikana entisiä koettuja toimintamuotoja. Käytännöllisessä opetustyössä on kurssitoiminnalla ollut keskeinen sija. Liiton neuvojien opastuksella on voitu toimeenpanna ruoka- ja kodinhoitokursseja, ompelu-, revinnäis-, lampunvarjostin-, patja- ja liinavaate-, puutarha ja säilöntä- sekä pientenlasten hoidon kursseja. Kysytyimpiä ovat olleet ompelu- ja lampunvarjostinkurssit. Kasvatus- ja neuvontatyössä on talvipäivillä ollut vakiintunut asemansa. Perhelisäperheiden neuvontatyö ja naa-

puriaputyö on monien järjestöjen taholla saanut kiinteät ja tuloksia tuottavat työmuotonsa ja työntekijäryhmänsä.

Liiton harjoittamalla kotitaloudellisella neuvontatyöllä on jatkuvasti ollut yleisempääkin merkitystä, sillä monessa tapauksessa vielä nykyisinkin vähävaraisten kotien äidit ja tyttäret ovat voineet saada opastusta kotitalouden piiriin kuuluvissa tehtävissä.

Kursseja ja neuvontatilaisuuksia on vuonna 1953 toimeenpantu seuraavasti:

Ompelu-, käsityö- ja kutomakursseja	191
Ruokatalous- ja kodinhoitokursseja	63
Säilöntä- ja puutarhakursseja	5
Kursseja yhteensä	259
Neuvontatilaisuuksia ja havaintoesityksiä	288
Yhteensä ^	547
Osanottajia on ollut kursseilla ja neuvontatila.	8.741
Osanottaj. luennoilla, esitelmä- ja päättäjäistila.	23.255
Yhteensä	31.996

Kotitalousneuvojen toiminta-alueena on edelleenkin ollut koko maa. Kurssisuunnitelmat ja matkaohjelmat on laadittu liitossa piirien ja perusjärjestöjen toivomusten ja kurssitilausten puitteissa. Kurssisuunnitelmia laadittaessa on pyritty siihen, että neuvoja, mikäli mahdollista, voi hoitaa samaan piiriin pyydetty kurssit yhtäjaksoisesti.

Perhelisäperheiden neuvontatyö on kertomuskauden aikana jatkunut entiseen tapaan sosiaaliministeriön tätä tarkoitusta varten myöntämien määrärahojen turvin ja ministeriön antamien ohjeiden mukaan. Neuvonnan tarkoituksena on yleensä opastaa perhelisää saavia neuvonnan tarpeessa olevia perheitä käyttämään perhelisäraha perheen elintasoa kohottavalla tavalla n.s. perushankintoihin, kuten laki perhelisämäärärahasta edellyttää. Työ on vaikeaa ja arkaluontoistakin mutta kodissa kävijöiden antamien tietojen mukaan siinä on onnistuttu. Työ on ollut myönteistä ja työtä suorittavien henkilöiden ja perheiden välinen suhde on ollut lämmin ja luottamuksellinen. Kodissakävijöinä ovat olleet paikalliset, tähän tehtävään erikoisesti valitut ja ohjeita saaneet neuvojat sekä liiton vakinaiset kotitalousneuvojat.

Henkilökohtaisen, kodeissa tapahtuvan opastuksen lisäksi ovat perhelisäperheiden äidit ja varttuneemmat tyttäret osallistuneet liiton toimeenpanemille kursseille ja neuvontatilaisuuksiin. Myöskin, on paikallisena toimintana järjestetty eri paikkakunnilla juhlatilaisuuksia ja illanviettoja, joihin on kutsuttu yksinomaan perhelisäperheet. Niin ikään on näiden perheiden äideille varattu tilaisuus osallistua perheenäideille järjestetyille kesälomapäiville tai on heille muuten järjestetty lomamahdollisuuksia.

Neuvontatyötä varten saadusta määrärahasta on liitto jakanut toimihenkilöiden palkkioiksi varoja suoritettun työn ja perheiden lukumäärän perusteella.

Kertomuskauden aikana on liitolla ollut hoidossaan 108 perhelisäperhettä ja on näissä suoritettu 2.462 kotikäyntiä.

Huoltoemäntä- eli naapuriaputyö on ollut lähinnä käytännöllistä työapua vaikeuksiin joutuneissa perheissä. Tämän työmuodon avulla on pyritty auttamaan vanhuksia sekä perheitä, joissa perheen äiti on joko sairauden, tarpeellisen loman tai jonkun muun syyn takia estynyt hoitamasta päivittäisiä tehtäviään. Työapua on pyritty antamaan myöskin niissä perheissä, joissa äiti on jatkuvasti liian suuren työtaakan rasittama. Työapua on annettu käytännöllisesti katsoen kaikissa kodin piiriin kuuluvissa tehtävissä.

Huoltokoteja on kertomuskauden aikana ollut 1.007, kertyneitä työtunteja 57.917 ja huoltoemäntiä 301.

Perheenemäntien talvipäivät ovat vuosi vuodelta saavuttaneet lisääntyvää kannatusta niin liikemaailman kuin suuren yleisön taholla. Talvipäiviä vietettiin talvella 1953 kaikkiaan 14 vaalipiirissä seuraavasti:

31/1— 1/2	Kotka
7— 9/2	Kajaani ja Pori
14—15/2	Toijala
21—22/2	Simpele
28/2— 1/3	Mikkeli
7— 8/3	Sorsakoski ja Jämsä
14—15/3	Pankakoski ja Rovaniemi
21—22/3	Vaajakoski ja Turku
28—29/3	Vaasa ja Hyvinkää

Vaasan pohjoisessa vaalipiirissä ei talvipäiviä järjestetty.

Luonteeltaan talvipäivät noudattivat entisiä muotoja. Päivien rungon muodosti tälläkin kertaa kotitaloudellinen näyttely, joka aikaansaatiin liiton toimesta hankittujen ja paikallisen liikemaailman näyttelyihin tuoman näyttelymateriaalin turvin. Useissa tapauksissa näyttely oli saanut yleisten messujen luonteen ja puitteet. Muuna ohjelmana talvipäivillä oli luentoja, esitelmiä, raina- ja elokuvaesityksiä, mannekiiniesityksiä, kotitaloudellisia työkilpailuja, erilaisia havaintoesityksiä, retkeilyjä paikallisiin kohteisiin ym. kotitaloutta edustavaa ohjelmaa. Lisäksi oli kaikilla talvipäivillä nk. pääjuhla suurelle yleisölle sekä useilla paikkakunnilla tämän lisäksi illanvietto järjestö väelle. Tilaisuuksien ohjelma on ollut korkeatasoista ja antoisaa.

»Kaupallista» puolta ovat talvipäivillä edustaneet liiton näyttelypöydän myyntiartikkelit ja piirien ja paikallisten naisjärjestöjen omat myyjäispöydät.

Liiton toimesta hankittiin kotitaloudelliseen näyttelyyn seuraavat artikkelit: Valmet Oy., Valmetta-pesukone; PMK verhoja; Enso-Gutzeit keittiökalusteita; Wärtsilä-yhtymä Arabian tehtaast astia-uutuuksia; Puutalo Oy. omakotitalojen pienoismalleja; Valtion Sähköpaja sähkövuo-
kia; T:mi Velj. Saari harjalaitteita; OTK erilaisia talousesineitä. Lisäksi oli liiton toimesta pienoiskangaspuut, joihin oli aloitettu kudontatyö ja jota päivien aikana kudottiin, marjahustuskattilat, painekattilat, liiton oma näyttely- ja myyjäispöytä, Nuorten Kotkien ja Päivän Nuorten näyttelyosasto sekä lampunvarjostimien näyttely- ja niiden valmistamisen neuvontaa ohjaava näyttelyosasto.

Talvipäiviä varten oli liitosta lähetetty piireille maksuttomasti seinämainokset ja 8-sivuinen käsiohjelman runkosa, johon piirit lisäsivät oman ohjelmaosuutensa.

Päivien paikallisesta järjestelystä vastasivat piirit ja paikalliset naisjärjestöt. Liitosta oli kotitalousneuvoja kaikilla talvipäivillä. Luennoitsijoina olivat liittotoimikunnan jäsenet, liiton toimihenkilöt, Työväen Sivistysliiton kautta hankitut luennoitsijat tai paikalliset asiantuntijat.

Yhteensä osallistui eri tilaisuuksiin 31.140 henkilöä.

Kotitalousjaosto johon ovat kuuluneet Laura Brander-Wallin, Elli Nurminen, Tyyne Paasivuori ja Aune Seme, on kertomuskauden aikana pitänyt 6 kokousta, joista on pöytäkirjaan merkitty 38 pykälää.

Vuosi 1954.

Kotitalous jaosto.

Jaosto on kertomuskauden aikana pitänyt 8 kokousta, joista on pöytäkirjaan merkitty 40 pykälää.

Kurssit.

Kursseja ja neuvottelutilaisuuksia on toimeenpantu seuraavasti:

Ompelu- ja käsityöalan kurseja yhteensä	102
Ruokatalouden ja kodinhoidonalaan kuuluvia kurss.	51
Säilöntä- ja puutarhakursseja	9
kurseja yhteensä'	162
Neuvontatilaisuuksia ja havaintoesityksiä	191
yhteensä	353
Osanottajia kurseilla ja neuvontatilaisuuksissa	6.576
» luennoilla, esitelmä- ja päättjäistil	18.562
yhteensä	25.138

Perhelisäperheiden neuvontatyö

on kertomusvuoden aikana jatkunut entiseen tapaan sosiaaliministeriön tätä tarkoitusta varten myöntämien määrärahojen turvin ja ministeriön antamien ohjeiden mukaisesti.

Kertomuskauden aikana on liitolla ollut hoidossaan 861 perhettä ja on näissä suoritettu yhteensä 2.896 kotikäyntiä.

Huoltoemäntä- eli naapuriaputyö. Huoltokoteja on kertomuskauden aikana ollut 274, 11.724 kotikäynnillä on työtunteja kertynyt 84.046 ja huoltoemäntiä on yhteensä ollut 226.

Kodin talvipäivät noudattivat luonteensa puolesta Perheenemäntien talvipäivien muotoja, nimi vain oli liittotoimikunnan päätöksellä muutettu Kodin talvipäiviksi. Kotitaloudellinen näyttely muodosti tälläkin kertaa päivien rungon. Useilla talvipäivillä kotitaloudellinen näyttely oli erittäin edustava ja monipuolinen paikallisten liikkeiden ja toiminimien ollessa mukana runsaslukuisesti. Liiton toimesta oli hankittu kotitaloudelliseen näyttelyyn seuraavat artikkelit: PMK taloustekstiilejä, Valmet Valmettapesukone ja Trim harjalaite, Arabia talousastiastoja, T:mi Veljekset Saari erilaisia harjoja, OTK erilaisia talousesineitä ja Enso-Gutzeit (4 paikkakunnalla) keittiökalusteita. Lisäksi oli liiton toimesta esillä marjamehustuskattila.

painekattila, liiton oma näyttely ja myyjäispöytä, Päivän Nuorten askartelutyönäyttely, Ensi Kotiliiton toimintaa esittelevä taulukko sekä Kotitalouskeskuksen taulukko.

Päivien paikallisesta järjestelystä vastasivat piirit ja paikalliset naisjärjestöt yhdessä. Kaikilla talvipäivillä oli liitosta kotitalousneuvoja. Luennoitsijoina ja puhujina olivat liittotoimikunnan jäsenet, liiton toimihenkilöt, Työväen Sivistysliiton kautta hankitut luennoitsijat tai jokin paikallinen henkilö.

Yhteensä osallistui eri tilaisuuksiin 22.040 henkilöä.

Kodin talvipäiviä vietettiin talvella 1954 kaikkiaan 12 paikkakunnalla seuraavasti:

25--27/1	<u>Kuopio</u>	Kuopion länt. piiri
30--31/1	<u>Kuusankoski . .</u>	Kymin piiri
20--21/2	<u>Karkkila.</u>	Uudenmaan ja H:gin piiri
27--28/2	<u>Orivesi</u>	Hämeen pohj. piiri
6 - 7/3	<u>Rauma.</u>	Satakunnan piiri
13--14/3	<u>Rantasalmi</u>	Mikkelin piiri
20--21/3	<u>Pietarsaari</u>	Vaasan et. piiri
20--21/3	<u>Kemi</u>	Lapin piiri
24--26/3	<u>Oulu.</u>	Oulun piiri
27--28/3	<u>Salo.</u>	Turun et. piiri
3 - 4/4	<u>Lappeenranta .</u>	Saimaan piiri
10--11/4	<u>Äänekoski.</u>	Vaasan it. piiri

Kuopion it., Vaasan pohj. ja Hämeen et. piirissä ei talvipäiviä järjestetty.

Vuosi 1955.

Kotitalous jaosto.

Kotitalousjaostoon ovat kuuluneet Laura Brander-Wallin, Tyyne Paasivuori, Elli Nurminen puheenjohtajana ja sihteereinä Aune Seme marraskuun 1 päivään sekä Hilma Aatrakivi vuoden loppuun ja edelleen. Jaosto on pitänyt kertomusvuoden aikana 3 kokousta, joista on pöytäkirjaan merkitty 18 pykälää.

Kotitaloudellisessa toiminnassa on noudatettu samoja linjoja kuin v. 1954:n toiminnassakin. Merkittävänä uutena työmuotona mainittakoon Kodin päivä-toiminta. Liiton toivomuksesta järjestettynä syrjäseuduille ja heikosti toimiviin kohteisiin on sillä ollut järjestöllisessäkin mielessä erittäin merkittävä osuus. Kotitaloudellinen valistus on Kodin päivillä ollut tiivistettyä ja antoisaa. Sen ohjelmaan

on sisältynyt neuvojien pitämät havaintoesitykset ja luennot ruokatalouden ja kodinhoidon aloilta. Lisäksi on eri paikkakunnilla saatu vieraita luennoitsijoita kuten opettajia, terveyssisaria, kättilöitä sekä nuoriso-ohjaajia ja sosiaalsihteereitä, onpa yksi lääkäri ja apteekkarikin kantanut kortensa kekoon. Mainittakoon, että Kodin päivien taloudellinen puoli on ollut kokonaan liiton hoitama.

Kertomusvuoden toiminta on jakautunut seuraavasti:

Kodin päivät:

Kodin päiviä	101
Yhteensä päiviä	303

Kurssit:

Ompelukursseja	yhteensä	16
Käytetty aika	> päiviä	244
Revinnäiskursseja	»	12
Käytetty aika	» päiviä	84
Lampunvarjostinkurss.	»	8
Käytetty aika	» päiviä	48

Kursseja yhteensä	36	kestäneet yht.	376	päivää
Kodin päiviä	101	>	>	303 »

Havaintoesityksiä Kodin päivillä yht	703
» kurssien ja Kodin päiv. päättäj. til.	126
yht.	829

Luentoja Kodin päivillä (neuv. pitäneet)	263
Vieraiden pitämiä luentoja Kodin päivillä	139

Eri havaintoesityksiä seuraam. Kodin pv. yht.	11.354	henk.
Eri luentoja (neuv. pit.) » » » »	3.244	»
Vieraiden pitämiä luent. » » » »	3.633	»
yht.	18.231	henk.

Osanottajia Kodin päivillä	1.622	henk.
» kurseilla	472	»
yht.	2.094	henk.

Osanottajia kurssien ja Kodin päivien päätt.til. yhteensä 4.641 henkilöä.

Perhelisäperheneuvontatyö

on kertomuskauden aikana jatkunut entiseen tapaan (viitaten v. 1954 toimintakertomukseen).

Kertomuskauden aikana on 732 perhettä ollut tilaisuudessa saamaan neuvontaa ja ohjausta liiton taholta. Neuvontakohteisiin on suoritettu yhteensä 2.543 kotikäyntiä.

Huoltoemäntä — eli naapuriaputyö

on ollut, kuten aikaisemminkin, käytännöllisen työavun antamista vaikeuksiin joutuneissa perheissä. Lähemmät tiedot toiminnasta saadaan vasta vuoden 1956 puolella.

Kodin talvipäivät

noudattivat kertomusvuotena luonteensa puolesta tunnettua perinteellistä suuntaa. Erotten sikäli, että talvipäivät olivat tällöin piirien järjestämiä. Seuraavat piirit olivat paljon puuhaa kysyvät talvipäivät järjestäneet:

Kymen	piiri	talvipäivät	Myllykoskella
Mikkelin	»	»	Mäntyharjulla
Hämeen pohj.	»	»	Pispalassa
Kuopion länt.	»	>	Rautalammilla
Vaasan it.	»	>	Laukaassa
Kuopion it.	»'	>	Outokummussa

SOSIAALINEN TOIMINTA

Sos.-dem. Naisliiton piiristä ovat saaneet alkunsa niin äitien kesävirkestystoiminta, Ensi Koti- kuin vanhainkoti-toimintakin. Näiden eri toiminta-alojen hoitamista varten on perustettu omat järjestönsä, jotka nyt itsenäisesti huolehtivat naisliiton aikaisemmin hoitamista toimenpiteistä. Koska naisliiton jäsenet kuitenkin ovat aktiivisesti mukana näillä työsaaroilla, on paikallaan tässä yhteydessä mainita kunkin järjestön viimeaikaisesta toiminnasta.

Kesävirkestys.

Perheenäitien kesävirkestystoiminnasta on huolehtinut vuonna 1952 perustettu Äitien Lomahuolto r.y., jonka jäseninä ovat kaikki kesävirkestystoimintaa harjoittavat sos.-dem. naisten järjestöt. Äitien Lomahuollon tehtävät on hoidettu liiton toimistossa, kuitenkin niin että sen kassa

ja kirjanpito on hoidettu täysin erikseen, ja erillinen toimikunta on päättänyt kesävirkestystoimintaa koskevista asioista.

Kolmivuotiskauden kuluessa on kesävirkestystoiminta mennyt huomattavasti eteenpäin. Vuonna 1954 perustettiin Oulun 1. perheenäitien lomakodin kannatusyhdistys, jonka kesäkoti Onnela on Haukiputaalla, ja Mikkelin äitikotien kannatusyhdistys, jonka kesäkoti Mäntyniemi sijaitsee Mikkelin maalaiskunnassa. Vuonna 1955 perustettiin Kainuun perheenäitien kesäkotiyhdistys, jonka kesäkodin nimi on Koivuranta. Samoin on perustettu Etelä-Hämeen Lomakodin kannatusyhdistys.

Myös muulla tavoin on edistytty, Kallioniemen kesäkoti Katariinan saaressa sai uuden lisärakennuksen ja huomattavan maa-alueen lisää ostetuksi, kesäkoti Tyynelän kannatusyhdistys Äänekoskella osti peräti maatilaa ja 25 hehtaaria maata rakennuksineen, niin ikään muutkin kannatusyhdistykset ovat suorittaneet rakennustöitä ja toiminnan laajentamista. Liiton järjestöt ovat lomauttaneet äitejä ja lapsia ilmaiselle lomalle seuraavasti:

v. 1953	33	paikassa	yhteensä	1.159	äidille ja	560	lapselle
v. 1954	39	»	»	1.337	»	1.297	»
v. 1955	37	»	»	1.500	>	1.498	»

Ensi Kodit.

Ensi Kotien Liittoon kuuluvilla Ensi Koti-yhdistyksillä oli omistuksessaan vuonna 1955 seuraavat Ensi Kodit: Helsingin, Turun, Tampereen, Oulun, Lahden, Vuoksenlaakson ja Lapin Ensi Kodit. Viimemainittu paloi kuitenkin vuonna 1955 ja uutta kotia puuhataan parasta aikaa.

Vanhainkodit.

Vuonna 1953 perustettiin Koteja Vanhuksille liitto, johon sos.-dem. naisten vanhainkotitoimintaa harjoittavat järjestöt ovat liittyneet. Liiton alaisilla järjestöillä on toiminnassa Vanhojen Huolto ry:llä Helsingissä vanhainkoti Käpyrinne, jonne mahtuu sata vanhusta, ja Taloustyöntekijäin vanhainkoti Helsingissä. Vuonna 1955 avasi ovensa Kotkan vanhainkoti Metsolassa, johon kotiin mahtuu 73 vanhusta.

Ursula Oy.

Vanhainkoti Käpyrinteen, Kallioniemen kesäkodin ja Kotorannan kesäkotien tukemiseksi perustettiin vuonna 1951 Ursula Oy, jonka toimesta avattiin vuonna 1952 ulkoilmakahvila Ursula Helsingissä Kaivopuistossa. Kahvila on menestynyt tyydyttävästi ja ennen kaikkea on se saavuttanut helsinkiläisten jakamattoman suosion. Ursula Oy:n toimesta perustettiin vuonna 1955 kukkakauppa Ursula Paasivuorenk. 8:aan, jonka menestymisestä ei vielä tähän mennessä ole tietoa.

A L U S T U K S I A

Sos.-dem. Naisliiton XXI edustajakokoukselle.

Toimintasuunnitelmia.

Sosialististen puolueiden yhteisessä kansainvälisessä propagandakongressissa 1955 todettiin, että naisjäsenten määrä sosialistisissa puolueissa on huomattavasti pienempi kuin miesten, vaihdellen 8_43 %:iin kokonaismäärästä, maasta riippuen. Meillä vastaava mku on noin 30 %. Laajan aineiston perusteella tässä kansainvälisessä kongressissa otaksuttiin, että naiset äänestävät vähemmän sosialististen puolueiden ehdokkaita kuin miehet. Meillä «sias ei ole tutkittu, mutta voidaan todeta, että sos.-dem puolue sai viime valtiollisissa vaaleissa yli 500.000 ääntä, josta määrästä runsaat 100.000 saivat puolueen naisehdokkaat, ja ilmeisesti runsaasti naisten ääniä keräsivät myös miehet. Eri puolueiden naisehdokkaiden yhteisesti saamista äänistä tuli lähes kolmannes sos.-dem. naisille, mikä vakuuttavasti todistaa osaltaan naisten me ja naisliittomme saamaa luottamusta.

Naisiin kohdistuvaa valistustyötä ja propagandaa tehostaessamme on meidän myös syytä todeta em. propagandakongressin johtopäätökset, joiden mukaan naisten liittymiseen sosialistisiin puolueisiin vaikuttavat suurimmalta osalta a) perhe — vanhemmat ja aviomies — b) työpaikoissa saadut kokemukset ja työtoverit, ja c) puolueen harjoittaman propagandan antama sysäys. Yleinen toteamus on se, että naisten kannatus ei johdu niinkään suoranaisesta poliittisesta mielenkiinnosta tai siitä, että he olisivat teoreettisesti tutkineet puolueen ohjelmaa, vaan pikemminkin siitä, että naiset näkevät konkreettisia esimerkkejä sosialistien aikaansaannoksissa. Toisin sanoen: saavutusten arvo merkitsee naisille enemmän kuin päivänpoliittiset todistelut tai tunteileminen.

Nyky aikaisten naisten keskuudessa menestyksellisen puolueen suorittamiseksi on hankittava tarpeellisia tietoja siitä minkälaiset väestöryhmät ovat kysymyksessä, mitä nimenomaan he tarvitsevat ja yritettävä vaihdella menettelytapoja sen mukaisesti. Tämä

vaatii enemmän aikaa, työtä ja rahaa mutta on myös enemmän tuloksia tuottavaa.

Vanhasta tekniikasta, jos sen muodot eivät ole enää tyydyttäviä, on uskallettava siirtyä reippaasti uuteen tekniikkaan ja uusiin työmuotoihin. Esimerkiksi arvioitaessa perinteellisten propagandamuotojen arvoa, on ulkomailla tultu siihen tulokseen, että kokousten merkitys on pienentynyt ja samoin yleisten mielenosoituskokousten, vaikka niillä yhä pienissä kaupungeissa saattaa-kin olla vetovoimansa. Entiseen verrattuna on kokousten merkityksen pienentymisen ohella saattanut meilläkin panna merkille esim. sellaisten perinteellisten juhlapäivien kuin kansainvälisen naistenpäivän ja maaseudun naisten päivän vetovoiman vähene-
misen. Mielenkiintoista on ollut havaita, että sellaisia kansainvälisessä propagandakongressissa hyväksi havaittuja, poliittisen kokoustoiminnan oheen sovellettuja propaganda työmuotoja kuin filmejä, rainoja, radiota, näytelmiä, muotiesityksiä, kauneudenhoitoesityksiä, puutarhajuhlia, tanssiaisia, vierailuja, retkeilypäiviä ym. on meidän vireässä naisliikkeessämme jo menestyksellisesti kokeiltu.

Toiminnan laajennuttua on painopiste siinä entistä enemmän siirtynyt piirijärjestöihin, joka onkin luonnollista, sillä yhteistyö liiton ja noin viidensadan osaston välillä ei voi olla yhtä tehokasta kuin silloin kun oli vähemmän osastoja. Nyt tarvitaan aktiivista piirijärjestöä ohjaamaan poliittista järjestötoimintaa piirin alueella. Piirijärjestön on myös tärkeätä olla kiinteässä yhteistyössä piirissä toimivien kesävirkestys-, Ensi Koti- ja vanhainkotijärjestöjen, samoin kuin ammattiyhdistys-, osuustoiminta- ja pienviljelijänaisten kanssa. Kuitenkin piirijärjestöjen toimihenkilöt ovat vapaaehtoisia työntekijöitä kuten yleensä kaikki järjestöväkemme liiton toimihenkilöitä lukuunottamatta. Naispiirien olisi pyrittävä palkkaamaan toimihenkilöitä, jotka oman toimensa ohella hoitaisivat naispiirisihteerin tehtävät. Viime puoluekokouksen tekemän päätöksen mukaan maksaa puolue naisliitolle kolmen järjestäjän palkan matka- ja päivärahakuluineen. Tämä tekee mahdolliseksi myös järjestäjien matkojen tehokkaamman suunnittelun, sillä tähänastisessa järjestelmässä, jolloin järjestäjä ehtii kiertää kerran pari vuodessa eri piireissä, päivä ja paikkakunta, kerrallaan, on ollut paljonkin toivomisen varaa, vaikka järjestelymahdollisuuksia ei aikaisemmin olekaan ilmennyt. Nyt voidaankin päästä siihen, että järjestäjä kiertää niissä piireissä, joissa on oma naiskansanedustaja, kaksi kuukautta vuodessa ja niissä piireissä, joissa ei ole naiskansanedustajaa, kolme kuukautta vuodessa. Tällöin järjestäjä voi paremmin tutustua piiriin ja teh-

dä siinä tehokkaampaa työtä. On myös pyrittävä siihen, että aina sama järjestäjä kiertää samassa tai samoissa piireissä, jolloin järjestäjällä on mahdollisuus tutustua perusteellisesti työkenttäänsä. "Järjestösihteeri valvoo järjestäjien työtä tehden suunnitelmat piirien kanssa.

Tulossa on kahdet tärkeät vaalit, kunnallisvaalit vuonna 1956 syksyllä ja valtiolliset vaalit vuonna 1958. Vaalit ennen muuta vaativat ei vain propagandaa, vaan myös pitkällä'tähtäimellä tehtävää, järjestelmällistä ja kiinteää järjestötyötä. Maassamme on lähes 1.000 työväenyhdistystä, joissa ei ole järjestetty naisten toimintaa, mutta joihin jo puoluekokouksen päätöksen velvoittamana olisi pyrittävä naisjaosto perustamaan. Liittomme piiriin on mahdollisuus sitä tietä saada runsaasti uusia jäsenjoukkoja ja sitä kautta saada myös työmme entistä enemmän leviämään. Tärkeää olisi myös, kuten edellä oli puhe, propaganda kohdistaa eri piireissä erityisesti niihin väestöryhmiin, jotka piirissä ovat voitolla.

Siitäkin huolimatta, että kiinnostus kokouksiin ei aina ole yhtä innostunut, on kokoukset pyrittävä pitämään säännöllisesti ja käsittelemään niissä liiton ja piirien suunnitelmat. Kokouksiin on aina pyrittävä hankkimaan muutakin ohjelmaa kuin viralliset asiat. Erityisesti opintotoiminnan kehittämiseen on jokaisen järjestön puitteissa pyrittävä entistä enemmän, vaikkapa pitämällä opintokokous ompelukerhon yhteydessä. Myös piirittäisten luento- ja retkeilytilaisuuksien on havaittu kiinnostavan järjestöväkeä, joten niiden järjestämiseen olisi kiinnitettävä huomiota.

Edellä olevan perusteella ehdotetaan liittokokouksen hyväksyttäväksi seuraavaa:

Vaalitoiminta.

1. Niin kunnallisia kuin valtiollisia vaaleja varten asetavat sos.-dem. naisjärjestöt omia ehdokkaitaan puolueäänestykseen pyrkien siihen, että naisten edustus kunnallisissa ja valtiollisissa elimissä lisääntyy.

2. Naisten piirijärjestöt tekevät yhteisymmärryksessä liittotoimikunnan kanssa piiriä varten vaalityösuunnitelman, joissa huomioidaan piirissä vallitsevat väestöryhmät ja olosuhteet. Puoluepiirien vaalityöelimiin on pyrittävä saamaan naispiirin edustaja. Piirien naisehdokkaiden asettamisesta valtiollisiin vaaleihin sovitaan naisten piirikokouksissa. Kunnallisten vaalien edellä ovat yhteiset neuvottelut myös välttämättömiä. Erityisesti saman piirin alueella eh-

dokkaina olevien naisten yhteinen neuvottelukokous olisi suositeltava. Koko maata käsittävien kunnallispäivien järjestämisestä huolehtii liittotoimikunta.

3. Perusjärjestöt pyrkivät toteuttamaan liiton ja piirien tekemät vaalityösuunnitelmat omalta osaltaan tehokkaasti. Perusjärjestöjen on syytä pyytää ehdokkaina olevia henkilöitä kokouksiinsa esittelemään kunnallisia tai muita kysymyksiä.

Valistustoiminta.

1. Liittotoimikunta pyrkii tulevan kolmivuotiskauden kuluessa — mikäli olosuhteisiin ei tule nykyistä huonompaa muutosta — järjestämään kiertävien valistustyöntekijöiden, ts. järjestäjien matkat siten, että jokainen piiri jossa on naiskansanedustaja saa järjestäjän vuosittain kahdeksi kuukaudeksi ja ne piirit joissa ei ole naiskansanedustajaa, saavat järjestäjän kolmeksi kuukaudeksi liiton maksaessa järjestäjän palkan sekä matka- ja päivärahat. Järjestösihteeri käy kunkin piiritoimikunnan kokouksessa ainakin kerran vuodessa suunnittelemassa piirin ja liiton yhteistoimintaa.

2. Piirit suuntaavat järjestäjän työn puoluekokouksen päätöksen mukaan erityisesti sellaisiin työväenyhdistyksiin, joissa on mahdollisuuksia naisten järjestötoiminnan alkamiseen sekä ohjaamaan toimintaa heikoissa järjestöissä. Samoin on syytä suunnitella järjestäjän työ niin, että hänellä on mahdollisuus saada yhteys järjestöjen johtokuntiin ja viipyä paikkakunnalla kauemmin kuin yhden päivän. Esim. parin päivän järjestötoimitsijain kurssit ovat suositeltavia. Ne piirijärjestöt, joilla siihen on mahdollisuutta, pyrkivät vuosittain järjestämään kokouksen tai muun yhteisen tilaisuuden myös työväenyhdistysten yhdysnaisille.

3. Piirijärjestöt laativat toimintasuunnitelmat vuosittain ja lähettävät ne myös liittoon, samoin kuin myös kiertokirjeensä.

4. Entiseen tapaan toimeenpantavien valistustilaisuuksien kuten kansainvälisen naistenpäivän, äitienpäivän ja maaseudun naisten Mikkelinpäivän lisäksi joita vietämme paikallisina omina tilaisuuksinamme, pyritään piirin toimesta järjestämään kerran vuodessa piirittäisten retkeilypäivien merkeissä jollekin paikkakunnalle luentopäivät, joille pyritään saamaan myös ulkopuolisia osanottajia.

5. Liiton äänenkannattajan Tulevaisuus-lehden, joka tänä vuonna täyttää 50 vuotta, levikin lisäämiseen kiinnitetään jatkuvaa huomiota. Syksyiset asiamieskokoukset ehdotetaan vastaisuudessa järjestettäväksi siten, että niissä piireissä, missä on kesäkoti, vietetään kesäkauden lopussa perusjärjestöjen toimitsijain virkistyspäivät,, jonne kutsutaan myös Tulevaisuuden asiamiehet ja käsitellään lehteä ja muita ajankohtaisia kysymyksiä. Ellei tällaisia virkistyspäiviä ole mahdollista järjestää, järjestettäköön edellisessä kohdassa mainittujen luentopäivien yhteyteen myös Tulevaisuuden asiat.

6. Uusien jäsenten saamiseksi joukkoomme on pyrittävä järjestämään eri ryhmille tilaisuuksia. Tässä mielessä järjestettäköön joskus esim. paikallisen nuoriso-osaston tytöille tutustumis-ilta, ammattiyhdistys- ja urheilunaisille ja myös maaseudun perheenemännille ilta, jossa selostetaan omaa toimintaamme.

7. Kesällä 1957 Rovaniemellä vietettävien liittojuhlien onnistumiseksi työskennellään tehokkaasti.

8. Liittotoimikunnan ja sen eri sisarjärjestöjen toimikuntien tulee olla läheisessä yhteistyössä ja tietoisia toistensa toiminnasta, ettei päällekkäisyyttä, voimien ja varojen haaskausta tapahdu. Sama koskee myös piirittäisiä elimiä.

9. Liittotoimikunta pyrkii kehittämään myös kaikkea taloudellista toimintaa, jota järjestöt vointinsa mukaan tukevat. Siinä mielessä on jokaiselle paikkakunnalle pyrittävä saamaan myös Työväen Kukkasrahaston asiamies.

Kurssi- ja opintotoiminta.

1. Liiton toimesta järjestetään vähintään kerran vuodessa, jos mahdollista, koko maata käsittävät kurssit puhuja- ja toimitsijavoimien kouluttamiseksi.

2. Piirien toimesta pyritään piirittäisten toimitsijakurssien järjestämiseen joko yksinomaan oman piirin tai naapuri-piirin kanssa yhteistoiminnassa, kuten eräissä piireissä jo on menestyksellä kokeiltu. Niinikään paikallisten toimitsijakurssien pitämiseen pyritään joko omin voimin tai muide» sos.-dem. järjestöjen kanssa yhteistoiminnassa.

3. Opintotoiminnan kehittämiseksi valitaan jokaisessa piiri- ja perusjärjestössä opintoasiamies, jonka tehtäväksi annetaan joko opintokerhon tai ompelukerhon puitteissa tehtävä opintotyö. TSL:n kirjekurssien, erityisesti puolueen

periaateohjelman ja naisliiton historian opiskeluun on kiinnitettävä erityistä huomiota.

4. Sikäli kuin varoja ja mahdollisuuksia ilmenee, olisi pyrittävä järjestämään joko koko maata tai piiriä käsittäviä »ajankohtaisten asioitten viikonloppukursseja».

5. Pyritään kiinnittämään erityistä huomiota siihen, että saadaan osanottajia Puolueen, Sivistysliiton, Raittiusliiton ja SAK:n järjestämille kursseille ja että järjestöt taloudellisten mahdollisuuksiensa mukaan antavat tukensa Työväen Akatemiaan, Voionmaa-opistoon ym. työväenliikkeen oppilaitoksiin pyrkiville nuorille.

Liittotoimikunta.

Kotitaloudellinen toimintasuunnitelma.

Liiton kotitalousohjelmaa ei ole syytä yksityiskohdittain kolmi-vuotiskaudeksi laatia varsinkin kun otetaan huomioon ne mahdolliset muutokset, jotka aiheutuvat, jos liittokokous päättää kotitaloudellisen linjan keskittää omaksi liitoksi. Lisäksi uusia näkymiä ilmenee nopeassa tempossa kotitaloudellisellakin rintamalla.

Kotitaloudellisella neuvonta- ja kasvatustyöllä tulisi olla entistä tärkeämpi osuus liiton toiminnassa, sillä kotitaloutta koskevat asiat ovat ennenkaikkea kuluttaja- ja tuottajapareissa tulleet päivänsäntymysten rinnalle. Vähävaraisten kotien, samoinkuin Sos.-dem Naisliiton kannalta on ensiarvoisen tärkeätä, että kotitaloudellinen valistus suoritetaan sos.-dem. naisten keskuudessa oman liiton taholta. Entistä enemmän kysytään jokaiselta kotitalouden hoitajalta monitahoista kotitaloudellista tietoutta ja aikaansa seuraamista. Kotitaloudella on myös erittäin tärkeä merkitys koko kansantalouden kannalta katsottuna. Lisäksi koko perhe-elämää koskevat kysymykset pitäisi entistä enemmän ottaa valistustoiminnan piiriin.

Kurssit.

Kurssimuodot ovat toistaiseksi ompelu-, revinnäis- ja lampunvarjostinkursseja. Kurssitoiminnan laajentaminen ja monipuolistaminen olisi toivottavaa. Taloudellisista syistä johtuen siihen ei nykyisin ole mahdollisuuksia. Joustavuutta kurssiaikojen järjestelyssä tarvitaan. Onhan selviö, että kurseja pitäisi perusjärjestöjen kyetä järjestämään muulloinkin kuin kevätkausina.

Kodin päivät.

Kodin päivä-toiminta on osoittautunut erittäin onnistuneeksi tiivistetyksi neuvontamuodoksi, jota on syytä jatkaa. Kodin päivien luento- ja havaintoesitykset eivät saisi olla tiukasti kaavoihin sidottuja. Liikkumatila on paikallaan. Kodin päivien ohjaajan tulisi saada poiketa paikalliset olot huomioiden n.s. runko-ohjelmasta. Kodin päivien yhteydessä «kansanedustajilla ja muilla poliittisilla henkilöillä tulisi olla mahdollisuus omien esityksiensä suorittamiseen.

Kotien talvipäivät.

Kotien talvipäivätoimintaa on syytä jatkaa. Tietenkin edelleen vapaaehtoisesti piirin tai liiton ja piirien yhteisesti järjestäminä. Päivien suunnittelussa olisi syytä huomioida nykyinen suuntaus kuluttaja- ja tuottajakysymysten tiimoilta. Näyttelytoimintaa olisi pyrittävä kehittämään erityisesti hinnan ja laadun tarkkailumielessä, ottamalla nimenomaan huomioon myös omien osuustoiminnallisten tuotantolaitosten tuotteet.

Perhelisäperhe-neuvonta.

Perhelisäperheneuvontaa tullaan suorittamaan entiseen tapaan siinä laajuudessa kuin sosiaaliministeriön myöntämä ja Kotitalouskeskuksen kautta tuleva määräraha edellyttää.

Huoltoemäntä toiminta.

Huoltoemäntätoimintaa jatketaan entiseen tapaan. Se onkin osoittautunut erittäin merkittäväksi sosiaaliseksi toimintamuodoksi.

Kotitaloudellisia uusia näkymiä niin kuluttaja kuin muissakin kotitaloutta koskevilla kysymyksissä on näköpiirissä. Sen vuoksi on tärkeätä, että Sos.-dem. Naisliiton kotitalouslinja on valppaana seuraamassa uusia suuntauksia ja että sille annetaan mahdollisuus kehittää toimintaansa liiton etujen mukaisesti.

Liittotoimikunta.

Terveystenhoito-olojen uudistaminen.

Sosiaalisen turvallisuuden vaatimukseen sisältyy yhtenä tärkeänä osana turva sairautta ja sen aiheuttamaa työkyvyttömyyttä vastaan. Uudistukset terveyden- ja sairaanhoidon alalla ovat olleet niin sos.-dem. naisliikkeen kuin koko puolueenkin ohjelmassa keskeisinä. Niinpä sosiaalipoliittiseen ohjelmaan sisältyykin yhtenä osana sosiaalisen sairaus- ja terveydenhuollon uudistaminen. Sen piiriin kuuluu useita edessä olevia suurtehtäviä, joista erää ja ensimmäisiä on pakollisen ja yleisen sairausvakuutusjärjestelmän aikaansaaminen. Seuraavina ovat maan sairaalaverkostani laajan rakennusohjelman toteuttaminen sekä lääkäri- ja sairaanhoitohenkilökunnan tehostettu koulutus niin että valmistuvilla keskussairaaloilla on mahdollisuus saada riittävä määrä päteviä toimihenkilöitä.

Sairausvakuutus.

Yleisen sairausvakuutuksen aikaansaamiseksi maahamme on tehty aloitteita jo niin aikaisin kuin v. 1892, jolloin ilmestyi ensimmäinen mietintö asiasta. Myös ensimmäinen sos.-dem. hallitus v. 1927 jätti eduskunnalle esityksensä sairausvakuutuslaiksi, mutta tämä hyvä yritys kaadettiin nimenomaan kommunistien vastustuksen vuoksi. Sitten on sosialidemokraattisen eduskunta- ja hallitusryhmien taholta useaan eri otteeseen kiinnitetty huomiota asiaan ja jätetty aloitteita eduskunnalle, viimeksi v. 1954. Nytemmin on hallituksen toimesta valmisteilla lakiehdotukset sekä sairausvakuutukseksi että synnytyslomakorvauksiksi ansiotyössä käyville naisille. Niiden pitäisi valmistua lähiaikoina, jolloin ne voidaan jättää eduskunnan käsiteltäväksi toivottavasti vielä kuluvana kevätkautena.

Synnytyslomakorvaukset.

Sekä erillisenä että osittain sairausvakuutuslakiin kytkeytyneenä on äitiyssuojelua pyritty edistämään lakisääteisesti. Asiasta on sos.-dem. edustajien taholta samaten kuin sosiaaliministeri Leivo-Larssonin toimesta tehty useita aloitteita lähinnä ansiotyössä käyvien äitien aseman parantamiseksi, niin että he synnytyslomajalta saisivat myöskin korvauksen eikä vain lomaa, koska he useimmissa tapauksessa ovat taloudellisista syistä pakoitettut olemaan ansiotyössä. Yrityksistä huolimatta ei tähän mennessä ole saatu asiaan korjausta, mutta kuten edellä mainittiin, on asia edelleen valmisteilla ja toivottavasti se voidaan lopultakin saada

ajetuksi myös läpi. Varsinaiseen sairausvakuutukseen tulee sisällyttämään vastaavanlainen korvaus erilaisine perusteineen myös kotiäitien kohdalla.

On otettu suuri edistysaskel parempaan suuntaan sosiaalivakuutusjärjestelmämme kehittämiseksi, jos lopultakin monen yrityksen jälkeen voidaan toteuttaa edellämainitut lakisääteiset järjestelyt, niin että nykyisen vapaaehtoisuuden pohjalla olevan sairausvakuutuksen tilalle saadaan yleinen ja pakollinen vakuutusmuoto ja että äitiyssuojelua myös puuttuvilta osiltaan täydennetään.

Sairaanhoito- ja sairaalalojen parantaminen.

Samanaikaisesti kuin pyritään lainsäädäntöteitse turvaamaan laajat kansalaispiirit sairauksia vastaan, on määrätietoisesti pyrittävä huolehtimaan myös sairaanhoitolaitosten ja sairaansijojen riittävydestä. Lääkintöhallituksen sosialidemokraattisen pääjohtajan Oskari Reinikaisen suurena päämääränä oli aikanaan saada aikaan laaja, monipuolinen ja tehokas kansanterveys- ja sairaanhoitojärjestelmä maahamme, jolloin nimenomaan varattomamman väestön mahdollisuudet saada varhaisasteella apua ja hoitoa sairauksiinsa olisivat taatut. Syntyikin m.m. sairaalaverkoston tehostamista tarkoittava keskussairaalalaki, jota nyttemmin hallituksen esityksen perusteella sekä täydennettiin että muutettiin nykyoloja ja ennenkaikkea tulevaisuutta paremmin palvelevaksi.

Uusi sairaalalaki muiden säännöstensä ohella m.m. määrittelee suurien jo valmistuneiden ja vasta rakennettavien keskussairaaloiden omistus- ja hallinnolliset suhteet, muuttaen niitä entisestään siten, että keskussairaalat valmistuttuaan siirtyvät kuntainliittojen omistukseen ja hallintaan. Edelleen taataan siinä yhteinäiset potilasmaksut kaikille sairaaloille ja muutenkin pyritään saamaan aikaan yhtenäinen ja tarkoituksenmukainen järjestely eri lääketieteellisten erityisosastojen sijainnista eri sairaaloissa.

Sairaalaverkostomme kohdalla onkin viime aikoina tapahtunut ilahduttavaa kehitystä, kun suuret ja tarkoituksenmukaiset keskussairaalat ovat nousseet jo Pohjois-Karjalaan, Lappeenrantaan ja Keski-Suomeen sekä parhaillaan on rakenteilla myös Kuopion keskussairaala.

Sairaaloiden rakentaminen yksinään ei kuitenkaan riitä poistamaan nykyisin olevia puutoksia ja epäkohtia sairaanhoito-oloissamme. On ryhdyttävä kouluttamaan entistä suuremmassa määrin myös tarvittavaa henkilökuntaa, niin lääkäreitä kuin sairaanhoitajattariakin, joista nykyisin on puute. Sairaaloiden eri

osastoja on muutamain paikoin jouduttu jopa sulkemaan sen-
vuoksi, mikä on sangen valitettavaa.

Entistä enemmän on huomioitava myös sellaisten sairaanhoito-
paikkojen varaaminen, joiden avulla voidaan joko kokonaan
poistaa tai ainakin lieventää sitä puutetta, joka ilmenee reuma-,
allergia- ja syöpäsairauksien hoidon alalla. Nykyinen hoitopaik-
kojen puute eri sairaaloissa yleensä on epäkohta, jota on kiirei-
sesti ryhdyttävä korjaamaan, sillä vaikeastikin sairaat ihmiset
saavat jonottaa kuukausimääriä päästäkseen hoitoon, joka sitten
useasti osoittautuikin jo liian myöhäiseksi.

Huomiota ansaitsee myös perheenäitien ammattitaitoiseksi osoit-
tuneet sairaudet, joiden tutkimus- ja hoitomahdollisuudet myös
pitäisi olla enemmän rtualalla. Suonikohjujen, selkäsairauksien,
sydän- ja synnytyselinten tautien, jotka katsotaan usein liian vä-
häpätöisiksi, mutta jotka hoitamattomina aiheuttavat aikaista
työkyvyttömyyttä ja paljon kärsimyksiä, tulisi saada ajoissa asian-
mukaista hoitoa, tarvittaessa myös sairaalatilaa.

Krooniset sairaudet, jotka vaativat pitkäaikaista hoitoa, tulisi
myös saada sosiaalisen tuen piiriin, jotka oletettavasti eivät tule
ulottumaan sairausvakuutuksen tuen varaan. Lääkintähuolto ja
muu hoito niiden kohdalla kaipaakin korjauksia.

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän taholla on aina ollut
pyrkimyksenä saada apteekkilaitoksen kohdalla aikaan sellaisia
järjestelyjä, että lääkkeiden hinnat saataisiin alenemaan. Yksi-
tyisellä liikkeen harjoittajalla" ei saisi olla oikeutta hyötyä toisen
ihmisen sairauden ja hädän kustannuksella ja senvuoksi tervey-
den- ja sairaanhoidon alalla, siihen luettuna lääkehuolto, tulisikin
saada aikaan tuntuja muutoksia.

Kun v. 1953 joutui eduskunnan käsiteltäväksi hallituksen esitys
Yliopiston apteekin laajentamisesta, joka tarkoitti sitä, että Yli-
opiston apteekki, joka itse ulkomaisten lääkeaineiden maahan
tuottajana voi myydä halvimmallalla muiden apteekkien hintoja
näitä lääkkeitä, voisi perustaa lääkeaine varasto ja muuallekin
maahan, etupäässä suurien sairaaloiden läheisyyteen, otti ryh-
mämme siihen heti myönteisen kannan. Asiasta syntyi luonnol-
lisesti kiivas kamppailu, jolloin apteekkimonopoolin harjoittajien
taholta pantiin liikkeelle kaikki vastavoimat, mutta asia voitti
muutamalla äänellä ratkaisevassa käsittelyssä eduskunnassa. Kun
näin on saatu mahdollisuus pyrkiä alentamaan tätäkin tietä lääke-
aineiden hintoja, olisi saatava näitä yliopiston apteekkeja mah-
dollisimman monelle paikkakunnalle.

Vastaavanlainen kamppailu käytiin myöskin aikoinaan .ryh-
mämme aloitteen kohdalla asiassa, joka tarkoitti hammastekni-

koille oikeutta valmistaa laillisesti, ilman hammaslääkäreiden välitystä hammasproteeseja terveeksi hoidettuun suuhun. Nythän sanottu toimenpide on ilman lain suojaa. Ryhmämme taholta ajettiin asiaa lähinnä siksi, että kysymyksessä olisi paitsi ammattikoulutuksen saaneiden teknikkojen itsenäisyyden aikaansaaminen omassa ammatissaan, myös se, että tämän kautta voitaisiin saada aikaan huomattava kustannusten alentuminen hammasproteesien valmistuksessa suoraan asiakkaille. Ehdotus, joka ei mennyt, kovasta vastustuksesta johtuen sellaisenaan läpi, sai muodon, joka tarkoitti tutkimuksen toimittamista hammasteknikkojen pätevyyden lisäämiseksi sanotussa asiassa. Asia lepää toistaiseksi.

Yleensä kansanhammashoidon alalla tulisikin saada aikaan uudistuksia ja myös kouluhammashoito kaipaa tehostamista etenkin maaseudulla. Hammashoito kuuluu ehdottomana toimenpiteenä ennakkoehkäisevän terveydenhoidon alalle, mutta siinä asiassa on vielä sängen paljon korjaamisen varaa.

Kun on kysymys sairauden- ja terveydenhoidon järjestämisestä, niin on muistettava, että puhtaasti inhimilliset näkökohdat vaativat, ettei kenenkään ihmisen tarvitse sairauden sattuessa jäädä ilman asianmukaista hoitoa. Mutta kansantaloudelliselta-kin kannalta on myös tärkeätä palauttaa tuotannolliseen elämään työvoimaa, jota uhkaa työkyvyn menetys, joko osittain tai kokonaan. .

Edelläolevan perusteella ehdotamme liittokokoukselle seuraavaa:

- 1) Edustajakokous toteaa tyydytyksellä ne toimenpiteet, joihin sos.-dem. eduskunta- ja hallitusryhmien taholta on ryhdytty yleisen ja pakollisen sairausvakuutuksen ja synnytyslomakorvausten aikaansaamiseksi ja kehoittaa niitä jatkuvasti huolehtimaan siitä, että nämä uudistukset saadaan pikaisesti toteutetuiksi.
- 2) Sairaalaolojen kehittäminen ja lääkäri- sekä sairaanhoitohenkilökunnan lisääminen koulutuksen avulla on ajankohtaisen tärkeä tehtävä, jossa ei ole hidasteltava. Kansantaudiksi muodostuneen reuman, allergia- sekä syöpäsairauksien hoitopaikkojen lisääminen ja muidenkin hoitomahdollisuuksien tehostaminen ovat niinikään toimenpiteitä, joita on kiirehdittävä. Myöskin perheen äitien ammatti tauteihin on kiinnitettävä huomiota ja edellämäinituin toimenpitein saatava aikaan sekä tutkimusta että hoitoa.
- 3) Kansanterveystyön edistämiseksi ovat sellaiset toimenpiteet kuin kouluhammashoidon tehostaminen, samoin kuin yleisen kansanhammashoidon aikaansaaminen ensiarvoisen tärkeitä kysymyksiä ehkäisevän terveydenhoidon alalla.

Yliopiston apteekkilaitosta laajentamalla eri puolille maa-seutuakin voidaan saada huojennusta lääkeaineiden hintoihin.

4) Liittomme jäseniä kehoitetaan valppaasti seuraamaan edelläolevien toimenpiteitten kehitystä ja omalta osaltaan kukin paikkakunnallaan sekä omissa kunnallisissa- ym. luottamustehtävissään vaikuttamaan niiden edistämiseksi.

Liittotoimikunta.

Kouluruokailu nykyistä tarkoituksenmukaisemmaksi

Lämmin ateria kansakoululapsille, ts. kouluruokailun järjestäminen kansakouluissa, on ollut eräs Sos.-dem. Puolueen ja naisliiton toiminnan alkuvuosikymmenten vaatimuksia. Kun eduskunnassa 30-luvulla hyväksyttiin toivomus toimenpiteiksi lämpimän, maksuttoman kouluaterian järjestämisestä kaikissa maamme kansakouluissa, niin aiheutti se vilpittömästi iloa laajoissa kansalaispiireissä varsinkin vähävaraisten lapsiperheiden keskuudessa.

Kansakoululaitoksen kustannuksista annetun lain mukaan koulukeittolaitoiminta oli kansakouluissa toteutettava vv. 1943—48 siten, että syyslukukauden 1948 alusta lukien kaikki kansakoulun oppilaat ovat koulussa saaneet maksuttoman aterian. Nykyisin noin puolimiljoonaa oppilasta saa kansakoulussa aterian jokaisena koulupäivänä. Lisäksi kansakoulujen yhteydessä on n. 200 oppilasasuntolaa, joissa oppilaat saavat täysihoidon. Kansakoulun koulukeittolaitoiminta on siis varsin laaja ja aiheuttaa se valtiolle ja kunnille huomattavasti menoja. Maalaiskunnat saavat valtion avustusta näihin menoihin kaksikolmannesta todellisista kustannuksista. Myöskin seminaareissa ja kansanopistoissa on oppilasruokalot ja oppikoulujen keittolaitoiminta laajenemassa. Kouluhallitukseen on vihdoinkin saatu alan kouluneuvos, jonka tarkastuksen alaisia nämä keittolat ja oppilasruokalot ovat. Mutta koulukeittolat eivät läheskään aina vastaa niille asetettavia vaatimuksia.

Vanhoissa koulutaloissa koulukeittolain ja varsinkin lasten ruokailun käytössä olevat huoneistot ovat tarkoitukseen sopimattomia, eikä opetusministeriössäkään uusien koulujen suunnittelussa aina suhtauduttu asiaan suopeasti. Lasten on syötävä kouluateriansa kovalla kiireellä, alkeellisin ruokailuvälinein, päällysvaatteet päällä ympäristössä, jossa kasvatukselliset ja terveydelliset seikat ovat täysin unhoitettu. Ja kun liian usein ruoka on huonosti valmistettua, eikä kiihoita lasten ruokahalua, niin koulu-

ateriasta muodostuu lapsille ikävä velvollisuus, jota kaikin keinoin pyritään kiertämään.

Eräässä 206. suomalaisen kunnan koulukeittolan henkilökunnan ammattitaitoa koskevassa tiedustelussa ilmeni, että vain noin 3 % ko. henkilöistä oli käynyt neljä kuukautta kestäneen talouskoulun, ja 24 % oli ollut lyhyillä ruuanvalmistuskursseilla. Valtava enemmistö näiden koulukeittolani henkilökunnasta oli itseoppineita. Tällainen suhde koulukeittolani henkilökunnan ammattipätevyydestä saattaa yleensä pitää paikkansa. Ja kun palkkaus on heikko, niin pätevää henkilöstöä on mahdoton saada. Koulukeittolain tunnollinen hoitaminen ja kouluaterian valmistaminen riippuu koulukeittolain henkilökunnan henkilökohtaisesta vastuuntunnosta.

Kouluaterian tarjoamisella pitäisi olla kahdenlainen tarkoitus. Lasten ravitseminen ja kasvatus. Kun koulukeittolatoimintaa ryhdyttiin järjestämään, niin lähdettiin siitä, että kaikille koululapsille varataan päivän kotiruokailua vastaava lämmin ateria, joka varsinkin koulusta etäällä asuville ja varattomille lapsille oli erittäin välttämätön. Kansan yleinen ravitsemustila on parantunut ja mielipiteet kouluaterian suhteen käyvät ristiin, mutta yksimielisiä ollaan siitä, että tarpeellinen kaloriamäärä kouluruokailussa on lapsille varattava. Selvitettäköön tämä asia miten tahansa, olisi kuitenkin valvottava, että kouluateria ravintoarvonsa, laadunsa ja ruokailupaikan suhteen täyttää niille asetettavat kohtuulliset vaatimukset.

Lasten pitäisi saada nauttia kouluateriansa viihtyisissä ruokailupaikoissa ruokailuvälineinä oikeat lautaset, lasit, veitset, haarukset ja lusikat. Myös ruoka on kunnollisesti valmistettuna lapsille tarjottava. Kysymyksessä on suuria taloudellisia kustannuksia vaativa, lasten ravitsemuksen ja kasvatuksen kannalta suuriarvoinen asia, joka on oikealla tavalla hoidettava. Sen vuoksi on koulukeittolain hoitajain ammattipätevyyteen ja palkkaukseen kiinnitettävä nykyistä suurempaa huomiota, uusiin kouluihin on rakennettava tarkoituksenmukaiset ruokailuhuoneet ja vanhain koulutalojen ruokailuhuoneet on kunnostettava. Nämä toimenpiteet yhdessä asianmukaisen suunnittelun ja tarkastuksen kanssa vaikuttavat nykyisten epäkohtain poistamiseen.

Edellä esitettyyn viitaten ehdotamme Sos.-dem. Naisliiton liittokokouksen päätettäväksi,

että naisliitto koko arvovallallaan tukee niitä toimenpiteitä, joiden avulla lasten kouluruokailu saatetaan nykyistä tarkoituksenmukaisemmin järjestetyksi.

Liittotoimikunta. .

Liiton sääntöjen 6 ja 14 §:ien muuttaminen.

Piirijärjestöjen alaisuudessa toimii tällä hetkellä yksi rekisteröity, yhden kunnan käsittävä keskusjärjestö, muutamia kunnallisjärjestöjen naisjaostoja ja joitakin aluejärjestöjä. Liiton säännöt eivät kuitenkaan edellytä tällaisten toimikuntien olemassaoloa ja niiden rekisteröiminen tuottaa vaikeuksia. Sen vuoksi olisi liiton sääntöjen 6 §:ään lisättävä niitä koskeva toinen momentti.

Saman pykälän 1. momentissa sanotaan lopuksi, että piiritoimikuntien ja piirijärjestöjen naisjaostojen säännöt ja toimintaohjeet hyväksytään edustajakokouksessa. Kun edustajakokous kuitenkin kokoontuu kolmen vuoden väliajoin, olisi käytännöllisempää siirtää näiden asioiden hyväksyminen liittotoimikunnalle.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että liiton sääntöjen 6 § muutetaan näin kuuluvaksi:

6 §.

Piirijärjestöt ja aluejärjestöt.

Liiton osastojen keskeisenä yhteistoimintaelimenä kussakin vaalipiirissä toimii joko sos.-dem. puolueen vaalipiirittoimikunnan yhteydessä oleva naisjaosto tai erikoinen naisten piiritoimikunta.

Liiton osastojen yhdyssiteeksi voidaan myös perustaa aluejärjestöjä ja kunnallisjärjestöjen yhteydessä toimivia naisjaostoja.

Näiden toimikuntien säännöt ja toimintaohjeet hyväksyy liittotoimikunta.

Sääntöjen 14 §:ssä mainitaan, että liittoneuvoston kokouskutsu on julkaistava liiton äänenkannattajassa kaksi viikkoa ennen kokousta. Liiton äänenkannattaja ilmestyy nykyisin vain kerran kuukaudessa, joten kokouskutsun julkaiseminen siinä saattaa tuottaa vaikeuksia. Senvuoksi liittotoimikunta esittää sääntöihin sellaisen muutoksen, että kokouskutsu ilmoitettaisiin puolueen päääänenkannattajassa ja kiertokirjeessä. Liiton sääntöjen 14 §:lle ehdotetaan seuraava muoto:

14 §.

Liittoneuvosto.

1. mom. ennallaan.

2. mom. Liittoneuvosto hyväksyy myöskin liittotoimikunnan ja piirijärjestöjen toimintasuunnitelmat vaalien ym.

tapausten edellä. Liittoneuvoston kutsuu toimikunta koolle ilmoittamalla siitä puolueen pää-äänenkannattajassa ja kiertokirjeellä vähintään kaksi viikkoa ennen kokousta samalla mainiten kokouksessa esille tulevat asiat.

3. mom. ennallaan.

• 4. mom. ennallaan.

Liittotoimikunta.

Kotitaloudellisen liiton perustaminen.

Useiden vuosien aikana on Sos.-dem. Naisliitto menestyksellisesti hoitanut kotitaloudellista neuvontatyötä ja siihen liittyviä toimintamuotoja. Näihin ovat kuuluneet kurssit, talvipäivät, kodinpäivät, perhelisäperheiden neuvontatyö ym. alaan liittyvät asiat, joita kotitalousjaoston ehdotuksesta liittotoimikunnan päätösten mukaan on toteutettu.

Viime aikoina on kehitys tuonut tullessaan kodin ja siihen liittyvien toimenpiteiden tehostamisen ajankohtaiseksi. Huomiota on jouduttu kiinnittämään kotitalouden ja sen ammattikysymysten lisääntyvään hoitamiseen. Varsinaisen tutkimustyön ja eri kotitalouden kojeiden ja tulosten tiedoitustoiminnan, sekä kaupan- ja teollisuuden yhteistoiminnan ja suunnitelmien hoitamisen ja yhteistyön kehittäminen vaatii lisättyjä toimenpiteitä myös sos.-dem. naisten keskuudessa.

Poliittisen liiton yhteydessä ei ole mahdollisuutta siinä määrin kuin em. kehitys vaatisi asioita hoitaa. Usein on myös sanottu, että poliittisen järjestön puitteissa ei kotitaloustoiminnan tehostaminen voi tulla kysymykseen, koska kuten luonnollista on, aatteellinen toiminta on pääasia.

On myös pyritty kotitalouslautakuntien perustamistoimenpiteillä asiaa auttamaan. Kotitalouslautakuntien perustaminen tuottaa kuitenkin vaikeuksia, sillä kuntien rasitukset ovat lisääntyneet, eikä haluta perustaa uusia virkoja, varsinkin kun pelätään toiminnan laajentumista, joka taas vaatii yhä lisääntyviä varoja käyttöönsä.

Kotitaloustoiminta vaatii mahdollisuuksia voidakseen antaa enemmän apua kodeille, eikä nykyisellä työn laajuudella voi ajatellakaan kilpailua muiden ns. »epäpoliittisten järjestöjen» järjestämän toiminnan kanssa.

Valtionapua on myös poliittisen järjestön yhteydessä tapahtuvaan toimintaan yhä vaikeampi saada, ja ilman sitä ei voi kurssi-ym. työtä järjestää.

Edellämainitun vuoksi on järjestömmme keskuudessa tullut esille ajatus, että kotitaloudellinen toiminta erotettaisiin kokonaan erillisen liiton puitteissa tapahtuvaksi samantapaisesti kuin Äitien Lomahuollon toiminta on järjestetty. Samalla tietysti nykyiset kotitaloudellisen toiminnan johtaja ja neuvojat sekä ohjaajat siirtyisivät kaikki uuden keskusliiton toimihenkilöiksi.

Siksi ehdotammekin liittokokouksen päätettäväksi, että

kotitaloudellinen toiminta erotetaan Sos.-dem. Naisliitosta ja perustetaan itsenäinen rekisteröity kotitaloudellinen neuvontajärjestö. Lähemmät edelläesitetyt toimenpiteet ehdotammekin valittavan liittotoimikunnan hoidettavaksi.

Uudellakoivistolla, tammikuun 16 päivänä 1956.

Uudenkoiviston Sos.-dem. Naisyhdistys r.y.

Impi Friman
puheenjoht.

Aili Vuori
sihteeri.

Liittotoimikunnalle.

Kotitalous jaosto käsitteli tammikuun 25 päivänä 1956 pitämässään kokouksessa Uudenkoiviston Sos.-dem. Naisyhdistys r.y:n liittokokousta varten laatimaa ja koti talous jaostolle käsiteltäväksi annettua aloitetta kotitaloudellisen liiton perustamisesta. Kotitalousjaosto tutustui aloitteeseen kohta kohdalta, jolloin keskusteltiin sekä kielteisistä että myönteisistä puolista.

Kielteisenä puolena kotitalousjaosto huomioi taloudelliset kysymykset. Toiminnan laajentaminen merkitsee menojen kasvua palkkamenoissa. Mahdollisuuksia toiminnan laajentamiseen ei suurestikaan olisi, ennenkuin valtionapu saataisiin suurenemaan ja ennenkuin olisi mahdollisuus saada muita avustuksia.

Organisatoorisesta puolesta keskusteltaessa oltiin sitä mieltä, että toiminta ei saisi muodostua »päällekkäiseksi toiminnaksi», joka on aina, missä sitä on ilmennyt, osoittautunut toiminnan kokonaisuutta ajatellen haittaavaksi tekijäksi. Jäsenmaksuja ei myöskään voitaisi periä.

Hyvin luultavaa on, että työläisnaisten keskuudessa suoritettavan valistustyön tehostamiselle olisi eduksi, jos kotitaloudellinen ja muu siihen liittyvä neuvontatyö saataisiin keskitetyksi erillisen oman osastonsa puitteisiin. Kotitaloudellisen järjestön tulisi kuitenkin toimia rinnakkain Sos.-dem. Naisliiton kanssa, joka hoitaa poliittista valistustyötä ja järjestötoiminnallista koulutusta, kun

taas kotitalousjärjestö toimisi perheenemäntien ja muiden naispiirien' keskuudessa kotitalous- ja kuluttajakysymysten tiedoitus- ja neuvontatoiminnassa.

Uuden järjestelyn avulla päästäisiin ensinnäkin jatkuvasta kitkasta, joka on aiheutunut siitä, että kotitaloudellisen toiminnan ei ole nähty soveltuvan poliittisen järjestelyn toimipiiriin ja joka on ollut omiaan haittaamaan toiminnan tehostamista lähinnä kotitaloustoiminnan kohdalla.

Toiseksi ei-poliittisella järjestöllä on suuremmat mahdollisuudet saada taloudellista tukea kuin silloin jos kotitaloudellinen toiminta on kytketty poliittiseen keskusjärjestöön. Valtionapua voidaan suuremmalla syyllä saada enemmän, suhteessa muihin neuvontajärjestöihin. Valtionavun jatkuvuudesta ja suuruudesta riippuu kokonaan kotitalouslinjan olemassaolo. Ja koska kotitaloudellista valistusta kaipaa vähävarainen laaja ryhmä naisia, jotka eivät haluaisi liittyä marttojen, enempää kuin maatalousnaisten kotitaloudellisen valistuksen piiriin, niin on ensiarvoisen tärkeätä, että e.m. neuvontajärjestöjen vastavetona toimisi voimakkaasti toimiva laajoja piirejä käsittävä sosialidemokraattisten naisten kotitaloudellinen järjestö. Tällä toimenpiteellä saattaa olla kauaskantoinen, suuriarvoinen merkitys Sos.-dem. Naisliiton tarkoituksien palvelemisessa. Kotitalous jaosto uskoo Naisliiton vaikutuspiirin tällöin voimistuvan ja laajenevan. Toiminnan tulisi olla läheisesti Sos.-dem. Naisliiton toimintaan liittyvää. Kotitalousjaoston tarkoitus on säilyttää toiminta entisissä puitteissa liiton toiminnan kanssa läheisessä yhteistyössä.

Käytännöllinen toiminta tulisi entiseen tapaan hoidettavaksi kentällä yhdistyksien ja jaostojen sekä työväen keskusjärjestöjen piirissä.

Keskusjärjestön perustamisessa voitaisiin käyttää kahta muotoa, joko niin, että perustajajäseninä voisivat olla jotkut sos.-dem. naisten muodostamista perusjärjestöistä' tai perustajina voisivat olla myöskin henkilöjäsenet.

Itsenäisen järjestön perustaminen juridisesti edellyttää, että kassa ja kirjanpito ovat liiton itsenäisessä hallinnassa.

Yleisenä pyrkimyksenä on se, että kotitaloudellinen neuvonta ja valistus saataisiin kokonaan valtion ja kuntien tukemaksi ja että kotitalouslautakuntien perustaminen on jatkuvasti tarpeen vaatimaa. Toistaiseksi kehitys on verrattain hidasta varsinkin maaseudulla. Vähävaraisten kuntien on vaikea sanottua toimintaa ylläpitää. Jos taas kehitys johtaa siihen, että kotitaloudellinen toiminta liiton piirissä käy tarpeettomaksi, voidaanhan toiminta tällöin lopettaa.

Edelläolevat näkökohdat huomioon ottaen kotitalousjaosto ehdottaa liittotoimikuntaa suhtautumaan myönteisesti k.o. aloitteeseen.

Sos.-dem. Naisliiton kotitalousjaosto.

Liittotoimikunta yhtyy kotitalousjaoston esittämiin mielipiteisiin ja esittää,

että liittokokous velvoittaisi liittotoimikunnan ryhtymään toimenpiteisiin kotitaloudellisen liiton perustamiseksi, mikäli riittävät edellytykset toiminnan aloittamiselle ovat olemassa.

Liittotoimikunta.

Pohjois-Suomen valistus- ym. kenttätöön uudelleen järjestely.

Se tosiasia, että puolueemme on maamme suurin, on yleisesti tunnettu. Kannatus vaaleissa on jatkuvasti ollut meitä sosialidemokraatteja tyydyttävä, joskaan ei niin hyvä kuin olisimme ehkä toivoneet. Puolueemme suuruudesta voimme puhua sanan täydessä merkityksessä huomioiden maamme kaikilla yhteiskuntaelämän aloilla tapahtuneen myönteisen kehityksen viimeisten 50 vuoden aikana. Erikoisesti on pantava merkille, että jokainen sosialipolitiikan historiaa tunteva henkilö myöntää suurisuuntaisiin uudistuksiin tähdänneitten aloitteiden lähteneen meidän omien naisten piiristä.

Voimme varmasti olla yleensä sosialidemokraattisten naisten keskuudessa yksimielisiä siitä, että säilytämme jatkuvasti kunniaakkaan asemamme ja pyrimme tulevan valistustyömme suunnittelemaan niin, ettemme jää tuijottamaan nykyhetkeen mennessä saavutettuja, yhteiskunnallisesti merkittäviä tuloksiamme, vaan luomme mahdollisuuksia uusien pyrkimystemme toteuttamiseksi.

Kuten alussa todettiin, on toimintamme saavuttanut huomattavan kannatuksen, mutta ryhtyessämme tarkastelemaan asiaa lähemmin, joudumme toteamaan, että maassamme on suuria alueita, joiden väestölle sosialidemokraattinen ohjelma, käytännöllinen toiminta, saavutukset ja uudet suunnitelmat ovat, muutamia yksilöitä lukuunottamatta, täysin tuntemattomia. Lähinnä taloudelliset syyt ovat esteenä valistustyömme ulottamiseen kaikille maamme syrjäisimmille seuduille kyllin tehokkaasti. Koko pohjois-Suomi, lähinnä Oulun ja Lapin läänit ovat alueita, joissa esim. perusjärjestöjemme toiminta ennenkaikkea maaseudulla on

vielä alkutaipaleella. Tiedämme suuria pitäjiä, joihin emme ole pystyneet saamaan mitään yhteyksiä.

Ehkä on tämän alustuksen yhteydessä aiheellista viitata muutamiiin niihin syihin, miksi Pohjois-Suomessa on vähän sosialidemokraatteja.

Ensinnäkin koko maamme pohjoinen osa, osittain mukaan lukiien Itä-Suomen ja vieläpä Etelä-Pohjanmaakin, ovat alueita, jotka eivät ole sanottavammin hyötynet teollisuuslaitosten synnyttämästä hyvinvoinnista. Esim. Oulun ja Lapin läänissä on huomattavampia tehtaita vain Oulussa, Kemissä ja Kajaanissa.

Väestö on rakenteeltaan ylivoimaisesti pienviljelysvaltainen, ja ottaen huomioon, että tilat ovat pääosaltaan elinkelvottomia, eletään satunnaisten töiden varassa vuodesta toiseen. Metsätyöt helpoittavat elinmahdollisuuksia niukkoine tuloineen silloin, kun puutavaramarkkinoilla vallitsevat korkeat suhdanteet, mutta mahdollinen laskukauden pelko katkeroittaa mielialoja. Maaseutua rasittaa n.s. liikaväestö ja rakenteellinen työttömyys, joten kaiken summana on alhainen elintaso silloinkin, kun muissa osissa maata eletään täystyöllisyyden ja hyvinvoinnin merkeissä.

Toinen tekijä on se, että kansakoululaitos, liikenneolot ja sähköistäminen ovat joutuneet kehityksen ja toimeenpanon alaisiksi laajemmassa mittakaavassa maamme syrjäisimmillä seuduilla vasta sotien jälkeen. Niinikään on havaittavissa erittäin suuria puutteellisuksia ammattikasvatuksen piirissä, joten senluontoisia kaivattaisiin kipeästi.

Kolmanneksi näkisimme yleensä Pohjois-Suomea hallinneen vanhoillisen ajattelutavan estäneen sosialidemokraattisen vakauksen juurtumisen paikallisten asukkaiden ajatuksiin. Erilaiset uskonpuhaukset ovat saaneet huomattavan jalansijan ja ne suhtautuvat yleensä torjuvasti sosialidemokraattien toimintaan.

Jo nämä muutamat edellämainitut syyt tehnevät ymmärrettäväksi sen, minkä takia Pohjois-Suomessa on kannatuksemme vähäinen. Sosialidemokraattisen työväenliikkeen historia kuitenkin osoittaa meidän kannatuksen ja toiminnan lisääntyneen sekä voimistuneen rinnan sivistyksellisen ja taloudellisen kehityksen kanssa.

On tunnettu asia, että k.o. alueita hallitsevat poliittisesti maalaisliitto ja kommunistit. Nämä puolueet ovat esim. sotien jälkeen kiinnittäneet huomattavan osan toimitsijavoimistaan Pohjois-Suomeen. Mm. heidän vaikutuksestaan paikallinen väestö suhtautuu puolueeseemme suurimmalta osaltaan nurjamielisesti, koska asiaa on perusteellisimmin tarkasteltu vain vastustajajaimen näkökulmasta katsoen.

Meidän omat järjestömme ja puoluetoverimme ovat käyneet epätoivoista taistelua vuodesta toiseen säilyttääkseen jonkinlaisen aseman näilläkin vaikeimmilla alueilla, mutta kannatuksemme lisäämiseen ja perusjärjestöjen toiminnan elvyttämiseen emme nykyisten, käytettävissä olevien voimien puitteissa näe olevan mitään mahdollisuuksia, ellemmme saa tukea omilta keskusjärjestöiltämme. Sen vuoksi toivomme, että Sos.-dem. Naisliitto meidän omalla järjestörintamallamme kiinnittää vakavaa huomiota valistustyön suorittamiseen Pohjois-Suomessa. Erikoisesti kiirehtii asiaa tietoisuus siitä, että k.o. seutujen liikenneoloja kehitetään, sähköistäminen on parhaillaan käynnissä ja uusien teollisuuslaitosten perustaminen on jatkuvan pohdinnan alaisena. Tulee muodostumaan kokonaan uusia asutuskeskuksia, joista vuoriteollisuuden alalla Oulun läänissä sijaitsevat Otanmäen ja Lampinsaaren kaivosyhdyskunnat ovat selvänä osoituksena. Ellemme pääse toimimaan tarpeeksi ajoissa, menetämme myöskin nämä uudet, kasvavat väestökeskukset vastustajain poliittiseen hallintaan.

Edelläselostetun huomioon ottaen pyydämme Sos.-dem. Naisliiton liittotoimikuntaa ja liiton edustajakokousta harkitsemaan kentällä suoritettavan valistustyön uudelleen järjestelyä. Käytännöllisinä toimenpiteinä pitäisimme seuraavia ehdotuksia onnistuneina:

1) Paikallinen valistus- ym. kenttätö ohjataan joko naispiirijärjestöjen tai »ukkipiirien» alaisten piirin naisjaoston taholta, jota varten palkataan jokaiseen vaalipiiriin naispiirisihteeri.

2) Kun heikoimmilla piireillä ei ole taloudellisia mahdollisuuksia oman toimihenkilön hankkimiseen, olisi liiton pyrittävä tasapuolisesti tukemaan avustuksin ja mahdollisin lainoin niillä varoilla, joita viimeisen puoluekokouksen päätöksen mukaisesti puolue luovuttaa Sos.-dem. Naisliitolle toimitsijain palkkaamista varten.

3) Ellei katsota olevan mahdollisuuksia huomioida jokais-ta vaikeassa asemassa olevaa piiriä erikseen, voitaisiin ajatella rinnakkaispiireille yhteisen sihteerin palkkaamista.

Käsityksemme mukaan naispiirisihteereille olisi edellytykset tehokkaaseen työskentelyyn, sillä he voisivat tehdä alueellisia, yksityiskohtaisia työsuunnitelmia pitempää aikaa silmälläpitäen ja lisäksi piirin tuntemus sekä paikallisten järjestötovereiden tuttavuus antavat vuosien varrella yhteistyölle enemmän joustavuutta kuin kirjeiden va-

raan rakennetut yhteydet. Emme näe nyt käytännössä olevan menettelyn vastaavan tarkoitustaan, että liiton toimittajat kiertävät piirin alueella yhden tai korkeintaan kaksi kertaa vuodessa. Näin ollen olemme päätyneet sellaiseen ehdotukseen, että liitto pysyttelisi mahdollisesti kahden yleistoimitsijan vahvuudessa ja jakaisi muut kentällä suoritettavaan valistustyöhön liikenevät varat piirien käyttöön, asettaen tässä alustuksessa esitetyt alueet ensimmäiselle tilalle.

Oulun 1. Sos.-dem. Piiritoimikunnan naisjaosto.

Liittotoimikunta viittaa toimintasuunnitelmia koskevaan toimikunnan alustukseen.

Naiset ja ammatillinen järjestäytyminen.

Palkkasäännöstely on päättynyt ja palkka- ja työehtokysymykset siirtyneet työmarkkinajärjestöjen keskinäisten neuvottelujen ja sopimusten varaan. Eri työntekijäryhmien mahdollisuudet hoitaa palkka- ym. kysymyksiään heille edullisella tavalla ovat sen johdosta aivan oleellisesti muuttuneet. Erityisesti näin on laita naistyöntekijäinkin kohdalla. Sen vuoksi Sos.-dem. Naisliiton ja yleensä poliittisten naisjärjestöjen on nykytilanteessa kiinnitettävä entistä enemmän huomiota naisten ammatillisen järjestäytymisen tehostamiseen.

Työläisnaisten on kaikilla aloilla tehtävä itselleen ja toisille selväksi se tosiasia, että työehtosopimusten määräykset, mitä nimenomaan myös palkkojen indeksisidonnaisuuteen ja muuhun turvallisuuteen tulee, on mahdollista saada tehokkaiksi vain järjestöjen ja niiden jäsenten yhteisin voimin. Ja tämän onnistuminen edellyttää mahdollisimman korkeata ammatillista järjestäytymistä.

Vastaansanomattomat tilastot osoittavat, että naiset ovat yleensä paljon heikommin järjestyneitä kuin miehet. Vain jotkut harvat ammatit, kuten esim. kirjaltajain, ovat tehneet tässä suhteessa poikkeuksen. Useilla naisvoittoisilla aloilla on järjestäytyminen niin huonoa, että tulee olemaan vaikeata saada tyydyttäviä työehtosopimuksia aikaan, elleivät naiset suuremmassa määrin rupea tajuamaan ammatillisen järjestäytymisen välttämättömyyttä.

Poliittisten naisten keskuudessa näyttää myös esiintyvän varsin yleinen käsitys, että se riittää, kun kuuluu poliittiseen naisjärjestöön tai muuhun puolueosastoon. Tosiasia kuitenkin on,

että Sos.-dem. Puolue ja sen naisliike tarvitsee ammattiyhdistysliikettä ja päin vastoin. Eikä oikeastaan riitä, että olemme vain ammattiosastomme-jäseniä, niissä on myös toimittava.

Erityisesti on kiinnitettävä huomiota siihenkin seikkaan, että työväenjärjestöjemme ja keskusliittojemme henkilökunta on melko suuresti lyönyt laimin ammatillisen "järjestäytymisen ja sen asettamat velvollisuudet ja siten ovat huonona esimerkkinä muille työntekijöille.

Erityisesti on valitettava sitä seikkaa, että eri syistä tilapäisesti ammattityönsä jättäneet luopuvat melkein poikkeuksetta ammatillisen järjestönsä jäsenyydestä sanotuksi ajaksi, vaikka jatkuva jäsenyys olisi helposti hoidettavissa hankkimalla lepäävät jäsen-oikeudet. Siten menettelemällä säästyisi asianomainen uusista sisäänkirjoitusmaksuista.

Tässä yhteydessä on paheksuttava sitä, että useat kotonaan osapäivätyötä tekevät naiset polkevat työehtosopimuksissa määriteltäviä palkkoja tekemällä työn paljon halvemmalla, kuin p.o. sopimukset edellyttävät. Tässä olisi vedottava naisten solidaarisuuteen niitä kanssasisariaan kohtaan, jotka useissa tapauksissa joutuvat elättämään itsensä lisäksi omaisiaan ja ovat kokonaan ammattituloistaan riippuvaisia.

Paitsi sitä, että Naisliiton taholla sekä piiri- ja perusjärjestöissä kiinnitetään huomiota palkkatyöläisnaisille ensiarvoisen tärkeään ammatilliseen järjestäytymiseen, olisi erityisesti vedottava myös perheenäiteihin. He voivat kodissaan, jossa herkimmin kaikki vaikutteet omaksutaan ja välitetään ympäristöönkin, korostaa asiallisin perustein miehensä ja työssä käyvien lastensa ammatillisen järjestäytymisen välttämättömyyttä sekä oman edun että yhteisen edun saavuttamiseksi.

Edelläolevaan viitaten ehdotamme, että kokous hyväksyisi seuraavan päätöslauselman:

1) Palkkasäännöstelyn lakattua ja palkka- sekä työehdoista sopimisen siirryttyä työmarkkinajärjestöille, palkkatyöläisten on entistä tiiviimmin liityttävä ammatillisiin järjestöihin, ollakseen kyllin voimakkaita valvomaan yhteisiä etujaan palkka- ja työehdoista neuvoteltaessa ja sovittaessa.

2) Liittomme taholla ja sen alaisissa piiri- ja perusjärjestöissä on nykytilanteessa kohdistettava tehostettu työskentely naisten ammatillisen järjestäytymisen parantamiseksi.

3) Kaikille työläisnaisille on tehtävä selväksi, ettei s* suinkaan riitä, että kuuluu puolueosastoon taikka naisjär-

jestöön, vaan jokaisen on oltava myös ammatillisen järjestönsä aktiivinen jäsen.

4) Työväenjärjestöjen ja niiden erikoisliittojen henkilökunnalle olisi asetettava moraalinen velvollisuus kuulua oman alansa ammatilliseen järjestöön ei vain passiivisena, vaan myös aktiivisesti toimintaan osallistuvana jäsenenä.

5) Jos työntekijä syystä tai toisesta joutuu tilapäisesti jäämään pois työpaikastaan, olisi ammattiosaston jatkuva jäsenyys hoidettava, hankkimalla lepäävät jäsenoikeudet ammatista poissa olon ajaksi.

6) Kotonaan osapäivätyötä tekevät naiset eivät saisi ryhtyä polkemaan työehtosopimuksissa määriteltyjä palkkaehtoja ja siten vaikeuttaa omaaja toisten toimeentuloa.

7) Ammatillista järjestäytymistä koskeva valistustyö olisi kohdistettava myös perheenäiteihin, sillä he voivat vaikuttaa sekä puolisonsa että työssä käyvien lastensa ammatilliseen järjestäytymiseen.

Helsingin Sos.-dem. Työväenyhdistyksen naisjaosto.

Meeri Marjanen
puheenjohtaja.

Tyyne Paasivuori.
sihteeri.

Liittotoimikunta yhtyy edelläolevaan.

Onko meillä tarpeeksi sosiaalista valppautta?

Alustus Sos.-dem. Naisliiton XXI edustajakokoukselle.

Luemme usein sanomalehdistä uutisia tapahtumista, jolloin esim. vanha, sairas ihminen on jäänyt hoidonpuutteeseen, jopa niin täydellisesti, että hän on lopulta nääntynyt yksinäisyydessään. Tai kerrotaan tapahtumista, jolloin taas pienet lapset ovat yksin kotiin jäätyään joutuneet jonkun tapaturman tai tulipalon uhreiksi. Vaikka ymmärtääkin, että kaikkia tämäntapaisia onnettomuuksia on mahdoton ehkäistä, koska niitä voi sattua parhaimmastakin valppaudesta huolimatta, joutuu kuitenkin toisinaan kysymään, eikö niitä kenties voitaisi ainakin vähentää.

Kun esim. sairas, vanha nainen jätetään yksin, vaikka hän ei pysty vuoteestaan liikkumaan, niinkuin hiljattain kerrottiin Helsingissä tapahtuneen, on tietysti lähinnä syyllinen se henkilö, jonka tehtäväksi hoito on uskottu. Mutta tässä kerrotussa tapauksessa oli tämän halvaantuneen vanhuksen hoitaja syyntakeeton henkilö, joka ei ymmärtänyt vastuutaan. Joutuu tällöin kysymään, eivätkö sairaan vanhuksen lähimmät naapurit olleet hänes-

tä kiinnostuneita, eikä kukaan pitänyt tapoinaan edes silloin tällöin pistäytyä tervehtimässä häntä. Kerrottiinhan uutisessa, että sairas oli yrittänyt saada apua koputtelemalla seiniin, mutta kukaan ei kiinnittänyt näihin koputuksiin minkäänlaista huomiota.

Samana kysymyksen joutuu tekemään, kun lukee uutisen, miten äidin on ollut teljettävä neljä lastaan asuntoon, mennessään asioille ja miten nämä sitten ovat tulipalossa tuhoutuneet. Eikö kukaan samassa talossa asuvista voinut pitää lapsia silmällä äidin poissa ollessa? Tällaisiin kysymyksiin saa tavallisesti vastauksen, että jokaisella on niin paljon tekemistä omassa elämässään, ettei enää voi ajatella muita ihmisiä eikä auttaa heitä vaikeuksissaan. Saattaa olla niinkin, että tuo apua kaipaava naapuri on epämiellyttävä, ehkä riidanhaluinenkin henkilö, jonka kanssa ei haluta olla tekemisissä. Ja sitten, me maksamme veroja sekä kunnalle että valtiolle, näiden velvollisuutena on sosiaalisen huollon järjestäminen. Miksei rakenneta enemmän huoltolaitoksia, enemmän lastentarhoja ja -seimiä, niin että jokainen huoltoa ja hoitoa tarvitseva niihin tosiaankin voi päästä? Tätä me sosialidemokraattiset naiset olemme monien vuosikymmenien ajan vaatineet ja on myös päästy jo huomattaviin tuloksiin. On rakennettu eri puolille maata kuntien toimesta hyviä huoltolaitoksia, on saatu aikaan lait terveystieteiden, kodinhoitajien ym., joiden perusteella palkattuja sosiaalisen työn tekijöitä on monia satoja auttamassa hoitoa ja apua tarvitsevia. Olemme voimiamme säästämättä pyrkineet rakentamaan omiakin huoltolaitoksia, meillä on Ensi Koteja, vanhainkoteja ja kesäkoteja jo useita kymmeniä. Meillä on siis ollut sosiaalista asianharrastusta aivan tarpeeksi, joku voi sanoa, niin riittävästi, ettei enempää voida enää vaatiakaan.

Mutta sosiaalisessa valppaudessa on meidänkin kohdallemme vielä tehostamisen varaa. Jokainen uutinen ihmisen joutumisesta hädänsalaiseen tilaan vetoaa meihin. Ymmärrämme, ettei parhainkaan yhteiskunnallinen huolto voi ulottua kaikkialle, eikä se ainakaan ensi kädessä voi aina tarjota apuaan. Vaikka huoltolaitoksia onkin olemassa, on yhteiskunnan jäsentenkin tarjottava apuaan tarpeen vaatiessa. Emme saa kulkea kärsivän ohitse auttamatta häntä, emme kieltäytyä antamasta ennakolta ehkäisevää apua, joka torjuu hädän. Naapuriapu on tässä suhteessa ollut tehokasta ja sitä on maassamme ollut käytännössä jo satoja vuosia, ennenkuin varsinaista yhteiskunnallista huoltoa olikaan. Sotiemme aikana ja niiden jälkeen naapuriaputoiminnasta kehitettiin meidänkin liittomme piirissä laaja työskentelymuoto ja sillä saatiin myöskin hyviä tuloksia. Tuntuu kuitenkin siltä kuin vähitellen väsyttäisiin tähän työmuotoon ja näh-

dään siinä vain eräs poikkeuksellisten aikojen ilmiö, johon ei enää tarvitse kiinnittää huomiota. Mikäli esim. järjestöissä tätä toimintaa harrastetaan, pyrkii se jäämään kaavamaiseksi. Kokouksessa valitaan joitakin huoltoemäntiä ja näiden huoleksi jää ikään kuin urakalla koko tämän asian hoitaminen. Jos he ovat tarmokkaita ja asiaan innostuneita, he tietenkin saavat kukin kohdallaan jotain aikaankin, mutta yhden ihmisen työkenttä ei kuitenkaan inhimillisestikään katsoen voi muodostua kovin laajaksi.

Ehdotammekin, että tämä yksilöllinen huoltotoiminta otettaisiin järjestöjemme piirissä uudelleen keskustelun alaiseksi. Olisi pyrittävä syventymään siihen yksityiskohtaisesti oman järjestön toiminta-alueella ja tarkkailtava, onko mahdollisesti ja kuinka paljon sellaisia työkohteita, joihin työmme olisi ulotettava. Onko esim. vanhoja järjestötovereita, jotka eivät enää jaksaisi käydä kokouksissa ja millaiset ovat heidän olosuhteensa. Onko muita vanhuksia avun tarpeessa? Onko ehkä monilapsisia perheitä, jotka muodossa tai toisessa kaipaisivat tilapäisapua? Usein saattaa avun tarjoamisen estää väärä häveliäisyys, pelätään asianomaisen ehkä loukkaantuvan hänen asioihinsa »tuppautumisesta». Tällaisetkin seikat olisi neuvotellen pyrittävä korjaamaan. Ennenkaikkea on varottava, ettei asian selvittelyssä esitellä mitään juorunomaista tai syyttelyä ketään kohtaan. Pääasia on, että saadaan ihminen ja ihmisyyden asia jokaisen tietoisuuteen. ;

Tässä mielessä ehdotamme,

että Sos.-dem. Naisliiton edustajakokous päättäisi kehoittaa naisjärjestöjä kaikkialla kiinnittämään huomiota yksilölliseen sosiaaliseen huoltoon, keskustelemaan siitä kokouksissaan ja kerhotilaisuuksissaan sekä herättämään avuntarpeessa oleviin kohdistuvaa sosiaalista mieltä ja auttamista.

Helsingin Sos.-dem. Naisyhdistys.

Liittotoimikunta yhtyy edelläolevaan.

Tylsämielisten lasten hoito.

Alustus Sos.-dem. Naisliiton edustajakokoukselle v. 1956.

Lasten suojelua ja huoltoa koskeva lainsäädäntö ja siihen perustuva toiminta on meidän maassamme kahden viimeisen vuosikymmenen aikana laajentunut ja tehostunut ennätysmäisellä tavalla. Onhan tuona aikana hyväksytty ja toteutettu kokonai-

nen sarja tärkeitä, lastensuojelua tarkoittavia lakeja, joiden välitön vaikutus käytännöllisessä lasten suojelu- ja huoltotyössä on ollut varsin myönteinen ja tehokas. Mainittakoon vain sellaiset lait kuin äitiysavustus, perhelisä- ja lapsilisälaki, jotka yksistään ovat merkinneet ratkaisevaa käännettä lasten huollon ja kasvatuksen alalla. Kun huomioidaan vielä ne lukuisat muut lait, jotka välillisesti edistävät perheen ja lasten huoltotyötä, sekä maassamme suoritettu yksityinen vapaa lastensuojelutyö, voidaan perustellusti puhua maassamme, tältä osin, »lasten vuosikymmenistä». Lastensuojelua koskeva lainsäädäntömme viimeisten vuosien ja vuosikymmenien aikana pääosiltaan tiettävästi kestää vertailun muihin maihin nähden niin idässä kuin lännessä.

Edellä mainittu sekä lakisääteinen että vapaaehtoinen lastensuojelutyö tarkoittaa lähinnä ns. avohuoltoa, siis lapsiperheiden tukemista kodin ja perheen'piirissä. Perhehoitoa lasten kasvatuksessa on aina pidetty ja on edelleen pidettävä ensisijaisena huoltomuotona. Edellytykset siihen ovat vähävaraisimpienkin perheiden keskuudessa mainitun lainsäädännön ansiosta entisestään huomattavasti parantuneet. Niinpä, suorastaan tavallisista huoltosyistä, ei lapsia tarvitse sijoittaa lastenkoteihin tai muihin laitoksiin suhteellisesti samassa määrin kuin aikaisemmin, koska edellytykset lasten huoltoon ja kasvatukseen perhepiirissä ja siis luonnollisessa ympäristössä ovat parantuneet.

Oman probleeminsa lastensuojelutyössä muodostavat sairaat ja varsinkin tylsämieliset lapset. On todettava, että kehitys ei tässä suhteessa ole kulkenut rinnan n.s. avohuollon kanssa. Useimmat lapsisairaudet voidaan tosin hoitaa varsinaisissa lasten- ja muissa sairaaloissa, joskin niissäkin on hoitopaikoista puutetta. Nykyisen invalidilain nojalla voidaan saada myös lapsi-invalidiille valtion kustannuksella asianmukaista hoitoa ja kuntouttamista.

Vaikein ja säälittävin on meidän maassamme tylsämielisten lasten kohtalo. Olot siinä suhteessa ovat suuressa määrin ennallaan, usein miltei vaivashoidon asteella. On vaikuttanut siltä, että nuo kaikkein heikoimmat ja säälittävimmät kansalaisemme, joiden lukumäärä onneksi ei ole kovin suuri, olisivat unohtuneet valtion ja yhteiskunnan ulkopuolelle. Mielisairaiden ja tylsämielisten hoito meidän maassamme on yleensäkin jäänyt takalalle. Aikuisen ikään ehtineitä mielisairaita varten on maassamme kuitenkin useita ajanmukaisia sekä kuntayhtymien, että valtion A-sairaloita ja varsinkin äsken muutetun mielisairaslain perusteella on parhaillaan rakenteilla uusia B-mielisairaloita akuuttisia mielisairaita varten. Niiden tarve on kiistämätön ja kiireellinen. Mutta valtiolla ja yhteiskunnalla ei ole oikeutta

unohtaa myöskään niitä tylsämielisiä lapsia, joiden ääni ei kuulu eivätkä kärsimykset näy siellä jossa on valta »sitoa ja päästää». Tylsämielinen lapsi toivottomuudessaan on taakka ennen kaikkea perheen äidille mutta myös koko perheelle. Olisi aika jo lain säätäjain ja yhteiskunnan omantunnon herätä myöskin näiden kovaosaisten kohdalla.

Ne muutamat kunnalliset ja yksityiset tylsämielisten lasten hoitolaitokset joita maassamme on olemassa, sijaitsevat etelä- ja keski-Suomessa. Vaikka mainituilla alueilla on puutetta tylsämielisten lasten hoitopaikoista, on tilanne Kainuussa ja muualla pohjois-Suomessa äärimmäisen vaikea. Yleisen hoitopaikkojen puutteen vallitessa ei kaukaisempien syrjäseutujen lapsilla ole juuri koskaan tilaisuutta päästä hoidettavaksi etelä- ja keski-Suomessa sijaitseviin tylsämielisten lasten hoitolaitoksiin.

Meidän maassamme yleensä, mutta ennen kaikkea pohjois-Suomessa tarvitaan kiireellisesti hoitolaitoksia tylsämielisiä lapsia varten. Mitä muotoa tuollaisten laitosten perustamisessa ja aikaansaamisessa olisi käytettävä, se on lähinnä järjestelykysymys. Jos nykyinen lainsäädäntö ei siihen ulotu tai on sen esteenä, niin muutettakoon lakia tai laadittakoon erikoislaki noiden, jo tarpeeksi kauan unohduksissa olleiden, lapsiraukkojen auttamiseksi ja heidän huoltajainsa elämän helpoittamiseksi. Jotta tuo velvollisuus tulisi täytetyksi, tarvitaan siinä aktiivisempaa toimintaa ja suurempaa valtiovallan ohjausta ja tukea kuin mitä tähän saakka on tapahtunut.

Edellä esitetyn perusteella ehdotamme,

— että Sos.-dem. Naisliiton liittokokous hoitaisi ja velvoittaisi liittomme liittotoimikunnan — yhteistoimin Sos.-dem. puoluetoimikunnan ja eduskuntaryhmän kanssa — toimimaan niin, että maahamme yleensä, mutta ensisijaisesti pohjois-Suomeen saataisiin ensitilassa hoitolaitoksia tylsämielisiä lapsia varten.

Kajaanissa tammikuun 19 päivänä 1956.

Kajaanin Sos.-dem. Työväenyhdistyksen Naisjaosto.	
Selja Mikkonen	Viivi Moilanen
varapuheenj.	sihteeri.

Vajaamieliset lapset.

Esitys Sos.-dem. Naisliiton edustajakokoukselle.

Laskelmien mukaan on maassamme noin 20.000 vajaamielistä lasta, jotavastoin heidän hoitopaikkojaan on ainoastaan noin 800.

Tosin on tällä hetkellä Helsingin Diakonissalaitoksen Rinnekodin vajaamielishoitolan laajennus suunnitteilla ja ovat monet kaupunki- ja maalaiskunnat merkinneet siihen hoitopaikkoja. Myöskin on suunnitteilla ruotsalaisten kuntien vajaamielisten lasten hoitola, mutta nämäkään laitokset eivät pysty tyydyttämään hoitopaikkojen tarvetta.

Niitä koteja, joihin tällainen vajaamielinen lapsi on syntynyt, on kohdannut suuri onnettomuus, sillä tällaiset lapset ovat hyvin vaikeasti hoidettavia. Esimerkiksi he eivät nuku öisin lainkaan ja ääntelyllään häiritsevät kaikkien perheenjäsenten yölevon ja säännöllisen kotielämän saattaen siten kaikkien perheeseen kuuluvien hermot kovalle koetukselle. Ovatpa eräät perheenhuoltajat näistä syistä joutuneet hermoluhistumisen uhreiksi. Mikäli perheeseen kuuluu toisia lapsia, on tällainen sisar tai veli heille hyvin arka asia. He pelkäävät joutuvansa toisten lasten pilkan kohteeksi »hullun» sisarensa tai veljensä tähden.

Vanhemmaksi tultuaan ovat vajaamieliset lapset jopa vaarallisiaakin ympäristölleen. Todettavasti he sopivat parhaiten laitoksiin, joissa heitä ymmärretään ja joissa on heidän hoitoonsa koulutettu ja perehtynyt henkilökunta.

Edelläolevan perusteella ehdotamme,

että liittokokous ottaisi asian keskustelun alaiseksi ja kehoittaisi liittotoimikuntaa työskentelemään vajaamielisten lasten hoitoloiden lisäpaikkojen aikaansaamiseen tähtäävän lakialoitteen esittämiseksi eduskunnalle.

Vaasan Työväenyhdistys r.y:n Naisjaosto.

Liittotoimikunta pitää molemmissa alustuksissa esitettyjä ajatuksia erittäin tärkeinä ja kysymystä sellaisena, että siihen on kiinnitettävä vakavaa huomiota. Vajaamielisten lasten asemaa on käsitelty aikaisemminkin perusjärjestöissämme ja liittokokouksessa, ja sos.-dem. kansanedustajien taholta on tehty asiassa useita esityksiä tilanteen parantamiseksi. Epäkohdat ovat kuitenkin edelleen moninaiset ja toimenpiteitä kaivataan asian korjaamiseksi.

Liittotoimikunta.

Lasten Päiväkotien Kannatusyhdistyksiä perustamaan.

Esitys Sos.-dem. Naisliiton edustajakokoukselle.

Sosialidemokraattiset naiset ovat paljon sosiaalisen huollon alalla aikaan saaneet, kuten esim. Helsinkiin ja Kotkaan vanhainkodin ja myöskin useita Ensi Koteja. Kuitenkin yhteen lapsiryhmään olisi kiinnitettävä vakavaa huomiota. Se on alle kouluikäisten lasten huoltoon päiväkotien muodossa. Tehdas-yhtymät ovat kylläkin työläistensä lapsille varanneet päivähoitoa sellaisissa perheissä missä äidin on ollut pakko mennä tehtaan työhön. Kaupunkikunnat ovat myös jonkin verran tätä huoltomuotoa käyttäneet, samoin Pelastusarmeija, mutta siitä huolimatta on varsinkin esikaupunkialueita, joissa on huutava pula siitä, mihin lapsensa jättää päiväksi kun tarvitsee perheen toimeentulon tähden perheenäidinkin mennä ansiotyöhön ja jättää verrattain avuttomat lapset päiväksi oman onnensa varaan. Kaikilla meillä on ollut tilaisuus nähdä näin olevan. Emme vielä läheskään kaikkialla saa kuntien viranomaisia ja kuntien valtuustoja ymmärtämään lasten päiväkotien tarpeellisuutta.

Kotona olevalla perheenäidillä on myös päivänmittaan asioita, jotka on perheenäidin huolehdittava ja lapset kuljetettava mukana usein suurten vastusten uhalla.

Todistelematta pitemmältä rohkennemme toivoa,

1) että liittokokous kiinnittäisi ehdotukseemme vakavaa huomiota ja siellä missä lasten päiväkotien puute on huutavin riennettäisiin perustamaan lasten päiväkoteja alle kouluikäisille lapsille.

2) Ehdotamme: Perustettakoon tarkoitusta varten eri seuduilla lasten päiväkotien kannatusyhdistyksiä, Sos.-dem. Naisliiton hyväksymien sääntöjen puitteissa.

3) Varoja tarkoitusta varten koottava jäsenmaksuina, lahjoituksina, kuntien avustuksina, arpa jäisillä, ompelukerhotoiminnalla ym. »Työ tekijäänsä neuvoo».

Viipurin kaupungin Sosialidemokraattinen Naisyhdistys r.y.

Liittotoimikunta toteaa, että edelleenkin on olemassa erittäin suuria puutteita lasten päivähuollossa päiväkotien riittämättömyyden johdosta. Kuitenkin on tämä kysymys hoidettava ennen kaikkea kunnallisena kysymyksenä, johon kunnallisissa elimissä olevien sos.-dem. naisten on kiinnitettävä tarpeellista huomiota. Samoin on pyrittävä siihen, että valtio tukisi riittävästi tätä toimintaa.. . . .

Eläketurva huoltajaa vailla olevalle perheelle.

Esitys Sos.-dem. Naisliiton edustajakokoukselle.

Sos.-dem. Naisliiton edustajakokouksissa vuonna 1947 ja 1950 on keskusteltu eläkkeestä yksinäisille ja leskiäideille sekä heidän lapsilleen. Nykyajan yhteiskunta tuokin jo monella tavoin aut-tavan kätensä tämän päivän nousevan nuorison elämäntaivalta helpottamaan, mutta se ei kuitenkaan turvaa äidin ja lasten toi-meentuloa sellaisena kuin se nykyaikaisen sosiaalisen käsityksen mukaan pitäisi olla jo mahdollista silloin, kun äiti syystä tai toi-sesta joutuu yksin huolehtimaan perheestään. Maassamme on mm. 125.000 alle 18-vuotiasta orpolasta, jotka ovat leskiäitien huollettavina. Maamme pohjoiset ja syrjäiset seudut yleensä, joissa elatus saadaan perheenhuoltajankin eläessä kausiluontoi-sista töistä saatavista suhteellisen niukoista ansioista, ovat tun-netusti suuriperheisiä ja tällainen perhe kun jää huoltajaa vaille, niin on se lapsien iästä riippuen jokseenkin varmasti sosiaalisen huollon varassa. Tällainen sosiaalilautakunnan avustus on sit-tenkin yhteiskunnan apua köyhälle ihmiselle ja varsinkin kun tämä apu annetaan niin sanottuina »kunnanlappuina» eikä raha-na, niin jokaisen ajattelevan ihmisen täytyy myöntää tällaisen avustuksen vastaanottamisen nöyryytys. Varsinkin kuntayhtei-söissä, joissa melkein kaikki tuntevat toisensa, kunnananti kyllä muistetaan vuosia jälkeenkin päin. Tällöin joutuu äidin henki-nen kestävyys liian suuren koetuksen alle, eikä hän pysty vaali-maan nousevan polven elämää sillä rakkaudella, mikä luo kasva-tustyölle onnistumisen pohjan.

Ehdotamme täten edustajakokouksen päätettäväksi,

että Sos.-dem. Naisliiton liittotoimikunta velvoitetaan toimimaan siten, että saadaan laki turvaamaan huoltajaa vailla olevalle perheelle toimeentulo.

Lapin 1. sos.-dem. piirin Naisjaosto, Rovaniemi.

Kerttu Värn
puheenjohtaja.

Edith Pitkäniemi.
sihteeri.

Liittotoimikunta yhtyy esitykseen ja velvoittaa sos.-dem. nais-kansanedustajat ja sos.-dem. eduskuntaryhmän toimimaan esite-tyn lain aikaansaamiseksi. Liittotoimikunta kuitenkin toteaa, että asiaan on jo kiinnitetty huomiota ja asetettu valtion komitea asiaa tutkimaan.

Liittotoimikunta.

Lautamiehiksi myös naisia.
Sos.-dem. Naisliiton edustajakokoukselle.

Virkkalan Työväenyhdistyksen naisjaosto on päättänyt kääntyä Sos.-dem. Naisliiton puoleen esityksellä ja kysymyksellä: Voiko Naisliitto, liittotoimikunta tai liittokokous, käsitellä sellaista asiaa kuin kihlakunnan lautamiehet. Kun emme ole huomanneet, että maaseutukihlakunnissa olisi yhtään naista lautamiehenä. Tiedämme kyllä, että kunnanvaltuustot panevat lautamiesehdokkaat, mutta käytäntö on mennyt siihen, että joka siellä on erovuorossa, niin hänet pannaan aina ensimmäiseksi ehdokkaaksi ja vaikka sinne sitten valtuustoryhmissä silmänlummeeksi sattuisi nainenkin, niin tuomari nimittää entisen vanhan tuttavuuden perusteella, jollei hän ole sattunut kuolemaan sillä välillä. Samat siellä istuvat kuolemaansa asti vaikkei lautamies enää mitään kuulisikaan. Pitäisimme oikeana ja kohtuullisena sellaista lakipykälää, joka määräisi, että edes yksi nainen pitäisi olla joka kihlakunnanoikeudessa niin sanottuna lautamiehenä. Niinhän sitä joku vuosi sitten määrättiin jonnekin lautakuntaankin edes yksi nainen. Ei tässäkään asiassa muuten muutosta tule, ja' kun me naisetkin olemme aivan saman lain alaisia kuin miehetkin. Siihen lakipykälään saisi tulla vielä sellainen kohta, että kun lautamies saa sen herastuomarin tittelin, jonka sitten kunniallisesti 10 vuotta oltuaan lautamiehenä saa, niin pitäisimme sopivana, että jättää toisille paikkansa täytettäväksi, tämä sen vuoksi kun miehet yleensä ovat niin kunnian kipeitä. Nämä muutokset toisivat vähän tuuletusta siihen vanhoillisuuteen ja myöskin meille naisillekin oikeudenmukaisuutta. Siellähän käsitellään niin paljon sellaisia asioita joissa olisi toisenkin sukupuolen panos tarpeen.

Pyydämme liittokokouksen käsittelemään tämän ja toimimaan ja tekemään mitä asiassa on mahdollista.

Virkkalassa 2/1 1956.

Ida Helle
 puheenj oht.

Marjatta Kalo
 sihteeri. .

Naisia lautamiesten tehtäviin.
Sos.-dem. Naisliiton edustajakokoukselle.

Koska kihlakunnanoikeudessa ei tähän asti ole ollut kuin miespuolisia lautamiehiä, niin Tainionkosken Sos.-dem. Naisyhdistys, käsiteltyään tätä asiaa yleisessä kokouksessa marraskuun 13 päi-

vänä 1955, päätti ehdottaa, että "Sos.-dem. Naisliiton XXI edustajakokous ottaisi käsiteltäväksi,

että kihlakunnanoikeudesta 25 päivänä tammikuuta 1886 annettuun asetukseen tehtäisiin sellainen muutos, että tästä lähtien miespuolisen lautamiehen hallitsemaan toimeen valittaisiin ainakin yksi nainen, ja Sos.-dem. Naisliitto toimimaan niin, että päätös saataisiin lakisääteiseksi.

Tainionkosken Sos.-dem. Naisyhdistys r.y.	
Jenny Eskelinen	Armi Salminen.
puheenjoht.	sihteeri.

Liittotoimikunta yhtyy alustuksissa esitettyihin näkökohtiin ja kehoittaa liittokokousta velvoittamaan sos.-dem. naiskansanedustajat ja sos.-dem. eduskuntaryhmää toimimaan niin, että a.o. asetukseen tehtäisiin sellainen muutos, että kunnanvaltuustojen valitsemien lautamiesten joukkoon valittaisiin sekä naisia että miehiä.

Liittotoimikunta.

Kotiapulaisten nykyinen asema.

Sos.-dem. Naisliiton edustajakokoukselle.

Kotiapulaisten työaikalaki on kyllä nykyisessä muodossaan jo suuri askel asian eteenpäin viemiseksi, mutta joissakin kohdissa se ehkä on liikaa tulkinnan varainen. Sentähden ei sitä kaikissa perheissä ole otettu käytäntöön. Yksi syy myös on se, että emännät ja apulaiset eivät ole perusteellisesti tutustuneet asianomaiseen lakiin. Aina silloin ja tällöin tulee ilmi, etteivät kaikki sos.-dem. kuuluvat naisetkaan ole selvillä minkälainen asema tulisi kotiapulaisella olla perheen työaikaan nähden. Viimeksi on tätä asiaa käsitelty ansjoäitien asemaa tutkittaessa. Valitettavasti tässä esityksessä on hiukan moittiva, toisin sanoen lievästi hyökkäävä sävy kotiapulaisten työaikaa vastaan. Ilmenipä yhdessä puheenvuorossa omienkin naistemme piirissä se seikka, että liiankin helposti voidaan unohtaa se tärkeä asia, että kotiapulainen kuuluu palkkatyöläisiin, ei siis perheenjäseniin. Mielestämme olisi siis syytä ottaa kotiapulaislaki tarkastettavaksi ja saada korjatuksi siinä olevat epäkohdat.

Nyt pyritään lyhentämään toisten työntekijäin viikottaista työtuntimäärää. Kotiapulaisten pyhätyö esimerkiksi on liian monta tuntia ja ilman sunnuntaiylityökorvausta. Samoin viikon työtuntimäärä on paljon suurempi muihin työaloihin verrattuna.

Tämä kaikki vaatisi huomioon ottamista yhteisiä asioita hoidettaessa.

Helsingin Taloustyöntekijäin Yhdistyksen toivomus on, että tämä asia otetaan esille liittokokouksessa. Edesmenneen kunnioitetun puheenjohtajamme Miina Sillanpään aikaansaama kotiapulaislaki ei hänen elinaikanaan tullut käytännössä valmiiksi kehitettyä. Näin ollen on mielestämme Sos.-dem. Naisliiton syytä kiinnittää asiaan huomiota ja ottaa tehtäväkseen huolehtia epäkohtien korjaaminen.

Helsingin Taloustyöntekijäinyhdistys.
Elli Lehtinen
puheenjohtaja.

Kotiapulaislaki on ollut erittäin merkittävä saavutus niiden monien saavutusten joukossa, joiden aikaansaamiseksi sos.-dem. naiset ovat työskennelleet. Mikään saavutus ei kuitenkaan koskaan ole täydellinen vaan ajan kuluessa ja vaatimusten kasvaessa kaikissa niissä ilmenee puutteellisuuksia. Kotiapulaislaissa ilmenevistä epäkohdista tai puutteista on keskusteltava ja pyrittävä sos.-dem. naiskansanedustajien kautta tekemään muutosesityksiä lakiin.

Liittotoimikunta.

Kunnallista verotuslakia muutettava. Sos.-dem. Naisliiton edustajakokoukselle.

Joutsenon Sos.-dem. Ty:n Naisjaosto pitämässään kokouksessa käsiteli kunnallista verotuslakia ja ehdotamme että lakia muutettaisiin siten, että vanhuksat vapautettaisiin maksamasta kunnallista veroa saamastaan eläkkeestä ja että saadun eläkkeen korkein raja verovapaana olisi 150.000 markkaa vuodessa yksinäiseltä henkilöltä ja aviopuolisolta jotka ovat yhteistaloudessa.

Joutsenossa, 20 päivänä tammikuuta 1956.

Joutsenon Sos.-dem. Ty:n naisjaosto.
Tyyne Lehto Liisa Salokannel
puheenjohtaja. sihteeri.

Todennäköisesti jo tämän eduskunnan käsiteltäväksi joutuu verolakiä uudistamiskysymys kokonaisuudessaan, jolloin sos.-dem. kansanedustajat voivat toimia epäkohtien korjaamiseksi ja erityisesti huomioida tällöin pienituloisiin kohdistuvan verotuksen lieventämisen. Nimenomaan tämän kysymyksen kohdalla on

muistettava myös että jos vanhusten eläketulot ovat esim. 150.000 mk, saavat he tästä tehdä korkean iän johdosta tulevan vähennyksen, ja useimmissa tapauksissa ei verotettavaa tuloa silloin jääkään. Ikänsä johdosta ei vähennystä voi saada esim. nuori ihminen, joka ansaitsee yhtä vähän ja tarvitsee tulonsa yhtä kipeästi kuin vanhuskin. Näin ollen lienee tarkoituksenmukaisinta pyrkiä hoitamaan tämä kysymys kokonaan pienituloisten vähennysten merkeissä, mutta verotettavan palkkatulon alinta rajaa on pyrittävä korottamaan.

Liittotoimikunta.

Enemmän korkeakouluja ja ammatillisia oppilaitoksia.

Maamme opiskelevan nuorison lukumäärä on vuosien varrella jatkuvasti suuresti lisääntynyt. Yhä useamman varattomankin kodin piiristä ovat lahjakkaat nuoret pyrkineet opintielle ja suorittaneet huomattaviakin tutkintoja. Valtio on puolestaan ryhtynyt tukemaan lahjakkaiden ja vähävaraisten opiskelijoiden opintoja myöntämällä heille apurahoja ja opintolainoja. Monet kunnatkin avustavat lahjakkaita nuoriaan. Nuorilla ja heidän kodeillaan on kuitenkin voitettavanaan kaksi suurta vaikeutta: ensiksikin korkeampia oppilaitoksia, korkeakouluja ja ammatilliseen pätevyyteen valmistavia oppilaitoksia on liian vähän ja toiseksi korkeakoulut sijaitsevat pääosaltaan vain Helsingissä ja Turussa, joihin suuren osan opiskelijoita on saavuttava kaukaa kotiseuduiltaan. Tämä tietää sitä, että opiskelu tulee tavattoman kalliiksi niille, jotka onnistuvat pääsemään näihin ylikuormitettuihin korkeakouluihin ja että toisaalta suuren opiskelijajoukon opintie katkeaa kesken.

Tampereen Sosialidemokraattinen Naisyhdistys r.y. esittää edelläolevaan viitaten,

että sosialidemokraattinen naisten liittokokous kehoittaisi liittotoimikuntaa mahdollisuuksiensa mukaan toimimaan siten, että korkeakouluja ja eri alojen ammatillisia oppilaitoksia saadaan lisää ja että ne sijoitetaan maan eri puolille.

Tampereella, tammikuun 21 päivänä 1956.

Tampereen Sos.-dem. Naisyhdistys r.y.

Liittotoimikunta yhtyy edelläolevaan.

Arava-osakkeiden omistussuhteet.

Sos.-dem. Naisliiton XXI edustajakokoukselle.

Nykyinen käytäntö (ainakin Turussa) on, että Aravaosakkeiden vuokraus- ja osakkeenmaksupapereissa on ainoastaan miehen nimi, siitä huolimatta, ettei monellakaan miehellä olisi mitään mahdollisuuksia Aravaosakkeihin ilman vaimon ansiotyön tuloja ja osallistumista osakemaksuihin.

Ettei naisen omistusoikeus edellämainitunlaisissa tapauksissa jäisi epäselväksi, esitämme, että Sos.-dem. Naisliitto ryhtyy sellaisiin toimenpiteisiin, että koko maassa Aravaosakkeiden, omakotitalojen, viljelystilojen ym. valtion ja kuntien tuella hankittujen asuntojen maksu- ja omistuspapereihin asianomaisten viranomaisten valvomana tulee myöskin vaimon nimi ja omistusoikeus kiistattomasti merkityksi. Samoin esim. sisarusten tai muunlaisten perheyhteisöjen maksavien jäsenten omistusoikeus edellämainitunlaisissa asuntohankinnoissa tulee kiistattomasti selvitettyksi ja papereihin merkityksi.

Kerttulin Sos.-dem. Yhdistyksen naisjaosto.

Liittotoimikunta yhtyy edelläolevaan.

Naisten työllisyyskysymys.

Sos.-dem. Naisliiton liittokokoukselle.

Kiinnitämme liittokokouksen huomiota naistyöllisyyskysymykseen maassamme ja erikoisesti Kymen läänin kaakkois- ja itäisten kuntien alueisiin, joissa naisten työllisyyskysymyksen hoitaminen on muodostunut varsin laajoissa ja asukasluvultaan lukuisissa, sekä toisiaan lähellä olevissa asutuskeskuksissa erittäin vaikeaksi. Sen jälkeen kun rajojemme siirtyminen alueluovutusten johdosta tapahtui, ovat nämä seudut jääneet teollisuuden laajentamisen osalta syrjäytetyiksi. Naisille ja nuorisolle sopivia ansiomahdollisuuksia ja työtilaisuuksia ei ole tarjolla, ja varsinkin talvisin on tilanne muodostunut vuosi vuodelta yhä kriittisemmäksi. Tämä on myöskin johtanut siihen, että huomattava määrä nuoria naisia on hakeutunut olosuhteiden pakosta ja työn puutteesta suurempiin kaupunkeihin ja Ruotsiin, joutuen näin ulkopuolelle kotiensa holhouksen piiristä, mutta jota muuttoliikettä emme suinkaan pitäisi toivottavana nuorisollemme. Vaikeaksi muodostunut naisten työllisyystilanne aiheutuu suureksi

osaksi siitä, että näillä seuduilla ei ole asukasluvun lisääntyessä vastaavasti saatu teollisuutta, joka soveltuu naisten ammatteihin, mihin nähden

ehdotammekin liittokokouksen harkittavaksi sekä kansanedustajaimme edelleen huomioitavaksi seuraavaa:

Että valtiovallan taholta ja eduskunnassa kiinnitettäisiin vakavaa huomiota Kymen läänin kaakkoisten ja eteläisten alueiden työllisyyskysymykseen ja nimenomaan naisten ja nuorison osalta;

että näille seuduille pyritäisiin valtion toimesta laajentamaan sellaista tekstiili- tai kevytteollisuutta, jossa olisi ansiomahdollisuuksia naisille ja nuorisolle.

Lappeenrannassa 19 päivänä tammikuuta 1956.

Lappeenrannan Sos.-dem. Naisyhdistys r.y.

Kerttu Karhu
puheenjohtaja.

Aino Räisänen
sihteeri.

Viime vuoden loppupuolella valmistui kaksi komiteamietintöä, joista toinen käsitteli naisten joukossa esiintyvää työttömyyttä ja toinen nuorisotyöttömyyttä. Näissä mietinnöissä, jotka molemmat on jätetty kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriölle, on esitetty useita toimenpiteitä naisten ja nuorison joukossa esiintyvän työttömyyden poistamiseksi ja ennakolta ehkäisemiseksi. Liittotoimikunta ehdottaa, että liittokokous velvoittaa liittotoimikunnan saattamaan Lappeenrannan sos.-dem. naisyhdistyksen aloitteesta esitetyt näkökohdat asianomaisen ministeriön tietoon ja samalla kiirehtimään molemmissa em. komiteamietinnöissä esitettyjen toimenpiteiden toteuttamista. Naisjärjestöjen eri paikakunnilla on valvottava, että kunnat kiinnittävät tähän kysymykseen riittävästi huomiota.

Liittotoimikunta.